

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti:

Besenyői BEÖTHY KÁLMÁN őrnagy

Segédszerkesztő:

BENEDEK MIHÁLY százados

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

II. KERÜLET, FŐ-UTCA 71. SZÁM.

Postatakarékpénztári

csekk számla:

25.342

Megjelenik:

minden hónap 1-én és 15-én

Telefon: 153-079

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,**Hiszek egy isteni örök igazságban,**Hiszek Magyarország feltámadásában.**Amen.*

Az ember és a gép.

Évekig olvastuk és hittük a bevehetetlen beton meséjét. Éveket írtak róla, annyit magyarázták igazi és álszakértők a bevehetetlenséget, hogy nemcsak polgáremberek milliói, hanem katonák is hinni kezdtek ebben a szóban, ami pedig a hadtörténelem sok évszázada alatt ismeretlen fogalom volt.

Valamikor magas, meredek, csupasz várfalakat létrával, foggal, körömmel kellett megmászni. Százan lezuhantak, a lezuhanók ezreket sodortak magukkal, de jöttek az újabb százak és ezrek, majd megint az újabbak egészen mindaddig, amíg a várfalon ott lengett a győztes hadilobogó. Bevehetetlen erőd soha nem volt tehát s látjuk: ma sincs és bizonyára, nem is lesz soha.

Azt mondják egyesek, hogy nem az ember fosztotta meg a betont a bevehetetlenség bűvös nimbuszától rövid napok alatt, hanem a gép. A repülőbomba, harcokosi. Mi pedig tudjuk, hogy sohasem mult csaták sikere annyira az egyes katonára, az ember bátorságán és ügyességén, mint a mostani háborúban.

A mostani háborúban egyre gyakrabban olvassuk az olyan hírt, hogy valamelyik szakaszon, nem is szakaszon, hanem nagy területeken a helyzet áttekinthetetlen, zavaros. Igen, de a zavarosnak látszó csatákban mindig következetesen az a fél győz, amelyik a zavart tervszerűen, szervezetten irányítja. Nem célunk és nem is hivatásunk, hogy itt harcászati fejtegetésekbe bocsátkozzunk, mi csak a mai katonát, a mai embert, a már-már mellőzhetőnek hitt, úgynevezett egyént akarjuk beállítani az új háborúnak ebbe a tükrébe, hogy lássuk: micsoda katonáknak kell azoknak lenniök, akikkel ezt a szervezett, céltudatos zűrzavart, ezt a homályosnak tetsző keveredést és összevisszaságnak feltűnő művészi összhatást meg lehet kockáztatni! Itt aztán igazán helyén legyen minden egyes katonának nemcsak a szíve — ami minden eddigi háborúnak majdnem egyedüli követelménye volt —, hanem legyen helyén az esze is.

A mai harci gép semmivel sem jelent több előnyt, kényelmet és gondtalanságot a támadónak,

mint a régi várlétra, mert akkor csak a várfalmassagot kellett legyőzni, ma pedig a betont és a védelmi gépezeteket sokaságát. Az eszközök ma védelemben és a támadásban azonosan fejlődtek, az ember szerepe tehát nem csökkent, sőt, az eszközök sokasodása és bonyolultsága miatt az egyes katonára szerepe mérhetetlenül megnőtt. Minél több, minél változatosabb és minél hatásosabb a harci gép, annál nehezebb a katonára dolga. Régebben a harc alapja szinte kizárólagosan a bátorság volt — ez örökidőkre meg is marad a harc alapelemének —, de az idők haladása ezen a téren is fokozta az egyéni tudás kérdését. Bátorság és tudás: ez a ma katonájára. Hősi szív fölött hidegen gondolkodó, körültekintő, szerepét hajszálpontosan ismerő agy. Akik szagoltak puskaport, tudják, hogy ennél nincs nehezebb feladat s mint az események mutatják, a feladat egyre nehezebb.

Nem igaz tehát, hogy a korszerű hadsereg rábízhatja magát a gépek rombolóerejére s a katonának már csak a győzelem elkönyvelése jut feladatul. Éppen ellenkezőleg: ma az egyes katonára sokszorosan többet használhat a nagy egésznek, mint minden eddigi háborúban, viszont ép úgy sokszorosan többet árthat is, ha szerepét hiányosan tanulta meg.

Tudjuk, hogy az egyéni kiképzés fokozódó fontosságának a felismerése nem mai dolog, de hogy ennek eredményben és kudarcban milyen óriási része van, azt csak most látjuk — nem minden meglepetés nélkül — a nyugati harcterek káprázatos és „zavaros“ eseményeiben. Akik tehát hajlának arra az őselméltre — ami pedig annyiszor megbukott már —, hogy az egyes fajok született harcos ösztöne mellett maga a kiképzés másod- és harmadrendű tényező, most nem térhetnek ki előle, hogy felülvizsgálják ezt a kényelmes és a multban is károsnak bizonyult, ma pedig már végzetes bukákat ígérő felfogásukat. A katonai tudásért keményen meg kell dolgozni, az idők haladása e téren az összes kibúvókat lezárta.

A mult év ősze óta folyó harcokban tehát sehol sem a gép és a számbeli fölény győzött, hanem a vezető és harcos erkölcsi és szellemi fölénye s mindkettőt összefogó, uraló egy-gondolat és egy-akarát. Mindenekfölött pedig a szülőföld mérhetetlen szeretete.

Ezek a tanulságok biztatás, útmutatás, sőt példa mindazoknak, akik a nemzet életére hivatottak s akiknek az is osztályrészül jutott, hogy a harcokban ott legyenek.

A szabotázs büntetőjogi és nyomozástani vonatkozásai.

LADAY ISTVÁN őrnagy, a csendőrtiszti tanfolyam tanárának előadása a kir. magyar Pázmány Péter Tudományegyetem büntetőjogi továbbképző tanfolyamán, 1940 március 12-én.

I. A szabotázsról általában.

A nemzetek egymás elleni küzdelmükben, ősidőktől fogva napjainkig, háborúval döntötték el a fennállott ellentéteiket. Hosszú évszázadokon keresztül a háborút leginkább csak az egymással szembenálló hatalmak hadseregei küzdötték végig.

Voltaképpen a világháború volt az a nagy küzdelem, amikor a csaknem egyenlő katonai erejű államesoportok közül a harcerekben katonai döntést kiereszkolni egyikük sem tudott. A nagy anyagcsaták a nemzetek gazdasági erőforrásait mindinkább igénybevételek s a súly, a katonai térről a gazdasági térre tolódott át. Így csakhamar nyilvánvalóvá vált, hogy az a nemzet csikarja ki a döntést, amelyik gazdaságilag több erőforrást bocsajt a hadvezetés, a honvédelem céljaira.

Kialakult az a felismerés, hogy a korszerű háború a nemzet teljes gazdasági és katonai erejének sorompóbaállítását követeli meg, mert a harcerek mélységben kiterjedtek a háttérre.

Ez a tapasztalat hívta életre a kíméletlen gazdasági harcot. Egy olyan alattomos fegyvert, amely a fegyveres küzdelemnél, ha látszólag humánusabb is, vértelenebb is, mégis hatásosabb, mert a nemzet összes erőforrásai ellen folyik, tehát valójában kegyetlenebb és a nemzetek életére sorsdöntőbb.

Napjaink diplomáciai, gazdasági és katonai erőfeszítései is világosan mutatják, hogy ez így van.

El gazdasági harc világos célja az, hogy az egyik fél a másik gazdasági erőforrásait betömje, elvágja és ha csak lehet, megsemmisítse. Amint Montecuccoli szerint a háborúhoz pénz, pénz és pénz kell, elmondhatjuk, hogy a korszerű háborúhoz az eminens erkölcsi erőkön felül anyag, anyag és ismét csak anyag kell.

Azt hiszem, nem kell bővebben kifejtenem, különösen a világháború példáján okulva, hogy ha egy győzelmes hadsereg mögött erkölcsi és gazdasági erejében összeomló ország áll, a győzelmes hadseregből csakhamar egy, a fegyelmében és szervezeteiben szétbomló vert hadsereg lesz.

A korszerű háború totális; az erre való felkészülésnek is totálisnak kell lennie. Tehát már békében meg kell szervezni mindazokat az eszközöket, amelyek segítségével az élet-halál-harcot megvívják.

A totális háború két fronton zajlik le: a harcoló csapatoknál fegyverrel és munkaeszközökkel a termelés gazdasági frontján. Egyik a másik nélkül nem győzedelmeskedhetik.

A harcoló csapatok küzdelmének megnyilvánulásai a csaták és ütközetek, a gazdasági küzdelem — a szabotázs, a rombolás.

A szabotázsharc tehát leginkább abban áll, hogy az ellenfél a nemzet gazdasági felkészültségét, a megélhetés eszközeit igyekszik elpusztítani. Ezáltal megsemmisíti azt az erőforrást, amely a küzdő hadsereg és a nemzet táplálására szolgál.

A szabotázsharc alattomos jellegéből adódik, hogy a harc már békében kezdődik, háborús veszély esetében fokozódik, hogy végső erejével a háborút döntse el.

A háborúkat ősidőktől fogva mindkét oldalról előkészítették azáltal, hogy az ellenfél hadseregét igyekeztek minél alaposabban felderíteni. E hírszerzés különböző eszközökkel folyt, amelyek között a kémkedésnek igen nagy szerep jutott.

A kémkedés mindaddig, amíg a háború nem öltött egyúttal gazdasági harc jellegét is, leginkább csak katonai tere terjedt ki.

A világháború és általában a korszerű totális háború gazdasági jellege változtatott szükségszerűen ezen is.

A kémkedés tehát már nem csupán katonai téren nyilvánul meg, hanem a gazdasági vonalon is. Sőt, leginkább ipari és közgazdasági vonatkozásban fejti ki tevékenységét. Oka ennek egyrészt az, hogy a katonai és ipari felkészülését ma már szinte elválaszthatatlan egymástól s így az ipari hírszerzés adataiból a katonai felkészültség adataira lehet következtetni, másrészt, mert az ipari (gazdasági) kémkedés veszélytelenebb és könnyebb is.

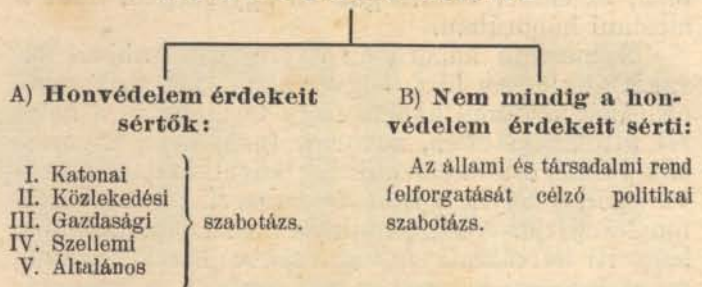
Így tehát a szabotázsharcot az ipari és gazdasági kémkedés készíti elő. Felderíti az ellenfél gazdasági szervezetét, megállapítja annak sebezhető pontjait, hogy a döntéskor tervszerűen harcolhasson.

A szabotázsharc jellegéből folyik, hogy a harc előkészítése és nagy részben véghezvitele is rejtetten történik. Már békében módjában áll az ellenfélnek e harchoz szükséges szerveit a nemzet gazdasági vérkeringésében elrejtteni és azok működését, alig felismerhető módon, kipróbálni. Tehát már békében kell védekeznünk ellene.

II. A szabotázs büntetőjogi vonatkozásai.

A szabotázsharc általában a honvédelem érdekei ellen folyik. Rendszerint a nemzet külső ellenségei irányítják, de az állam és társadalom belső ellenségei is teljesíthetik.

SZABOTÁZS HARC



A) A honvédelem érdekeit sértő szabotázsharc.

A honvédelem érdekeit sértő szabotázs lehet:

- I. katonai;
- II. közlekedési;
- III. gazdasági;
- IV. szellemi és
- V. általános szabotázs.

Ezeket a különböző gyűjtőfogalmak alá vont szabotázsi eshetőségeket nem lehet egymástól élesen elválasztani, mert pl. a katonai szabotázs esetenkénti

megnyilvánulásaiban összefüggésben állhat a gazdasági, közlekedési, szellemi és általános szabotázzsal, de a többiek is csak a legkritikább esetben fordulnak elő önmagukban.

Az 1939. évi II. t.-c. (honvédelmi törvény) megjelenéséig a szabotázs büntetőjogi kodifikálása legnagyobb részt hiányzott. Az 1912 : LXIII. t.-c. 20. §., az 1915 : XIX. t.-c. és a hűtlenségről szóló 1939 : III. t.-c. egyes rendelkezéseim kívül, amelyek a szabotázs-nak háború esetén való elkövetésére tartalmazznak büntető rendelkezéseket, jogszabályaink a békében elkövethető szabotázzsal nem foglalkoztak.

Jellemző esetek:

1935. évben a marseilli szerb királygyilkossági per idején az egyik gyárban munkássztrájk tört ki.

Megállapítás szerint, a sztrájk legnagyobb valószínűség szerint, külföldi irányítás, illetőleg kezdeményezésre, bérharc színezetével indult meg. A marseillei perben hazánk is érdekelt volt, mert ellenségeink befeketítő politikája és propagandája mindenképpen e per egyik súlyos vádlottjaként akarta hazánkat beállítani. Ez a gyár hadianyagot gyártott; háborús veszély állott fenn déli szomszédunkkal. A hűtlenség esetét nem lehetett *kimutatni* és szabotázs miatt, törvény hiányában, nem lehetett eljárni.

1933-ban egyik, katonai páncélok gyártásával foglalkozó üzemben történt, hogy öt, magáról megfeledezett magyar munkás az edzett acéllemezeket edzetlen, közönséges vaslemezekkel cserélte ki. Hogy a kicserélés ne legyen feltűnő, a vaslemezeket hulladékolaj lángja felett 8—10 percig füstölték, miáltal a lemez kékes-zöldes-sárgás patinás színt nyert. Lyukasztóval még a lövési próbákat is ráhamisították és ezeket a vaslemezeket beadták a festőműhelybe, az edzett lemezeket pedig, a törmelékvalssal együtt, vizszakültték az olvasztóba.

Ennek a szabotázs-nak a következményét a harcoló csapatok csak akkor érezték volna, amikor ellenséges támadásnál a gyalogsági lövedékek e páncélok mint a vajaskenyéren áthaladva, megsebesítettek volna a tűzgépek kezelőlegénységét. Eltekintve az ok nélküli veszteségtől, a harcoló katonák erkölcsi erejének megtörésére is igen alkalmas szabotázs eset volt.

A Btk. rendelkezései szerint nem lehetett a tetteket felelősségre vonni; az 1915 : XIX. t.-c.-et¹ alkalmazta a bíróság s annak 3. §. 2. pontja alapján ítélte el jogerősen ötövi fegyházra a tetteket.

A cselekmény azért volt csupán ez alapon megtorolható, mert az egy állami üzemben történt.

Ebből nyilvánvalóan kitűnik, hogy már békében elkövetett ilyen és hasonló szabotázs esetek a honvédelem súlyos érdekeit sértik, s a háborúra kihatva, szinte jóvátehetetlen károkat okoznak.

A hadviselés érdekei és a honvédelem érdekei elleni cselekmények megítélésénél különbséget kell tenni.

¹ 1915 : XIX. t.-c. 1. §. „Aki (az osztrák-magyar monarchia) a magyar állam vagy szövetségesének fegyveres ereje vagy az ezzel közösen működő fegyveres erő céljára teljesítendő szolgáltatás iránt a hatósággal vagy a hatóság közegével kötött szerződéssel vállalt kötelezettségét *szándékosan* nem teljesíti, vagy szándékosan meg nem felelően teljesíti, vétséget követ el, amelynek büntetése hat hónaptól öt évig terjedhető fegyház. A kísérlet büntetendő”.

A hadviselés érdekei szorosabb fogalmat fednek, mert ezek már háborús állapotban való cselekményeket tételeznek fel, amelyek a működő hadsereg érdekeit sértik. Ez vonatkozhatik a harcoló csapatokra, azok berendezéseire, a hadművelleti területen levő csapatokra és katonai berendezésekre és a hátországra egyaránt; tehát magukban foglalják mindazokat a fegyveres erő elleni cselekményeket, amelyeknek célja, hogy a hadviselést megnehezítsék vagy gátolják, különösen azzal a céllal, hogy ezáltal az ellenségnek előnyt, a fegyveres erőnek pedig hátrányt okozzanak. Ezek a cselekmények *nagy részben* az 1930 : III. t.-c. 59. §-ában foglalt hűtlenség büntetőjogi fogalmát merítik ki.²

Ezzel szemben a békében elkövetett hasonló cselekmények az 1939 : II. t.-c. megjelenéséig csak mint közönséges bűncselekmények voltak büntethetők.

Igy természetük szerint: a vagyon, az élet, a testi épség stb. elleni, valamint az úgynevezett közveszélyű bűncselekmények fogalmi köre alá estek.

Az 1939 : II. t.-c. 203., 204., 209., 210., 211. §-aiban foglalt rongálások már nemcsak szorosan véve a hadviselés érdekeit sértik, hanem a nemzet honvédelmi érdekeit, vagyis az olyan cselekmények is aránylag súlyosabb büntetés alá esnek, amelyeket nem kifejezetten a fegyveres erő érdekei ellen követtek el, hanem általában az egész nemzet ellen azáltal, hogy a nemzet gazdasági és közlekedési berendezéseit támadják már békében és így a honvédelem érdekeit sértik meg, függetlenül attól, hogy magántulajdonban, köztulajdonban vagy a fegyveres erő tulajdonában levő ilyen üzemekről vagy tárgyokról van szó.

Ugyanis a törvény 203. §-ában említett üzemi szabotálás, amely a közérdekű, a közönség életszükségleteinek ellátására vagy a honvédelem céljára dolgozó üzem, egészségügyi, közlekedésügyi üzem hivatásszerű működésének szándékos megzavarását idézi elő, megháborítja az ország népességét mindennapi életében, kiszámíthatatlan vagyoni károkat okozhat, általános izgalmat és elkeseredést kelthet és megrendítve a társadalmi élet alapjait, megghiú-síthatja magának az állami szervezetnek a működését és mindez pedig a honvédelem érdekeit veszélyeztetheti.

A törvény szövege e §-nál a honvédelem érdekeinek sértésére vonatkozó célzatot nem említi mint tényálladási elemet, mert enélkül is az elért eredményben látja a honvédelem érdekeire gyakorolt káros hatást.

A törvény 204. §-a az üzemen kívüli rongálást bünteti aránylag súlyosan, tekintet nélkül arra,

² Az 1930 : III. t.-c. 59. §-ában foglalt hűtlenség büntette, amely 10—15 évig terjedhető fegyházzal büntetendő: 1. fegyveres erőnek (szövetséges) szándékos hátrányokozása vagy ellenségnek szándékos előny, 2. ennek kísérlete, 3. ilyen célból ellenséggel érintkezésbe bocsátkozás, 4. ilyen cselekményekre szövetkezés, mást reábir vagy eredménytelenül felhív. (Btk. 134. §.)

Életfogytig tartó fegyház, ha a tettes a büntetett hivatali vagy szolgálati kötelességének szándékos megszegésével követte el.

Ha a büntett következtében a fegyveres erő egy vagy több tagja fogságba esett, életét veszítette, súlyos sérülést szenvedett vagy súlyos betegségbe esett, vagy ha nagy hátrány származott, vagy a hadviselés érdekét nagyban veszélyeztette, a büntetés — halál.

hogy azt a fegyveres erő céljait szolgáló, avagy magán- vagy köztulajdonban levő dolgokon követik el, ha a célzat az, hogy ezáltal a tettes a honvédelem érdekeit sértse. Ez a cselekmény egyébként súrolja az 1930:III. t.-c. 59. §-ában foglalt hűtlenség büntetést s az esetek nagy részében csak annyiban tér el attól, hogy egyrészt békében is elkövethető, másrészt, hogy háborúban nem kifejezetten a fegyveres erő ellen követték el. (Pl. katonai szolgálathoz állított gépjármű szándékos megrongálása békében is e §. alapján büntetendő stb.)

Mindezeket felül az úgynevezett *közveszélyű cselekmények* büntetési tételeinek felemelésével is azt a célt tűzte ki az 1939:II. t.-c. 208. §-a, hogy a honvédelem érdekeit sértő ilyen közlekedési szabotázs-cselekmények súlyosabban büntetessenek.

Igy, aki a Btk. 439. §-ában említett távirat vagy valamely tartozékát szándékosan megrongálja vagy szándékosan olyan cselekményt, vagy mulasztást követ el, amely által a távirda használhatósága félbeszakítatik vagy gátoltatik, büntetné minősíti és 5 évig terjedhető börtönbüntetést állapít meg. A Btk. 441. §-a szerint „távíró vagy távirászáttal megbízott felügyelő vagy szolgaszemélyzet azon tagjai, aki a távirda használhatóságának félbeszakítását szolgáló kötelességének megszegése által okozta“. Kiterjeszti e §. rendelkezéseit az olyan cselekményekre is, amelyekre valamely törvény e büntető rendelkezéseket alkalmazza.

Igy az 1888:XXXI. t.-c. 12. §. a *távbeszélők és villamos jelzők* megrongálóival szemben,

az 1911:VI. t.-c. 19. §-át az *ásványolajfélék és a földgázok kiaknázása és vezetése* céljából létesített berendezések megrongálóira,

1925:IX. t.-c. 24. §. szerint az 1888:XXXI. t.-c. rendelkezései a *jeleknek, írásnak, híreknek, képeknek és hangoknak* villamosság útján *fémvezeték nélkül* vagy *fémvezetéken* nagy váltakozásszámú áramok segítségével adására vagy vételére (rádió) is.

1931:XVI. t.-c. 61. §. a *villamos energia* fejlesztésére, vezetésére vagy elosztására szolgáló *berendezéseknek* vagy *tartozékaiknak* megrongálására, használhatóságuknak félbeszakítására vagy gátlására is.

A *légvédelmi berendezések* megrongálására nézve a 208. §. rendelkezéseit kell szintén alkalmazni, mert az 1935:XII. t.-c. 5. §-át helyettesítő 211. §. tartalmaz erre nézve kiterjesztő rendelkezést.

Hasonlóképp a 208. §. rendelkezései alkalmazandók a 210. §-nak megfelelően a *repülés biztonságát szolgáló berendezéseknek* és *tartozékaiknak* megrongálására és a 211. §. a légvédelmi berendezések megrongálása esetében is.

A felsorolt melléktörvényekben szereplő „rongálás“ egyébként más büntetőjogszabályok alá is eshetik. Így pl., ha valamely közérdekű üzemen belül történik a rongálás a munka folytonosságának megzavarása által, a 203. §., vagy a 204. §-ban említett honvédelmi érdeket sértő rongálás célzatával, ha hűtlenség esete nem forog fenn, a 204. §. szerint büntetendő.

Ugyanígy értelmezendő a honvédelmi törvény (1939:II. t.-c.) 209. §-ában a *légi járműveknek* és ezekhez tartozó *tárgyaknak* megrongálása is.

A 209. §. szerint azok a büntető rendelkezések alkalmazandók a légi járműveknek és az ezekhez

tartozó tárgyaknak a megrongálására, amelyek a vaspályák, gőz- vagy más hajóknak vagy ezekhez tartozó tárgyaknak megrongálására megállapítatnak.

A Btk. 444. és 445. §-ai³ a légi jármű szándékos vagy gondatlan összezuhatására is vonatkoznak.

Légi jármű: a katonai-, utasszállító-, sport-, motoros-, motornélküli repülőgép és léghajó.

Ha háború idején követik el és a cselekmény több ember halálát okozta, az ország védelmét, biztonságát szolgáló műveletekre nagy hátránnyal járt vagy nagymennyiségű hadianyag pusztult el, a büntetés — halál.

A honvédelem érdekeit sértő szabotázs-cselekményeket és a vonatkozó büntető jogszabályokat az I—V. táblázatokban soroltam fel szemléltetés végett.

Helyszűke miatt ezeket részletesen ismertetni nem tudom. Ezért csak általánosságban ismertetem a következőkben:

Mindjárt itt jegyzem meg azonban, hogy a háborúban a *hadviselés* érdekei ellen elkövetett összes szabotázs-fajták az 1930:III. t.-c.-be ütköző hűtlenség büntetőjogi fogalmát merítik ki; ha a szabotázs-cselekménnyel legtöbbször velejáró kémkedést is elkövették, a törvény 62. §-a szerint minősül és halállal büntetendő.

Békében is az 1930:III. t.-c. 61. §-a szerint, tehát a cselekmény súlyossága szerint 10 évtől 15 évig, életfogytiglani fegyházzal és halállal lesz büntetendő a cselekmény, ha kémkedéssel járt együtt.

I. Katonai szabotázs cselekmények általában a fegyveres erő tagjai, vezetői, parancsnokságai, fegyverzete, felszerelése, kiképzési, élelmezési, felszerelési, mozdítási, összeköttetési szervei és berendezései ellen követhetők el, támadással, rongálással, megsemmisítéssel.

Elkövethető békében és háborúban egyaránt.

Háborúban a cselekmény leginkább hűtlenség és az 1930:III. t.-c. 59. §-a szerint minősül, de kivételesen, ha hadiipari szabotázs-esettel van dolgunk és nem mutatható ki az ellenségnek való haszonokozási szándék, az 1939:II. t.-c. 203. §., illetőleg a hadiszállítások tekintetében az 1915:XIX. t.-c. 1. §., táviratok, vaspályák, gőzhajók, repülőgépek és tartozékaik, légi berendezések stb. esetében a 209—211. §-ba is ütközhetik. (L/ I. sz. táblázatot.)

II. Közlekedési szabotázs. Elkövethető békében és háborúban egyaránt. Különösen háborúban vagy háborús veszély esetében nem határolható el szorosan a katonai szabotázs-cselekményektől, mert a legtöbb esetben közelebről a hadviselés érdekeit sérti s ezáltal a hűtlenség tényálladékát meríti ki

³ 444. §. „Aki szándékos cselekménye vagy mulasztása által valamely hajónak megfeneklését, elsüllyedését vagy összezuhatását okozza, ha ezáltal másnak élete vagy vagyona veszélyeztetett: büntetést követ el és 5 évtől 10 évig; ha azon cselekménye vagy mulasztása következtében súlyos testi sértés történt: 10 évtől 15 évig terjedhető fegyházzal; ha pedig ezáltal valaki életét veszítette, amennyiben gyilkosság nem forog fenn: életfogytig tartó fegyházzal büntetendő“.

445. §. „Ha a hajó megfeneklését, elsüllyedését vagy összezuhatását okozó cselekmény vagy mulasztás gondatlanságból követte el és ezáltal másnak élete vagy vagyona veszélyeztetett: vétség miatt egy évig és ha halál okoztatott: öt évig terjedhető fegyház állapítandó meg“.

I. sz. táblázat.

A cselekmény tárgya	Alkalmazandó törvény		Megjegyzés
	békében	háborúban	
I. Katonai szabotázs.			
A fegyveres erő:			
1. vezetői, parancsnokságai,	elleni erőszakos támadás, rongálás vagy megsemmisítés.		Sérti: békében a honvédelem — háborúban közelebről a hadvezetés érdekeit.
2. felszerelése, fegyverzete, anyagkészlete,		1930: III. t.-c. 59. §.	
3. kiképzési, felszerelési, élelmezési, mozzgatási, összeköttetést szolgáló szervei és berendezései		1915: XIX. t.-c. 11. §.	
	1939: II. t.-c. 204. §.	(Súlyosabb büntetési tétel az egyes enyhébb, közönséges bűncselekményekre).	
	1939: II. t.-c. 209—211. §. *		* Egyes esetekben ide lehet sorolni a távirdek, vasutak, légi járóművek rongálását is, amelyek az 1939: II. t.-c. 209—211. §-ai szerint büntetendők.
4. Hadiipari szabotázs.			
a) A hadiüzemekben munkalassítás, munka beszüntetése, munkáskizárás, hibás munka végzése, üzemenetének megzavarása;	1939: II. t.-c. 203. §.	1930: III. t.-c. 59. §.	L! Közlekedési szabotáznál II. táblázat.
b) az a) alattiak megrongálása, használhatóságuk csökkentése, vagy rombolás;	204. §.	1939: II. t.-c. 203—204. §.	
c) hadianyagoknak nem az előírt minőségben való gyártása, nem a vállalt időben való szállítása, a megrendelt előírással anyagok közé meg nem felelő csempészése, erre fel nem ügyelés;	1915: XIX. t.-c. 1. §., 2. §.	1915: XIX. t.-c. 2. §., 4. §.	
d) a c) pontban említett anyagnak a hadsereg számára való átvétele.	1939: II. t.-c. 203. §.	1930: III. t.-c. 59. §.	
	1915: XIX. t.-c. 7. §.	1915: XIX. t.-c. 7. és 8. §-ának büntetését.	
	Kiterjesztve: 1939: II. t.-c. 195. §-a.	1939: II. t.-c. 195. §-a súlyosbítja a halálbüntetésig.	
5. Hadkötelezettség kijátszása testi épség megsértésével			
a) öncsonkítás	maga,	1939: II. t.-c. 179. §. (vétség). (Üzletszerűen elkövetve: büntett).	1939: II. t.-c. 179. §. (büntett).
b) egészségrontás			
c) az a) alattiakat más követi el.			

azért is, mert leginkább a mozgósítás és felvonulás megakadályozását célozza. Büntetendő az 1930: III. t.-c. 59. §-a alapján.

Elkövethető hidak, vasutak, vasúti műtárgyak, vonatok, pályaudvarok, repülőterek megrongálása és rombolása által; a táviró- és távbeszélővonalak megszakítása, rádióállomások üzemi kikapcsolása, általában a forgalmi- és összekötőeszközök megsemmisítése által, amelyekkel e célt meg lehet valósítani.

Békében elkövetett közlekedési szabotázs az ország gazdasági életét zavarja meg és kiszámíthatatlan károkat okoz, ezért honvédelmi érdeket is sért.

Büntetendő az 1939: II. t.-c. 203., 204., 208., 209., 210. és 211. §-ai alapján. *L! II. sz. táblázatot.)*

III. Gazdasági szabotázs. A gazdasági szabotázs egyike a legtipikusabb szabotázsfajtáknak, mert a legnehezebben felismerhető szándékkal és módon alkalmazható.

Elkövethető békében és háborúban egyaránt.

Háborúban, különösen ha a hadviselés érdekeit sérti; nevezetesen, ha a szorosán vett hadiüzemekben a fegyveres erő célját szolgáló felszerelési, élelmezési készletek, igavonó, vágó állatok ellen stb. alkalmazták, az 1930: III. t.-c. 59. §-ába ütköző hű-

lenség büntetőjogi fogalmát meríti ki. Egyébként az 1939: II. t.-c. 203. és 204. §. súlyosabb rendelkezései szerint büntetendő. Alkalmazható még az 1915: XIX. t.-c. 1—11. §-a és az 1912: LXIII. t.-c. 20. §-a is.⁴

⁴ 1912: LXIII. t.-c. 20. §. „Aki a Btk. 177. §-ban meghatározott cselekményt háború idején követi el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Aki háború idején a hadviselés megnehezítése, vagy megghiúsítása végett munkásokat a munka közös beszüntetésére, munkaadókat munkásoknak vagy munkásokat munkaadóknak kizárására rábír, vagy a munka közös beszüntetésére, munkások vagy munkaadók kizárására a Btk. 171. §-ának első bekezdésében meghatározott módon felhív, öt évig terjedhető fegyházzal és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ugyane büntetés alá esnek azok is, akik az előbbi bekezdésben meghatározott célból a Btk. 177. §-ának második bekezdésében meghatározott csoportosulással a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák.

Aki háború idején, tudva, hogy a munka közös beszüntetésének, a munkások vagy a munkaadók kizárásának célja a hadviselés megnehezítése vagy megghiúsítása, a munka közös beszüntetésében résztvesz, munkásokat vagy munkaadókat kizár, vétséget követ el és három évig terjedhető fegyházzal, valamint négyezer pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik az, aki a jelen §. második és harmadik bekezdésében meghatározott cselekményt, bár nem a negyedik bekezdésben meghatározott célból követi el, ha a cselekmény a hadviselés érdekeit érinti.

II. sz. táblázat.

A cselekmény tárgya	Alkalmazandó törvény		Megjegyzés
	békében	háborúban	
II. Közlekedési szabotázs:			
Közvagyonot vagy magántulajdonot képező, szállításra és hírközlésre alkalmas			<i>Sérti:</i> Békében különösen a közre való hatásában a honvédelem érdekeit, megzavarja a gazdasági forgalmat; háborúban a hadviselés érdekeit a mozgósítás, felvonulás és utánpótlás zavarása és gátlása által.
a) élő eszközök: postagalamb, hadikutya,	1939: II. t.-c. 104. §. (tartás), 200. §. (visszaélés).	1939: II. t.-c. 104. §. (tartás és igénybevétel). 200. §. (visszaélés, büntett.)	
b) holt eszközök: távíró, távbeszélő, rádió, posta, vasút,	Btk. 439. és 441. §.* Btk. 434-438. §., 444-445. §.	Ezenkívül: 1930: III. t.-c. 59. §-a is.	* A 439. §. büntett, 441. §. két-évi fogház kiterjesztve: 1888:XXXI. t.-c. 12. §. (távbeszélő és villamos-jelzés); 1911:VI. t.-c. 19. §. ásványolaj-félék és földgázak kiaknázása és vezetésére szolgáló berendezésekre; 1925:IX. t.-c. 24. §. jelek, írás, hírek, képek, hangoknak villamosság útján terjesztésére (rádió); 1931:XVI. t.-c. 61. §. villamos-energia fejlesztése, elosztása, vezetése.
gőz- vagy más hajó, gépkocsi-üzem, repülőgép, légvédelmi berendezés és ezek használhatóságához szükséges tárgyak, műszerek, berendezések (1) vagy anyagok;	1939: II. t.-c. 209. §., 210. §. és 211. §. (légvédelem).		(1) Pl. állomásépületek, hangárok, garázsok, benzinkutak, műtárgyak, üzemanyagkészletek, kábelek (1888:XII. t.-c.) gördülő anyagok, villamos és egyéb vezetékek stb.
c) igavonó vagy más állatok, ha honvédelem céljára igénybe vették;	1939: II. t.-c. 204. §.	1930. III. t.-c. 59. §. 1939: II. t.-c. 204. §.	** megrongálása, építése, használata.
d) közutak **	1885: XXII. t.-c. 184. §. 1890: I. t.-c. 125-137. §.		
1. engedély nélkül való tartása, 2. ezekkel való visszaélés, 3. megrongálása, megsemmisítése vagy használhatóságuknak csökkentése.			

Célja általában a hadviselés érdekének azáltal való sértése, hogy a nemzet gazdasági erőforrásait gyöngítse, vagy megsemmisítse.

Elkövethető a gazdasági élet minden vonalán, így: a hadiiparban, közérdekű üzemekben, az élet-szükségleti közérdekű üzemekben, a mezőgazdaságban általában háromféle módon:

a) az üzemi munka zavarásával, munkalassítással, a munkavállalók kizárásával, a munka abbahagyásával, lassú, hibás vagy hiányos végzésével;

b) rombolással és

c) kiéheztetésre törekvéssel.

Eszközei:

A *bányák, gyárok, villamosközpontok* megrongálásával, illetőleg megsemmisítésével az *erőforrásokat* kapcsolja ki, amelyek természetszerűen az üzemek hosszabb-rövidebb ideig tartó leállítását vonják maguk után.

Bányáknál érzékeny, mert rakodók, műszaki berendezések, aknatornyok, tárnabéjáratok rombolásával, az erőműtelepek tönkretételével a termelést meg lehet akasztani.

Különösen az erőműtelepek megrongálásával lehet megbénítani hosszú időre a bánya működését, mert a szellőztetés és vízkiemelés megszüntetésével a banya szívét ölik meg.

A *gyárok* üzemének hosszabb-rövidebb időre való kikapcsolása elsősorban az erőművek rongálásával érhető el a legkönnyebben.

A nagyobb erőforrásaink a bányáinkkal vannak összefüggésben, mert az energiájukat szolgáltatják. A világítás elmaradása ezenkívül pánikot idézhet elő, amely a lelkek ellenállásának gyöngülésében nyilvánulhat meg.

Géprombolások, különösen nagyobb gépekre vonatkozóan, amelyeknek pótlása hosszabb időt vesz igénybe, vagy amelyet a hazai gépipar nem tud előállítani, ugyanazt eredményezhetik, mint az erőközpontok kikapcsolása.

Rövidzárlatok előidézése, áramalakító állomások szétrombolása.

Tűzokozás (gyújtogatás) telepeken.

A *szervezett munkabeszüntetés* (sztrájk) előidézése vélt vagy jogos követelések folytán.

A *munkalassítás* (szabotálás, amerikázás), illetőleg erre való bujtogatás azok az eszközök, amelyek a hadiipar mozgósítását és a termelést részben vagy egészben megakasztják.

Elrontott anyagoknak a helyesek közé való becsempesése, akár hanyagságból, akár a büntetéstől való félelemben, vagy akár készakarva, szintén szabotázs.

Békében, nem hadianyaggyárakban nincs esetleg olyan nagy jelentősége, de egy robbanóanyag, repülőgép vagy lövegüzemben egy ilyen szabotázs már emberéletet is kíván.

Másik formája a *kiéheztetés*.

A *kiéheztetést* egyrészt a gabonaraktárak, malomok, élelmiszerkészletek és érett gabonamezőknek a felgyújtásával, megsemmisítésével, az élelmisze

III. sz. táblázat.

A cselekmény tárgya	Alkalmazandó törvény		Megjegyzés
	békében	háborúban	
III. Gazdasági szabotázs:			
a) közszükségleti üzemekben a termelés csökkentése céljából munkalassítás, munkabeszüntetés;	1939: II. t.-c. 203. §. Btk. 177. §.	1939: II. t.-c. 203. §. (1912: LXIII. t.-c. 20. §.).	Sérti: Általában a hadviselés érdekeit; háborúban a hadvezetés érdekeit is, különösen hadiüzemekben elkövetve.
b) közszükségleti üzemekben épületek, erőművek,* gépek, berendezések	} elpusztítása, megrongálása vagy olyan mulasztás elkövetése, amelynek	1939: II. t.-c. 204. §.	* Kbt. 43. §. Azonkívül: 1931: XVI. t.-c. 61. §. (villamos energia).
következtében az üzem folytatólagos működése vagy teljesítőképessége megbénul vagy csökken;		1939: II. t.-c. 204. §.	
c) közszükségletek ellátására szolgáló nyers- vagy feldolgozott anyagkészletek** megrongálása, hasznavehetetlenné tétele, megsemmisítése, olyan mulasztás elkövetése, amelynek következtében közszükségleti rendeltetésük számára hasznavehetetlenné válnak vagy megsemmisülnek;	1939: II. t.-c. 203. §., 204. §.	*	** Idetartoznak pld.: kuktak (Kbt. 43. §.), élelmiszerkészletek, gabonaraktárak, garmadában lévő vagy le nem aratott gabonamezők, vágó-állatállomány stb.
d) meg nem felelő vagy az egészségre káros közszükségleti cikkeknek gyártása vagy gyártatása, forgalomba hozatala;	Btk. 314., 315. §. Üzemekben (1939: II. t.-c. 203. §.)	Ezenkívül: 1939: II. t.-c. 206. §. (büntetés is), 207. §. (kihágás).	
e) közszükségleti cikkeknek a forgalomból indokolatlanul való kivonása;	1920: XV. t.-c. 1. §. 5. p.	Btk.	
f) bármely olyan cselekmény, gondatlanúság, mulasztás, amely az emberi vagy állati közegészségügyet veszélyezteti;***	Btk. 315—316. §.		
g) olyan közgazdasági művelet, amely a nemzet gazdasági erejét vagy tekintélyét károsan befolyásolja.	1922: XXVI. t.-c. 1—5. §. 1931: XXXII. t.-c. 1—4. §.	Ugyanaz!	*** Pl.: járványok, mérgezősek, bacillus-háború (Btk. 315. §., 316. §.).

rek és közszükségleti cikkek elvonásával (1939: II. t.-c. 206. §. és 207. §. csekély esetben kihágás, csak háborúban követhető el), másrészt az *élelmiszerek és kuktak megmérgezése* útján lehet elérni (204. §.).

A kiéheztetésre háborúban hathatós eszköz a körülfoglalás (blokád); ez meglehetősen lassan hoz eredményt. A világháborúban négy évig tartott.

Az *állatjárványok okozása* (bacillusháború) szintén a gazdasági szabotázharc egyik eszköze (204. §.).

Nem szabad itt elfelejtenünk a vegyiháború úgrásszerű előrehaladását. (Ll III. sz. táblázatot.)

IV. Szellemi szabotázs. A *lelkek* megmérgezésének hathatós eszköze a *propaganda*. A propaganda a szabotázharc része; nem is nevezhetjük másnak, mint lelki szabotázsnek.

A lelki szabotázs hamis hírek, hamis béke-jel-szavak; az elszántak üldözésével és a csüggedtek, reményüket veszítették erősítésével érik el.

A propaganda éppen olyan harceszköz, mint a fegyver, sőt a lélek ellenállóképességének megtörésével és a kívánt irányba való állításával sokkal veszedelmesebb harceszközzé vált.

A szellemi szabotázs irányulhat a törvény, a hatóságok és azok törvényes rendelkezései ellen, a társadalmi osztályok, nemzetiségek, hitfelekezetek, a fegyveres erő, a közbiztonsági szervek, a gazdasági- és a hitélet ellen.

Eszközei: nyílt szóval vagy sajtótermékkel, képesábrázolattal való felhívás, a szájról-szájra adás (az úgynevezett suttagó-propaganda), röpecdulák terjesztése.

Elkövethető békében és háborúban.

Büntetendő:

Btk. 171. §. (büncselekmények elkövetésére felhívás),

Btk. 172. §. (engedetlenségre felhívás a törvény, hatóság rendelete ellen, gyűlöletre izgatás a hatóságok rendelete ellen, az osztályok, nemzetiségek, hitfelekezetek ellen stb.).

Súlyosabb, ha háború idején követik el a 172. §-ban foglalt cselekményt és az 1912: LXIII. t.-c. 19. §-a szerint büntetendő.

Az 1937: X. t.-c. 2. §. (köznyugalmat veszélyeztető az ország gazdasági helyzetére vonatkozó valótlan hírek kihilása, suttagó-propaganda).

Az 1930: III. t.-c. 80. §-a szerint háború idején vész hír kihilása és terjesztése vétség.

Az 1939: II. t.-c. 198. §. a sajtót korlátozó, a 199. §. a haderőre vagy szövetséges haderőre vonatkozó, nem katonai titkot képező sajtóközleményt, a 200. §. a: 1. rádió adó-vevő engedély nélküli tartását és létesítését, 2. híradásra alkalmas állat tilalom ellenére való tartását bünteti. Háborúban a rádióra vonatkozót 5 évig terjedhető börtönnel.

A 226. §. alapján a haderőre és a honvédelmi előkészületekre vonatkozó közlemények sajtó útján való közzétételét a kormány megtilthatja.

IV. sz. táblázat.

A cselekmény tárgya	Alkalmazandó törvény		Megjegyzés
	békében	háborúban	
IV. Szellemi szabotázs:			
háború vagy háborús veszély idején:			<i>Sérti:</i> Békében a honvédelem érdekét, mert a lelkek gyengítését segíti elő; háborúban a hadvezetés érdekeit is.
a) írásban, képesábrázolatban, szóval, nyíltan vagy burkoltan olyan hírek, eszmék terjesztése, amelyek a nemzet lelkierejének csökkentésére alkalmasak, tekintet nélkül arra, hogy a hírek a valóságnak megfelelnek, vagy nem;	1937: X. t.-c. 2. §. (Btk. 456. §.)	1930: III. t.-c. 80. §.	
b) honvédelem ellen irányuló izgatás;	1939: II. t.-c. 196. §. 1921: III. t.-c. 6. §.	1939: II. t.-c. 196. §. (2. bek. büntett).	1939: II. t.-c. 151. §-a alapján sajtó-ellenőrzést,
c) nyíltan vagy burkoltan olyan eszmék hirdetése, szociális vagy politikai mozgalmak kezdeményezése, amelyek a nemzet és a társadalom egységének megbontására alkalmasak;	1921: III. t.-c.	Ugyanaz!	152. §. alapján posta-, táviró-, rádió-ellenőrzést rendelhet el a minisztérium.
d) olyan tett vagy cselekmény, amely nyíltan vagy burkoltan a közfegyelem és a tekintélytisztelet megbontását bármilyen módon kezdeményezi vagy elősegíti;	Btk. 171—172. §., 1912: LXIII. t.-c. 19. §. 1921: III. t.-c. 6. §.		
e) defetista, nemzetellenes propaganda;	1921: III. t.-c., Btk. II. R. I., IV., VI. fej.	1930: III. t.-c. 80. §.	
f) titkot nem képező haderőre vonatkozó sajtóközlemény közzététele;	1939: II. t.-c. 198., 199., 200. §.	Ugyanaz!	
g) rádióval és híradásra alkalmas állatokkal visszaélés.			L! Közlekedési szabotázs. II. sz. táblázat.

Amint ezekből a jogszabályokból láthatjuk, az a törekvés nyilvánul meg, hogy a lelkeket romboló és a nemzet ellenállóképességét veszélyeztető szellemi szabotázs-cselekményeket a lehetőség szerint üldözzék. (L! IV. sz. táblázatot.)

V. Az általános szabotázs. E szabotázs általában a köztisztviselői munkakör hanyag teljesítésére vonatkozó cselekményeket öleli fel.

Az 1939: II. t.-c. 195. §-a a közhivatalnok büntetőjogi fogalmát, a Btk. 461. §-ában meghatározott kereten túl, kiterjeszti a m. kir. honvédség minden tényleges szolgálatot teljesítő tagjára. Ez a kiterjesztés azonban csak e törvényből folyó szolgálati köteleességekkel van összefüggésben és a törvény 191—194. §-ainak alkalmazása szempontjából.

Az 1915: XIX. t.-c. 7. §-ában foglalt rendelkezéseket kiterjeszti a hadkötelesek, a honvédelmi munkakötelezettség, személyes légvédelmi kötele-

zettség, személyi és dologi honvédelmi szolgáltatások nyilvántartására, ellenőrzésére és igénybevétele, továbbá a lakosság ellátása vagy segítése körüli mulasztásokra. Azonkívül háború idején az 1915: XIX. t.-c. 7. és 8. §-aiban foglalt cselekmények büntetését súlyosbítja; súlyos károkozásnál a halálbüntetésig.

A 193. §. a Btk. 480. és 481. §-ában foglalt hivatali kötelesség megtagadását büntetté minősíti a honvédelemmel összefüggő tekintetben, vagy háború idejére.

A 194. §. a hivatali titok tekintetében bünteti súlyosabban a közhivatalnokot ha postaküldemény, távirat, távbeszélgetés, egyéb közlemény tartalmát illetéktelenül közli, közzéteszi, vagy saját céljaira illetéktelenül felhasználja.

A kémkedés tekintetében (1930: III. t.-c. 60. §. 2. bekezdés esetében) az 1934: XVIII. t.-c. 61. §-át (közhivatalnok kémkedése). (L! V. sz. táblázatot.)

V. sz. táblázat.

A cselekmény tárgya	Alkalmazandó törvény		Megjegyzés
	békében	háborúban	
V. Általános szabotázs:			
Békében vagy háborúban a reábizott munkakört a rendelkezések betűszerinti teljesítése mellett is, oly módon tölti be, hogy működéséből folyóan az I—IV. táblázatok alatt felsorolt, vagy más hátrányokozással a honvédelem érdekeit veszélyezteti.	1915: XIX. t.-c. 7—9. §. Hűtlenség: 1930: III t.-c. 60. §. 2. pont. *)	1930: III. t.-c. 59. §. 60. §. *) 1915: XIX. t.-c. 7—9. §.	<i>Sérti:</i> A honvédelem érdekeit, háborúban a hadviselés érdekeit is. Köztisztviselők mulasztásai a hadkötelesek stb. nyilvántartása, hadiszállítások stb. terén. *) 1934: XVIII. t.-c. 2. §. figyelembevételével.

B) Az állami és társadalmi rend felforgatását célzó szabotázs.

Általában ugyanazok a szabotázs-fajták, ugyanazokkal az eszközökkel és ugyanazon dolgok ellen követhetők el, mint a már említett szabotázs-eseteknél. Abban különböztethető meg a többi szabotázs-esetektől, hogy a szándék, a célzat az állami és társadalmi rend felforgatására irányul és nem a honvédelmi érdekek sértésére. Tehát leginkább belső ellenség által szervezett, irányított és végrehajtott szabotálásról van szó. Végeredményében és hatásában mégis — leginkább különösen rombolások esetében — a honvédelem érdekeit sérti, tehát ugyanazok a büntető jogszabályok alkalmazandók.

A honvédelmi érdek sértésére irányuló célzat nélkül, az 1921: III. t.-c. 2. §-a lesz leginkább alkalmazandó.

Megjegyzem, hogy különösen a baloldali felforgató törekvéseknél a külföldi összeköttetés és irányítás lehetősége mindig fennállhat, így tehát a hűtlenség esetével számolnunk kell.

III. A szabotázs nyomozástani vonatkozásai.

Úgy érzem, hogy legkönnyebben a világháborúban és az azóta is előfordult fontosabb szabotázs-esetek felsorolásával érzékeltethetem leginkább a szabotázs haremódját és ez alapon mutathatók reá legcélszerűbben a védekezés eszközeire és módjaira.

A Monarchia elleni szabotázsharcot az oroszoknak és az olaszoknak kellett a világháborúban végrehajtani. Sok eredményt nem értek el, mert egyrészt az ellenőrzés éber volt, másrészt későn kezdtek hozzá.

Nem maradt azonban hatás nélkül a szellemi szabotázs, amely a háború elleni propagandában és a politikai harcban nyilvánult meg. A Károlyi Mihály-féle antántbarátság hangoztatása, a háború elleni suttogó propaganda, nemkülönben a háború vége felé kitört bányászsztrájkok sorozata, a megnehezült megélhetési viszonyok között már az ellenséges propagandának voltak eredményei.

Különösen a bécsi arzenálban 1917-ben 40.000 hadiipari munkás sztrájkja volt jellemző tünet.

A propaganda legfőbb talaja Prága volt s a csehek voltak a destruktív tanoknak első és leghívebb követői és terjesztői.

A világháború alatt Németország ellen irányuló angol-francia szabotázmunka igen sokoldalú volt és nagy hatást is ért el.

E szabotázsharcban igen nagy szerep jutott a francia hadifoglyoknak. A franciák számítottak ugyanis arra, hogy a hadifoglyokat különböző helyekre munkára osztják be s ott alkalmuk nyílik szabotázseselekmények végrehajtására. Szeretetesomagokban, liszteszákokban, kenyérbe, kalácsba, tésztába sütvé, kakaos vagy konzervdobozokban Olaszországból Svájcra keresztül küldött citromosládákban titkos írással írt utasításokat küldtek a hadifoglyok részére, megjegyezvén, hogy minden utasítást katonai parancsnak kell venni. De tartalmazzák a szeretetesomagok gyujtogatás végrehajtásához üvegtöltényeket, amelyekből, alkalmazásuk esetén 5—6 percig szúróláng lövelt ki, ami elég volt a körülötte elhelyezett száraz széna vagy szalma felgyújtásához.

Erőművek, vízművek tönkretételére másfél méter hosszú, 6—13 cm széles pikrinsavval töltött bombák szolgáltak. A folyékony robbanóanyagokat gépolajnak minősítették s így csempészték át a határon.

A szabotázs céljából való szervezkedésre vonatkozóan az egyik németországi fogolytáborban elhelyezett francia hadifoglyok a következő utasítást kapták:

„Keress néhány megbízható, titoktartó, óvatos barátot. Közöld velünk neveiket és hozd tudomásukra, hogy leveleiket a), b), c)-vel jelöljék, hogy megismerhessük és kiválogathassuk azokat. Valamennyien csomagot és levelet fogtok kapni. Dolgozzatok csendben, osszátok szét magatok között a munkát. Hírek beszerzéséről és továbbításáról, szökevényről, szabotálók megjelöléséről és rombolásokról van szó. Felváltva használjátok azokat a címeiket, amelyeket nektek megadunk.

Keressetek egy barátot, aki a levélcenzuránál van. Ha szükséges, a tábor cenzurabélyegzőjét megküldjük.

Táborotokat tartsátok szigorúan össze. A német összeomlás előidézéséhez valamennyietekre szükség lesz. Az egész szervezet olyan szolgálatnak tekintendő, amellyel titeket és a megbízható franciákat személyesen bízták meg. Úgy dolgozzatok, hogy összeköttetésünket mindenkor letagadhattok.

Romboljatok pályaudvarokon, katonai táborokban, állami épületekben, istállóban és hadianyaggyárakban. Csak elszánt és igen óvatos embereket keressetek ki! Jelöljétek meg titkos írással azokat a területeket, amelyen dolgozni tudtok. Minden szükségset megküldünk nektek. Sohase érintsetek meg olyan tárgyat, amely élelmiszeresomagban van, mielőtt az ahhoz mellékelte utasítást el nem olvastátok. A kezelés veszélyes.

Ezek az utasítások katonai parancsnak tekintendők.“

A szabotázs csoportok, megalakulásuk után a következő utasítást kapták:

„Csináljatok propagandát a munkások és a parasztok között és tanuljátok meg, hogy miként kell a vetőmagot és a burgonyát csíráztatni. E munkához — a csíráztatáshoz — csokoládétekercsben, süteményben és kétszersültben kaptok egy kis készleket és anyagot.

A finom gépeket kenjétek be a mellékelt péppel.

Feleljétek azonnal, hogy a gyujtóanyagot és a takonykór-pasztillákat tudjátok-e használni? A következő csomagocskában tablettákat és egyéb eszközöket kaptok. Olvassátok el az utasítást.

Kaphattok kis gyujtókészülékeket, amelyeket a helyszínen használhattok és amelyek csak 3—5 óra múlva okoznak tüzet. Helyezétek el nagyobb udvarban, csűrben, mezőn, vasúti kocsiiban, indulásra kész katonavonatokban.

Gazdasági udvarban először adjatok be pasztillát a marháknak s azután gyujtogassatok. Az állatokat így más istállóba viszik s azok ott is fertőznek.

Jól fontoljátok és jól válasszatok. Tetteiteket siker szerint jutalmazuk. Minden rombolás után küldjétek jelentést, hogy a jutalomjegyzékben előjegyezhesünk.

Adjatok különböző címeiket, amelyekre csomagok küldhetők s amelyeket ti az ellenőrzés után megfelelően találtok.

Végső célként el kell érnetek, hogy minden tanyán és parancsnokságon a lángok magasra csapjanak s a tűz ölje meg az állatokat. Ne hagyjátok semmit se figyelmen kívül.

Igy kell levernünk az ellenséget. Ha csak lehet, avassatok be munkátokba hű barátokat. Így dicsőséggel dolgoztok a győzelemért és a hazáért.“

A nyomozás módszere és nyomozási segédeszközök:



A német burgonyatermelés tönkretételére is adtak külön utasítást. Ebben a csirák mikénti eltávolítását, a beteg burgonyának az ép közé keverését és az e célból küldött eszközök, valamint a kénsav használatát írják elő.

Annak bizonyítására, hogy a szabotázsharc a világháború óta sem szünetel, néhány érdekesebb szabotázsesetet hozok fel a közelmúlt időkben.

Angliában 1936 februárjában a birodalom büszkeségénél, a hadiflottánál 5 szabotázseset fordult elő. A szabotálók 5 nagy hadihajó villamos berendezését, aknarakó készülékét, illetve kormányserkezeteit rongálták meg olyan súlyosan, hogy kijávitásuk heteket vett igénybe. Súlyos veszteséget okozott a szabotázs az angol légiflottánál is. 1936 február 19-én, légi gyakorlat alkalmával 2, február 21-én pedig 1 nagy bombázógép zuhant le. A lezuhant gépek mind a legújabb rendszer szerint épültek; benzinhányak vagy géphibának a gyanúja sem merült fel. A február 21-én lezuhant gép a tengerbe esett. A gépet kiemelték, megvizsgálták, de csak néhány jelentéktelen sérülést találtak rajta. A szerencsétlenség okát a nyomozás nem tudta megállapítani.

De nem került el a feszült politikai helyzet következményeit Olaszország sem.

Anglia és Olaszország azonban nem az egyedüli államok, amelyeknek saját kárukon kellett tapasztalniuk, hogy a szabotázs él és dolgozik.

A világnak majdnem minden állama úgyszólván állandóan érzi a szabotázs jelenlétének a súlyát.

Íme egy pár eset:

1921 május 21-én felrobbant a moszkvai Frunze vegyipari gyár, amely az orosz hadiipar egyik legnagyobb gyára. Az áldozatok száma ismeretlen. A tűznél 12 tűzoltó életét veszítette, a gyártelep teljesen leégett.

1935 június 14-én a Berlintonál 80 km-re levő reinsdorfi állami hadianyaggyár műhelytűz és ebből keletkezett folytatódó robbanások következtében leégett; 52 ember meghalt, 370 megsebesült. A robbanás után a rendőrség a gyár körül 20 km-es kör-

zetben kordont húzott s onnan csak a legszigorúbb igazoltatás után engedtek el bárkit is; ennek ellenére azonban a szerencsétlenség okozója a homályban maradt.

1935 július 24-én Jugoszláviában az obolicsevi löpőgyár egyik munkatermében a nitrocellulozekészlet ismeretlen okból felrobbant. Öt halott, nyolc sebesült.

1935 augusztus 14-én a Bukarest melletti Barlad közelében levő román katonai lőszerraktárt ismeretlen tettesek fel akarták robbantani. Az őrszem észrevette a bokrok közé surranó alakokat, felriasztotta az őrséget s a menekülő merénylők után egész golyózáport indítottak, de csak egy, a hajnali piacra siető kofát találtak el.

A szabotázs-cselekmények azonban nem mindig katonai szervek, raktárak, üzemek ellen irányulnak. Gyakoriak a politikai jellegű szabotázások is, amelyek azonban végeredményben szintén a honvédelem érdekeinek ártanak.

1935 április 30-án Saragossában az anarchista szövetkezetek általános munkamegtagadást jelentettek ki. A zendülés során a város négy helyén bombák robbantak. Egy halott, négy sebesült, jelentékeny anyagi kár. A munkabeszüntetésre való felhívást titkos rádió állomásról adták le.

1935 szeptember 27-én a lengyelországi tomaszowi vasöntődébe a beolvasztandó anyag közé ismeretlen módon egy fel nem robbant gránát került, amely a kohót levegőbe röpítette. A szerencsétlenségnek 12 súlyos, 12 könnyeb sebesültje lett.

1936 február 5-én Santiago de Chileben a vasutasok politikai sztrájkba léptek s a vasúti pályaberendezéseket megrongálták, aminek következtében több vonat kisiklott stb.

A szabotázs Magyarországot sem kímélte meg. Egy idegen állam szolgálatába szegődött két hazaáruló magyar egyik fontos vegyészeti gyárunkat akarta levegőbe röpíteni. Tervük azonban az illetékes szerveknek tudomására jutott s a testvérpárt a gyárba felvették, de minden lépésüket figyelemmel kísérték. Felvételük utáni 5-ik napon az

egyik testvér szabadságot kért azzal, hogy a Dunántúlon lakó édesanyját akarja meglátogatni. Bár megállapították, hogy édesanyja már évekkal azelőtt meghalt, a szabadságot engedélyezték, de a fiúnak minden lépését ellenőrizték. Első útja a szóbanforgó idegen állam követségére vezetett, ahonnan pénzzel tért vissza. Azzal megvesztegette az egyik munkásnő ismerősét, akinek révén robbanóanyaghoz jutott. Ezt a testvérek pokolgépbe szerelték. Eppen akkor tették őket ártalmatlanná, amikor a pokolgépet a gyár legérzékenyebb részén akarták elhelyezni.

1935 október 18-án Budapesten egy szövőgyárban az úgynevezett előkészítőteremben véletlenül kigyulladt az ott felhalmozott len. A kivonult tűzoltóság a tüzet már csaknem teljesen eloltotta, amikor megmagyarázhatatlan módon hirtelen megindult a gyár nagytermének szellőztetőberendezése, amely az ott állandóan képződő nagy port felszívja s amelyet a tűz miatt leállítottak. A szellőztetőgép a porral együtt zsarátnokot is felszívott, amely felrobbantotta a szellőztetőgép tartályában összegyűlt port s a robbanás következtében újabb nagy tűz támadt, amelyet 3 súlyos sebesülés árán sikerült csak nagy küzdelem után elfojtani.

A napjainkban lezajlott események: az angol, francia, amerikai tengeralattjárók titokzatos körülmények között való elsüllyedése, Hitler kancellár elleni merénylet-kísérlet, Romániában a közelmúltban előfordult tűzvészek sorozata, a németországi vasúti szerencsétlenségek eléggé éreztetik, hogy a szembenálló hatalmak minden eszközzel igyekeznek egymást gyengíteni, gazdasági és szellemi erőforrásaiktól egymást megfosztani.

A saját helyzetünk sem más. Nemzeti törekvéseink valóraváltása felé vezető úton mi is találkozhatunk ilyen, vagy hasonló romboló munkával. Erre fel kell készülnünk. A felemlített büntető jogszabályok csak a törvényes alapjait adják meg a védekezésnek. Ez egymagában még nem elég. Ezeket a törvényeket célszerűen végre kell hajtunk s az állami végrehajtó szervezetet és eshetőségek elleni védekezésre be kell állítanunk.

Önként felvetődik a kérdés, hogy melyek lesznek azok az eszközök, amelyekkel eredményesen állhatunk itt is helyt.

A szabotázs felismerése és ártalmatlanná tétele igen nehéz.

Robbantással vagy más módon megsemmisítést okozó rombolással, a cselekmény tárgyi bizonyítékai megsemmisülnek, legtöbbször az ott tartózkodó személyek is elpusztulnak. De nemcsak a rombolással, hanem a munkalassítás, sztrájk, amerikázás, elnagyolással és a szellemi szabotázs fegyvereivel végrehajtott cselekmények nyomozása is ugyanilyen nehézségek elé állítják a nyomozót.

Hol keressük tehát az adatokat?

Abból kell kiindulnunk, hogy a szabotázs-cselekmények, céljuk természetéből folyóan, rendszerint nem egyes egyének akaratmegnyilvánulásainak következményei, hanem a nemzet külső vagy belső ellenségeinek tervszerű szövetkezése, előkészítése és valamely e célból alakult szerv irányítása folytán hajtatnak végre. Így tehát több személy összeműködésének eredményei. A lehetőségeket kikémelelik, a végrehajtást pedig előkészítik.

Ez az előkészítő munka a legtöbbször olyan megnyilvánulásokban jelentkezik, amelyek meg-

figyelése az alkalmazott preventív intézkedésekkel együtt adatokhoz juttatják a nyomozó szerveket.

Így a szükségszerű levelezések, összeköttetések és a hírközlésnek, rádió, távbeszélő, táviró, postagalamb, személyekkel, alkalmazott jelekkel vagy más hírközlési eszközöknek és módoknak a megfigyelése révén olyan adatok birtokába juthatunk, amelyeken, mint kezdeti adatokon elindulva, hozzáfoghatunk a nyomozás fáradságos, kitartást és türelmet kívánó nehéz munkájához.

A preventív intézkedések tekintetében első helyen kell megemlítenem a békében és a háborúban különösen fontos idegenrendészet célszerű megszervezését. Háborúban az idegenek internálása, gyanus vagy veszélyes egyének felügyelet alá helyezése elengedhetetlen.

Az üzemi szabotálás meggátolása szempontjából a munkások megbízhatóság szerint való kiválogatása, prioritálása, állandó ellenőrzése és egyéb az üzemi titok megvédésére szolgáló preventív intézkedések feszes megszervezése az elhárítás eszközei. Így idegen honosokat, különösen hadiüzemekben, ne alkalmazzunk, bérleszámlást ellenőrizzük. A bérleszámloló cédulák adataiból az üzem kapacitására lehet következtetni. Szervezzük meg az üzemi kémelhárítást és állandóan működtessük.

Katonai szempontból fontos pl. a hadi célokat szolgáló termékek ellenőrzésén felül a kereskedelmi, szállítási (szállítások szabályos ismétlődése), átvételi helyek, árak, más cégekkel, különösen külföldiekkel való összeköttetés ellenőrzése.

Tilos feljegyzések készítése, fényképezés, idegenek engedély nélküli belépése. Üzemből kivinni valamit (szerszám, rajz, irat stb.) az arra kijelölt személy engedélye nélkül nem szabad.

Az alkalmazottakat az üzemen kívül is tartsuk szemmel.

A büntetésből vagy más okból is elbocsájtottakat volt beosztási helyük fontossága szerint tartsuk szemmel továbbra is.

Szigorú irodai fegyelmet követeljünk. Terveket, rajzokat, iratokat őrizetlenül ne hagyjunk.

A rongálások ellen általános fegyelemmel, szigorú felügyeléssel, a munkahely elhagyásának megtiltásával és több munkás kötelező együtt-tartózkodásával védekezhetünk.

A munkalassítás, munkaszüneteltetés, elnagyolás, amerikázás és a propaganda ellen, miután legtöbbször ezek is a propaganda végső eredményei, — helyesen alkalmazott ellenpropagandával védekezhetünk a legsikeresebben.

Az üzemen kívüli szabotázs-elhárítás feladatainak teljesítését, a közbiztonsági és egyéb erre hivatott szervek munkáján kívül a közlekedési, a gazdasági, a szellemi és politikai élet terén a lakosság nevelésével és a helyes ellenpropagandával kell kiégésíteniünk.

Ennek ki kell terjednie, már az iskolában kezdődő neveléssel, az állami és egyéb közvagyon kímélésére, az idegenekkel szembeni óvatosságra, a kémelhárítás fontosságának a köztudatba-nevelésére, a fecsegés- és rémhírterjesztéstől való óvakodásra, nemkülönben arra, hogy minden gyanus vagy annak látszó jelenségről a közbiztonsági és hatósági közegeket értesítsék, tehát a lakosságra is kiterjedő szorosan megszervezett hír- és felderítő tevékenységre.

A tömeges, sorozatos vagy gyakori közlekedési zavarok és balesetek, a közüzemű közlekedési vállalatok, a vasút, a légi forgalom berendezéseinek és eszközeinek észlelt rongálások, üzemzavarok, vonatkisziklások, különösen nem indokolt repülő szerencsétlenségek, a szállítási vállalatoknál tapasztalt hasonló jelenségek a szabotázs gyanúját fel kell, hogy keltsek. Tisztában kell legyünk azzal, hogy legtöbbször nemcsak a mondhatnám goromba elkövetési módok, tehát a rongálások és rombolások lehetnek szabotázs következményei, hanem a munkalassítás, sztrájk, amerikázás látszólag egyéni szempontokból, a büntetéstől való félelem látszatának keltéséből, munkabér emelésének indokával, vagy más rejtett szándékkal véghez vitt hasonló cselekmények is gyanusak.

A mezőgazdaságban az állatjárványok, feltűnő terméskárok, gyanus tüzesetek, arató- és cséplősztrájkok olyan jelenségek, amikor ugyancsak szabotálásra kell gondolnunk.

A propaganda mint a szellemi szabotázs egyik eszköze, az állam gazdasági, közlekedési, szellemi és katonai szerveinek működését, valamint a politikai életet állíthatja olyan megvilágításba, ami — különösen nehéz viszonyok között — kiszámíthatatlan veszélyeket jelenthet. A napjainkban is divatos suttogó-propaganda egyik legalattomosabb megnyilvánulása. Elindítója lehet az elégedetlenségnek, csüggedésnek, megtöri a lelki és erkölcsi erőket s egymagában is előidézõje lehet mind a katonai, mind a közlekedési és gazdasági szabotázs-cselekményeknek.

A fecsegés, rémhírterjesztés, suttogó propaganda, sajtó, levél- és postaellenõrzés, a színházak és mozgóképszínházak mûsorainak ellenõrzése, a politikai pártok és szervezetek gyûléseinek és általános tevékenységének figyelése, éber ellenõrzése és adott esetben való közbelépés hárítanak el nem hanyagolható feladatokat a végrehajtó szervekre.

Megjegyzem, hogy az 1939: II. t.-c. 152. §-a a postai, távirdai és távbeszélõ, valamint rádiócenzurára ad lehetõséget, a 153. §. pedig a fegyverek, robbanó anyagok stb. tartásának és forgalombahozatalának korlátozásával kapcsolatban lehetõséget nyújt arra, hogy gyanú esetén a jogosulatlanul tartónál stb. házkutatást és személymotosztást lehessen tartani; a talált anyagot pedig el kell kobozni.

Az elmondottakat összegezve, megállapíthatjuk, hogy a szabotázsharc kíméletlen és alattomos, eszközeiben nem válogatós.

Minél nagyobb eredményt akar elérni, annál szervezettebben, tehát óvatosabban végzi el munkáját.

Az üldözésében is óvatosságra, kitartó türelemre és következetes, céltudatos, körültekintõ, szívós munkára van szükség.

A nyomozás módszere a feltűnés nélküli adatgyűjtés. A jó hírhálózat kiépítése, országos összeköttetés, pontosan vezetett nyilvántartás azok a nyomozási segédeszközök, amelyek a helyes időben való nyílt fellépést lehetővé teszik.

Az idejekorán vagy bizonyítékok nélküli nyílt nyomozás többet árt, mint használ.

A szabotázsesetek elkövetési módjainak vizsgálata után látjuk, hogy ugyanolyan eszközökkel és nyomozási módszerekkel kell ellene küzdeni, mint a

kémkedés ellen. A szabotázs a kémkedés ikertestvére, de kihatásában annál még veszedelmesebb is. Ezért is célszerű az összes szabotázsesetek nyomozásának irányítását a megfelelő kémelhárító szervekre bízni. Büntetőjogi üldözése az 1939: II. t.-c. 220. §. 4. bekezdése alapján, amennyiben katonai vezetés alatt álló üzembről van szó, katonai bíraskodás hatálya alatt áll.

Célszerűnek tartanám, hogy háború esetén, ezen túlmenően az összes szabotázsesetek üldözése is a honvéd bíróságok hatáskörébe utaltassanak.

Forrásmunkák: Pilch: A hírszerzés és kémkedés története.

Az alibivizsgálat fontossága.

Írta: KISS MIKLÓS tiszthelyettes (Debrecen).

Cikkem keretében egy huszonhét napon át tartott nehéz és küzdelmes, de eredményes nyomozásom lefolyását ismertetem. A hetekig tartó nyomozás lehetõséget nyújtott nekem arra, hogy egy rabló- és tolvajszövetség tagjainak a titkaiba betekintést nyerhessek s így ravasz és furfangos szokásaikkal megismerkedhessek. A tudomásomra jutott bûnözõ szokások megõrökítését szükségesnek vélem, mert feltételezem, hogy azok ismerete — fõként fiatal és kezdõ — bajtársaim tudását gyarapítja és fejleszti s annak egyes nyomozati ténykedéseknél hasznát is vehetik.

A hosszú idõn át tartott nyomozás megindulását, lefolyását és befejezését úgy írom le, ahogy történt. Abból majd látni fogjuk, hogy lényegtelennek látszó adatoknak is milyen nagy jelentõségük lehet. De azt is látni fogjuk, hogy szokásos büntettesek elleni nyomozások alkalmával milyen elõvigyázattal, körültekintéssel és alaposítással kell eljárunk. A közbiztonság megrõgzött ellenségei elleni küzdelemre alaposan fel kell készülnünk, mert õk is teljes felkészültséggel és tervszerûséggel követik el bûncselekményeiket. Céljuk mindig egy: hogy az általuk elkövetett bûncselekmény titokban maradjon. Ennek érdekében, egyes bûncselekmények elkövetése alkalmával különféle ravasz eljárásokat alkalmaznak, alibi tanukról gondoskodnak, hogy gyanu esetén az ártatlant adhassák és magukat a további nyomozás alól kivonhassák.

Éppen ezért már itt kötelességemnek tartom bajtársaim figyelmét felhívni az alibivizsgálat fontosságára. Az alibivizsgálat, mint az adatgyűjtés egyik legfontosabb eszköze, bûnügyekben igen fontos szerepet játszik. Sokszor ezen dõl el a nyomozás eredményes, vagy eredménytelen volta. Ezért minden alibivizsgálatnál a legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel járjunk el, mert felület alibivizsgálattal helyrehozhatatlan hibákat követhetünk el. E kérdéssel itt azért nem foglalkozom részletesebben, mert azt cikkemben késõbb úgy is érintem.

Mielõtt nyomozásom ismertetésébe kezdenék, fel kell hogy soroljak a Nyírségben, 1931. évben elõfordult négy súlyos bûncselekményt. Ezek az esetek a következõk voltak:

1. Hodász községben 1931. március 15-én éjjel ismeretlen tettesek Katz Salamon üzletének falát kibontották és azon behatolva, az álmából felriadt sértettõl és nejétõl megöléssel való fenyegetés mel-



Kormányzó Úr Ó Főméltósága a budaörsi repülőtéren István fia elutazásánál.

(Szirtes örgy. felv.)

lett pénzt követeltek. A fenyegetés hatása alatt a sértett 80 pengőt tartalmazó pénztárcáját a tetteseknek átadta, akik azzal eltávoztak.

2. Nyíradonyban 1931 április 12-én éjjel két ismeretlen egyén Gotlieb Ignác bezárt lakásába, az ablakon való betörés után behatolt és sértettől pénzt vagy életet követeltek. Sértett a fenyegetés hatása alatt a tetteseknek 146 pengőt tartalmazó pénztárcáját átadta, akik azzal elmenekültek.

3. Nyírmihálydiban, 1931 május 8-án éjjel ugyancsak két ismeretlen egyén Weishausz Izrael szatócs lakásába az ajtó kifeszítése után behatolt és sértettől agyonlövésrel való fenyegetés mellett pénzt követeltek. A fenyegetés hatása alatt a sértett 45 pengőt tartalmazó pénztárcáját a tetteseknek átadta, akik azzal és a magukhoz vett 47 pengő értékű szappan és kávé áruval elmenekültek.

4. Nyíresászáriban 1931 augusztus 21-én éjjel három ismeretlen egyén Neuman Simon lakásába az ablak betörése után behatolt. Tettesek a sértettre és nejeére pisztolyt fogva, pénzt követeltek. A szobabeli

zárt fiókokat feltörték és kikutatták. Miután ott pénzt nem találtak, átmentek a szomszédos fűszerüzletbe és ott 1000 pengő értékű árut véve magukhoz, elmenekültek.

A közfeltűnést keltő sorozatos rablási esetek nyomozásába a debreceni esendőr nyomozó alosztály is bekapcsolódott. A kivezényelt nyomozó járőrök az illetékes őrsök járőreivel karöltve minden lehető elkövetek, de a tettesek kilétére adatot beszerezni nem tudtak. Az álmukból felriadt sértettek csupán a tettesek számát tudták megmondani, de már szemleírást adni róluk nem tudtak. Ennek dacára a rablási esetek elkövetési módjából megállapítható volt, hogy azokat egy és ugyanazok a tettesek követték el. A tettesek kilétére azonban semmiféle támpont nem volt. Ezért a járőrök a helybeli és környékbeli közismert bűnözők és egyébként számításba vehető egyének alibijeinek megvizsgálásával igyekeztek a tettesek kilétét megállapítani.

Mint számításba jöhető közismert bűnöző, az alibivizsgált egyének között volt: Haga János és

Palóci András nyírlugosi és Csupek Nagy György balkányi lakos is. Az illetők alibije azonban elfogadhatónak látszott, így azok a további gyanú alól mentesültek. Miután a később megejtett pótnyomozások sem jártak sikerrel, így a rablási esetek a kiderítetlen esetek nyilvántartásába kerültek.

A Nyírségben ezután a rablások megszűntek. Majd csak 1932 október 24-én este Nyírlugos községben fordult ismét egy rablási eset elő. Ezt a következő módon hajtották végre: Ismeretlen tettesek özvegy Takács Sándorné bezárt lakásába hamiskules használatával behatoltak és a hazatérő sértettet földretapulták, száját betömtek, majd a nyakába akasztott zacsót kiszakítva, 80 pengővel elvitték. Az ügyben lefolytatott nyomozás eredménytelen maradt.

Az 1931., 1932., 1933., 1934. és 1935-ös években gyakoriak voltak Nyírlugoson és környékén a kisebb-nagyobb kárértékű betörések. A gyanúkok több esetben a Haga János nyírlugosi lakos szokásos bűnöző tettessége mellett szóltak. A nyírbélteki, nyírmihálydi és nyíradonyi őrsök járőrei nyomoztak is az illető ellen, de bizonyítékot nem tudtak ellene beszerezni. Egyik járőrnek azonban mégis sikerült egy-két lopási esetben annyi személyi és tárgyi bizonyítékot Haga ellen beszerezni, amely indokoltá tette elfogását és a nyíregyházai kir. ügyészségnek való átadását. De ennek sem volt sok eredménye, mert Haga a főtárgyaláson mindig tisztára mosta magát. A csendőrkudareccal végződött nyomozások Hagát elbizakodottá tették. Önhittségében — amint arról értesültem — odanyilatkozott, hogy ő minden ember eszét a tenyerén hordja. E kijelentése arra vonatkozott, hogy ő tehet bármit, vele nem sokra mennek, mert úgy a csendőrség, mint a bíróság előtt a gyanú alól kitisztazza magát. Hagának azonban az önhittség megártott, elszámította magát, mert a végzet elérte őt is. Hiába volt a körmönfont ravaszága, lebukott ő is, még pedig akkor, amikor arra egyáltalán nem számított. Mielőtt azonban érdemileg Hagával foglalkoznák, ismertetnem kell azokat az eseményeket, amelyeknek szála hozzá elvezettek.

I. Mi fő a fazékban?

1935 május 14-én 7—8 óra között a máriapócsi őrs állományából magamhoz vett Antal Antal törzsőrmesterrel Csupek Nagy György balkányi lakos szokásos büntettes lakásán megjelentünk, hogy az illető alibijét a szomszédos Kisléta községben történt betörés idejére megvizsgáljuk. Csupek, mint régi ismerőst fogadott. Az illető lakásába belépve, az égő tűzhelyen lefedett fazekat pillantottam meg. Csupekhez csupán kíváncsiságból kérdést intéztem, hogy: „Mi fő a fazékban?” A feltett kérdésre az illető azt válaszolta: „Tyúkhús, tiszthelyettes úr”. Tekintettel arra, hogy Csupek szegény napszámos ember és még ehhez szokásos büntettes is volt, így a kora reggeli húsfőzés gyanússá vált előttem. Az illető további érdeklődésre elmondta, hogy anyja előzőnap tyúkot ölt, most annak a megmaradt részeit főzik.

A fazék fedőjét leemelve, abban két nagy baromfi szárnyat pillantottam meg. A szárnyak azonban nem tyúk, hanem inkább lúd vagy pulyka szárnyaknak látszóttak. Kérdést is intéztem Csupekhez, hogy milyen tyúk lehetett az, amit anyja

leölt. Csupek szerint: egy fekete tollú fajtyúk volt, azért voltak olyan nagy szárnyai. Az illető előadását nem tartottam elfogadhatónak. Nyomban tudomására is hoztam, hogy a húst őrizetbe vesszük és azt szakértővel vizsgálattjuk meg. Döntsen a szakértő, mert minékünk az a meggyőződésünk, hogy nem tyúkhús, ami a fazékban fő. Ugyanakkor felkértem, hogy saját érdekében mondjon el a hússal kapcsolatban mindent, mert állítását a szakértői vélemény úgy is megdönti. Ez Csupekre hatással volt, mert előző állítását visszavonva tudomásunkra hozta, hogy valóban nem tyúkhús, hanem pulyka hús fő a fazékban. Majd elmondta, hogy édesanyja odaérkezésünk előtt egy fekete tollú pulykát ölt le. Anyja ennek a pulykának egyrészét főni tette, a másik részét pedig a pitvarban levő fazekak egyikében helyezte el. Nem tudja, hogy a leölt pulyka hogyan került anyja birtokába. Azt azonban tudja, hogy saját nevelésű pulykájuk nem volt. Erre vonatkozólag — amint mondotta — csak anyja tud felvilágosítást adni.

Ezután az udvaron várakozó özvegy Radványi Sándorné — Csupek anyja — kikérdezésére került a sor. Az illető azt állította, hogy az előző nap leölt tyúk megmaradt husa fő a fazékban. A leghatározottabban tagadta azt, hogy az pulyka hús volna. Így kénytelenek voltunk a közben odaérkezett és hozzánk csatlakozott Szabados János tiszthelyettes nyírmihálydi őrsparancsnok és M. Kovács Sándor őrmesterből állott járőrrel együtt — a hús előkerítése céljából — a házkutatást megkezdeni. A kutatás eredménnyel járt, mert kormos és nyers állapotban a pitvarban levő tűzhely füstvezető csölyukából két pulyka comb, mell és hátrész került elő. Gyanúsított nő ezt látva, előbbi állítását visszavonta és a következőket adta elő: Előzőnap délután egy fekete tollú pulyka tévedt az udvarukra. A pulykát megfogta és azt odaérkezésünk előtt fia segítségével leölte. A hús egyrészét főni tette, másik részét pedig a pitvarban levő fazekak egyikében helyezte el. Amikor lakásán megjelentünk, azt gondolta, hogy a pulykát keressük. Ezért a húst a fazékból gyorsan kivette és a füstvezető csölyukában rejtette el.

A további nyomozás során megállapítottuk, hogy a leölt pulyka Serbán György balkányi lakos tulajdonát képezte. A pulyka valóban elkóborolt a gazdája kertjéből s azt Radványiné úgy fogta meg.

II. A titkot a főtt pulyka is kikaparja.

A példabeszéd azt tartja, hogy a titkot a sült tyúk is kikaparja. Ezt a közmondást a jelen esetben — amint látni fogjuk — bátran vonatkoztathatjuk a Csupek Nagy, részben főtt, részben nyers állapotban előkerült lopott pulykájára is. Lássuk tehát, hogy mit kapart ki, milyen lavinát indított el és az hol állott meg.

Csupek Nagy lakásán való megjelenésünk célja alibivizsgálat volt. Az illetőnek a kislétai betörés idejére vonatkozó alibijét azonban csak anyja tudta igazolni. Ezt azonban, a pulyka eseten okulva, nem tartottuk elegendőnek. Ezért úgy határoztunk, hogy a megkezdett kutatást tovább folytatjuk. Hallomásból ismertem a Csupek módszerét, tudtam azt, hogy a lopott tárgyakat nem annyira a lakásában, mint inkább a mellékhelyiségeiben szokta elrejtve tar-



A Kormányzó Úr Ö Főméltósága és a Főméltóságú Asszony a budaörsi repülőtéren külföldi útról hazatérő István fiúk érkezését várják.

tani. A kutatás megkezdése előtt az illetőt felszólítottam, hogy a lakásán levő lopott tárgyakat adja elő. Ő azonban tagadta, hogy lakásán lopott tárgyakat rejtegetne. Mi ennek dacára a siker reményében fogtunk a kutatáshoz.

Amíg én Csupek Nagyot az alibivizsgálattal kapcsolatosan kérdezgettem, addig Szabados tiszthelyettes, Csupek anyja és egyik bizalmi egyén jelenlétében az istállóban ásott, kutatott. Egy fél óra múlva Szabados tiszthelyettes hivatott és közölte velem, hogy az istálló egyik sarkában elásva, egy fekete prémgalléros férfi téli kabátot talált. Ez jó jel volt. Ezért bajtársaimat további kutatásra buzdítva, a kikérdezés tovább folytatása végett Csupekhez visszatértem.

Mielőtt Csupek ismételt kikérdezéséhez fogtam volna, újra tudomására hoztam, hogy a lakásán nemcsak szétnézünk, hanem ott ásatásokat is végzünk. Ezért célszerű lesz és a saját érdekében cselekszik akkor, ha a lakásán elrejtett tárgyakat önként előadja, mert ez ügyének elbírálásánál, mint enyhítő körülmény számításba jöhet. Csupek megérezhette a veszélyt, mert arra kért, ne haragudjak, elmond mindent. Elmondta, hogy egy csomó lopásból származó ruhanemű az istállópadráson van elrejtve, egy férfi kabát pedig az istálló sarkában van elásva. Ez utóbbiról már tudtunk, ezért az istállópadrásra mentünk először, ahonnan egy csomó ruhanemű valóban előkerült. Csupek a ruhaneműek holtszerzésére nézve a következőket adta elő:

Nyiracsádon, 1935 május 1-én éjjel Goldstein Ignác kamrájába az ablakon át Haga János nyirlugosi ismerőseivel együtt betörték és onnan különböző ruhaneműeket loptak. A lopott ruhaneműeket megfelleltek és lakásaikra vitték.

E betörés után egy hét múlva Haga János rábeszélésére Őr községbe mentek és ott éjjel a Suba János lakásába törtek be. Innen különböző férfi és női ruhaneműeket, női ruhakelmét, ékszereket, valamint egy darab 10 és hat darab 20 koronás, forgalmon kívüli aranypénzt loptak. A lopott ruhaneműeket megfellelve lakásaikra hazavitték. Az ékszer és aranypénz, értékesítés céljából Hagánál maradt, így azt a ruhaneműekkel együtt Haga nyirlugosi lakásán találhatjuk meg.

Csupek Nagy ez alkalommal ismertette velünk a Haga János módszerét is. Elmondta, hogy Haga a lopás útján birtokába jutott ruhaneműeket egyelőre a lakásán kívül eső helyeken szokta elrejtetni. A lopott tárgyakat csak akkor viszi lakására, amikor gondolja, hogy azokat a csendőrség már nem keresi. Most — amint mondotta — alkalmas időpontban látogatjuk meg, mert a lopott kelmék nagyrésze a lakásán feldolgozás alatt áll. Az időt nem is vesztgettük sokáig, hanem Csupeket és az előkerült tárgyakat őrizetbevéve, Nyirlugosra leendő kísérés céljából a nyirmihálydi őrs járőrének őrizetében hagytuk. Én pedig Antal törzsőrmesterrel kerékpáron Nyirlugosra siettem, mert tartottunk attól,

hogy Haga a Csupek elfogását megneszeli és a nála levő bűnjeleket elrejtji, illetőleg megsemmisíti.

Nyirlugosra érkezve, a nyirbélteki őrstől távbeszélőn a támogatásunkra járőr kivезénylését kértük. Majd bizalmi egyénokről gondoskodva, Haga lakására siettünk. Az illető előtt elhallgattam Csupek Nagy elfogását és előadását. Csupán azt közöltem vele, hogy értesülésünk szerint a lakásán lopásból származó tárgyakat rejteget. Felszólítottam, hogy adja azokat elő, különben a lakásán házkutatást tartunk. Haga szemrebbenés nélkül közölte velünk, hogy lakásán lopott tárgy nincs. Ha neki nem hiszünk, — mondotta — kutassunk, nála ugyan semmiféle lopott tárgyat nem találunk.

A megkezdett házkutatás során több gyanus női kelme került elő, amelyek a Csupek Nagy padlásáról előkerült kelmékkel azonosak voltak. Ez a körülmény igazolni látszott Csupeknek a két betörésre vonatkozó előadását.

A lakásban való váratlan megjelenésünk bombaként hatott a Haga-családra. Hirtelen azt sem tudták, hogy mit hova rejtősen el. Ezt bizonyítják a következő esetek: Haga János 9 éves kislánya a korához és természetéhez képest túlvastagnak látszott. Ez a körülmény őt is gyanussá tette, ezért rajta is személymotosztást kellett megejteni. Eredmény: a kislány alsónadrágjából 4 méter női kelme került elő. A kislány megmondta, hogy a kelmét anyja azért rejtette oda, hogy azt a csendőrök meg ne találhassák.

Ugyanakkor a Haga János Erzsébet nevű 19 éves leánya kezében zsebkendőbe kötve: egy köves arany és egy S. J. (Suba János) monogramos arany karikagyűrűt, továbbá 3 arany fülbevalót találtunk. A leány azt állította előbb, hogy azokat az erdőben találta. Ezt az állítását később oda módosította, hogy az ékszereket egy ismeretlen ember hagyta a lakásukon.

A házkutatás során minden előkerült, csupán az aranypenzék hiányoztak. Közben este lett, így a további kutatást abba kellett hagyni. Haga lakását és családját a nyirbélteki őrsről kivезényelt járőr őrizetére bíztuk, mi pedig Hagát kikérdezés céljából a község házához kísértük. Haga tagadta azt, hogy az előkerült kelmék lopásból származnának. Azt állította, hogy azokat Nyirbátorban országos vásár alkalmával vásárolta. Hivatkozott arra, hogy 1934 október óta Nyirlugosról távol nem járt, ezt mindenáron a feleségével és felnőtt gyermekeivel akarta bizonyítani. Nem hittünk Hagának, mert átláttunk a szítán. Tudtuk, hogy Nyiracsád és Őr községekben, 1935 május 1. és 7-én történt betörések idejére akar alibit igazolni.

Közben a nyirmihálydi őrs járőre Csupek Nagyval a nyirlugosi község házához érkezett. Ekkor Haga már tudta, hogy baj lehet, mert a kelmék holtszerzésére vonatkozó előző előadását odamódosította, hogy azokat az ékszerekkel együtt Csupek

Nagy hagyta a lakásán. Azt állította, nem tudja azt, hogy azokat Csupek Nagy honnan szerezhetette. Hosszú és makacs tagadás után Haga belátta, hogy a hazudozása hiábavaló. Beismerte, hogy a ruhanevelőket és ékszereket Csupekkel együtt Nyiracsád és Őr községekből lopta.

Haga és Csupek előadása a nyiracsádi és őri betörések elkövetése tekintetében mindenképpen egyezett. Csupán az egy darab 10 és hat darab 20 koronás aranyra vonatkozó előadásuk volt ellentétes. Csupek azt állította, hogy a pénz Hagánál maradt. Haga ezt tagadta és határozottan állította, hogy az aranypenzt Csupek magával vitte, hogy azt Nyiregyházán értékesíthesse. A leghatározottabban ragaszkodtak mindketten az állításaikhoz. Előadásaikat mérlegelvi tárgyává téve, az volt a meggyőződésünk, hogy az igazság Csupek oldalán áll, ezt Hagának tudomására is adtuk. Haga hosszas tagadás után belátta, hogy az aranypenzre vonatkozó előadását semmibe sem vesszük. Ezért a Csupek ellen tett terhelő vallomását visszavonva beismerte, hogy az aranypenz valóban nála maradt. A pénzt azonban előadni nem tudja, mert azt értékesítés végett Rózinger Sándor nyirlugosi lakosnak adta át.

Haga János előadása alapján Rózingert kikérdezés alá vettük. Az illető azonban a Haga reá vonatkozó előadását valótlanúsnak minősítette. Ismételt kikérdezése során azonban elszólta magát, mert arra hivatkozott, hogy Haga az anyjának akart valami pénzt átadni. Anyja őt kérte meg, hogy helyette vállalja el, mert ő fél a csendőröknek megmondani. Ő azonban a pénzt nem látta, így annak átvételét nem vállalhatja.

A kikérdezés alá vont özvegy Rózinger Samuelné tagadta, hogy Hagától megőrzés céljából, avagy bármi más okból is pénzt vett volna át. De azt is tagadta, hogy ezzel kapcsolatban a fiát bármire kérte volna. Egymással ellentétes előadásuk elég volt a Haga előadásának bizonyítására. Most már tisztában voltunk azzal, hogy az aranypenz Hagától Rózingerekhez került. Miután ismételt kikérdezésük sem járt sikerrel, elhatároztuk, hogy Rózingerek lakásán a pénz előkerítése céljából házkutatást tartunk.

Tekintettel arra, hogy Haga napokon át tagadásban volt, így Rózingerek tudomással bírtak a folyamatban levő nyomozásról. Éppen ezért a megéjtendő házkutatástól nem sok eredményt reméltünk, mert feltételeztük, hogy a pénz esetleges elrejtéséhez kellő idővel rendelkeztek. A házkutatást ennek dacára szükségesnek véltük s azt Rózingerné és a jelen volt bizalmi egyének jelenlétében, Szabados tiszthelyettessel együtt kezdtük meg. Egy órai kutatás után a konyhában levő kemence padkájából, a frissen meszelt tapasztás alól, kis ruhadarabba csomagolva, a keresett egy darab 10 és hat darab 20 aranykoronás előkerült. A rejtékhely felfedezését a részletes kutatásnak, főként azonban a friss meszelés nyomainak köszönhattük.

Özvegy Rózingerné az előkerült pénz láttára elmondta, hogy azt fia kérésére együtt rejtették el, amikor megtudták, hogy Haga a csendőrség őrizetében került. Rózinger Sándor továbbra is megmaradt tagadása mellett. Az illető csupán annyit ismert be, hogy Haga egy héttel azelőtt, egy 10 koronás aranyat mutatott fel előtte és arra kérte, hogy tudja

1703 június 14. lépte át Rákóczi Tiszabecsnél a magyar határt és kiáltványt bocsátott ki, melyben a nemzetet az ősi szabadság védelmére felhívta, a nemességet tervei iránt megnyugtatta. Hajdúi segítségével meghódította Debrecen, Nagyváradot, Tokajt, meg a bányavárosokat. Dunántúl kivételével majdnem az egész ország Rákóczi kezeibe került. 1704-ben már Dunántúl és Erdély is lerázta az igát és az erdélyi rendek Rákóczit fejedelmüknek választották.

meg Debrecenbe utazása alkalmával, mennyit érhet? Rózinger tagadásával nem sokat törődünk, mert a tárgyi bizonyíték kezünkben volt. A további nyomozás során úgy a nyiracsádi, mint az Ór községi sértettek az őrizetbevett bűnjelekben saját tárgyaikat felismerték. Ugyanakkor a gyanúsítottak, külön-külön bizalmi egyének jelenlétében, az elkövetési helyeket és a betörések mozzanatait pontosan bemutogatták. Ezzel a Haga és Csupek elleni nyomozás befejezést nyert volna, ha egy érdekes üdvözlöt tartalmazó levelezőlap kezembe nem kerül. Ennek történetét a következő fejezetben ismertetem.

III. Zálíka üdvözlése.

Haga János lakásán, 1935 május 15-én tartott házkutatás alkalmával egy Haga Jánosnak címzett nyílt postai levelezőlap került a kezünkbe. A levelezőlapot Csupek Nagy küldte Balkányból, 1934 október 6-án Hagának. A ceruzával írt szöveg tartalmából kivehető volt, hogy Csupek a vesszőkosár fonáshoz szükséges szerszámok mielőbbi hazaküldését kérte. Ezenkívül a levelezőlapon még a következő szöveg volt olvasható: „Üdvözlöm Zálíkat is, mond, hogy itthol vagyok“. A szerszámok hazaküldését sürgető szöveget megértettük, ahhoz semmiféle felvilágosításra nem volt szükségünk. De másként álltunk a Zálíkat üdvözlő szöveggel. Ez érthetetlennek és gyanúsnak tűnt fel előttünk. Éppen ezért az volt a feltevésünk, hogy az üdvözlöt csak lepel s annak fellebbentése révén a levélíró és a címzett által tudott titkokhoz juthatunk.

A levelezőlapot először Csupeknek mutattam be és kértem, hogy nevezze meg Zálíkat, akinek az üdvözlöt küldte. Csupek zavarba jött és Zálíkára vonatkozóan felvilágosítással szolgálni nem tudott. Az ügyet azzal akarta elütni, hogy a Zálíkanak szóló üdvözlöt csak tréfából írta a levelezőlapra s annak komoly alapja nincs.

Az üdvözléssel kapcsolatban ezután Hagát vettem kikérdezés alá. Megkérdeztem tőle, hogy a Zálíkanak szóló üdvözlöt átadta-e? Haga kijelentette, hogy ő semmiféle Zálíkat nem ismer s így annak üdvözlöt sem adhatott át. Amint mondotta, fogalma sincs arról, hogy Csupek milyen Zálíkat üdvözölt a levelezőlapon. Csupek és Haga kitérő válaszai nem hogy tisztázták volna az ismeretlen Zálíka szerepét, még inkább rejtélyesebbé tették azt. Miután Csupek volt a levélíró és a Zálíkat üdvözlő személy, őt vetük ismét kikérdezés alá, mert tőle reméltük a rejtély megoldását. Az illető hosszas tagadás után a következőket adta elő:

Haga János 1932 október hóban több ízben említést tett előtte egy Zálíka nevű nyirlugosi zsidó nőről. Haga azt hangoztatta, hogy a zsidó nőnek sok pénze van. Kérte, hogy a lakásába törjenek be és annak pénzét szerezzék meg. A tervezett betörésből nem lett semmi, mert közöttte és Haga között a baráti összeköttetés megszakadt. Közben több rendbeli betörés miatt ő a nyíregyházai kir. törvényszék fogházába került, ahonnan, 1934 október 4-én szabadult ki. Már kiszabadulása előtt elhatározta, hogy Hagával az elmaradt betörést kiszabadulása után végre fogják hajtani. A fogházból történt kiszabadulása után két nap múlva levelezőlapot küldött Hagának. E lapon az „Üdvözlöm Zálíkat is, mond, hogy itthol

vagyok“ szöveget azért írta, hogy most már hajlandó betörni a Zálíka üzletébe.

Miután Haga e levelezőlapját válasz nélkül hagyta, néhány nap múlva személyesen is felkereste és szóval is közölte vele, hogy a Zálíka üzletébe két évvel ezelőtt tervezett betörést végrehajthatják. Haga azonban kérte, hogy Zálíkat ne bántsák, mert ha Nyirlugoson vagy környékén nagyobb betörés történik, akkor a csendőrség emiatt őt veszi elő. Így a betörésből nem lett semmi.

Hat hónap múlva — 1935 április hóban — ismét felkereste Hagát. Ez alkalommal Haga afelől érdeklődött tőle, hogy nem hallott-e arról, hogy a Zálíka háza leégett? Ugyanakkor azt is elmondta, hogy a tűznél ő is megjelent. Gondolta, hogy lop valamit, de nem sikerült, mert a Zálíka férje senkit sem engedett be a lakásba.

E találkozás után 8—10 nap múlva, ismét a Haga lakására igyekezett. Ez alkalommal útja a Zálíka háza előtt vezetett el. Ekkor feltűnt neki, hogy a két héttel ezelőtt leégett ház már fel van építve. Ezt a körülményt Haga előtt később szóvá is tette. A leégett ház gyors felépítéséből azt következtette, hogy Zálíkanak valóban sok pénze lehetett, vagy a háza lehetett jól bebiztosítva. Haga erre azt a kijelentést tette, hogy a Zálíka házát ő biztosította be s azt ő gyűjtötte fel, hogy a pénzét mentés közben ellophassa. A Haga kijelentése őt nagyon meglepte. Nem tételezte fel róla, hogy ilyen dologra is képes legyen. Ezt nyomban tudomására is adta az illetőnek. Haga elpirulva zavartan annyit mondott, hogy nem felel meg a valóságnak amit mondott s azt csak tréfából mondta. Zálíka házaról többé sohasem beszéltek.

Csupek kikérdezése után elsősorban azt tisztáztuk, hogy a Zálíka háza mikor, hogy és milyen körülmények között gyulladt meg és égett le. A nyírbéteki őrs által lefolytatott nyomozás adatai szerint: Gottlieb Zsigmond nyirlugosi szatócs szalmával fedett lakóháza, 1935 április 22-én 23 órakor gyulladt meg. Sértett és családja a tűz keletkezésekor a lakásban tartózkodott. Álmukból felriadva, hiányos öltözetben futottak ki az égő lakásból. Gottlieb lakása biztosítva nem volt. Így a lakóház tetőzetének leégése és a padláson elhelyezett termények elégeése következtében 800 pengő kárt szenvedett.

Az őrs járőre Gottlieb lakóházának leégése ügyében végzett nyomozás során gondatlanságot állapított meg. Most azonban, amikor a Csupek Nagy által előadottakat megtudtuk, biztosra vettük, hogy nem gondatlanság, hanem szándékos gyűjtogatás esete forog fenn. A felmerült gyanúokok alapján a lakás felgyújtásával Haga Jánost lehetett gyanúsítani. A bizonyítás nehézségével tisztában voltunk, de azért reméltük, hogy a nyomozás sikerrel jár. Tekintettel arra, hogy a tűz keletkezési ideje ismeretes volt előttünk, így a Haga János alibi-jének alapos megvizsgálásával reméltük az ügy tisztázását. A kikérdezés során Haga a következőket adta elő:

1. 1935 április 22-én este Orosz József szomszédja lakásán tartózkodott. Elmúlt 24 óra, amikor onnan lakására távozott.

2. Lakására hazatérve nyomban lefeküdt. Álomba szenderült, amikor anyja arra hívta fel a figyelmét, hogy a községben tűz van. Ő erre gyorsan felöltözött és családját otthagya, futva elindult a tűz felé.

3. Gajdos Mihály szomszédja elé érve, elkiáltotta magát: „Emberek keljenek fel, tűz van!” Gajdos szomszédja ekkor már a kapura könyökölve nézett a tűz felé. Egymáshoz nem szóltak, mert ő tovább futott.

4. Utcájukból a Nagy-utcába betérve, több egyént látott futni a tűz felé. Ezek között volt Erdei János nyirlugosi lakos is, aki kérdést intézett hozzá „Hol a tűz Jani bácsi?” Az illető érdeklődésére annyit mondott „a községben”. Többet egymással nem beszéltek, mert eltévesztették egymást szem elől.

A tűzhöz érve látta, hogy a Zálíka (Gottlieb Zsigmond) háza ég. Az égő ház udvara és annak környéke már ekkor tele volt emberekkel. Az égő lakásba mentési szándékkal beakart benni, de a tulajdonos sem őt, sem másokat nem engedett oda be. Így ő is felment a szomszédos épület tetőzetére és arra vigyázott, hogy az meg ne gyulladjon. A tűz eloltása után hazament lakására, onnan pedig Orosz szomszédjához ment át és közölte velük, hogy hol volt a tűz.

Haga előadását vizsgálat tárgyává téve, csupán az Orosz szomszédjához való átmenetelt és a tűz hollétéről való híradást találtuk gyanúsak. Miért kellett e miatt a szomszédját felkelteni, erre nem találtunk magyarázatot. De nem tudott erre magyarázatot adni Haga sem, hiába érdeklődtünk tőle. Az illető előadását egyébként nem találtuk gyanúsak s úgy gondoltuk, ha az alibi-tanúk is így beszélnek, akkor a további nyomozás holtpontra jut. Haga előadásának ellenőrzése céljából az általa megnevezett alibi-tanúkat vettük külön-külön kikérdezés alá. Ezeknek előadása a következő volt:

Az 1-hez. Orosz József és felesége határozottan állították, hogy Haga János csak 22 óráig tartózkodott a lakásukon. Valótlannak tartották azt az állítást, hogy tőlük 24 óra után távozott volna el. Eladásuk szerint, Haga eltávazása után lefeküdtek és elaludtak. Akkor ébredtek fel ismét, amikor Haga kopogtatott lakásuk ablakán és bebocsátást kért. Bebocsátás után Haga elmondta, hogy Zálíka háza leégett. A tűznél oltás végett ő is megjelent, onnan most tért vissza. Haga ez alkalommal azt is jelezte, hogy a tüzet náluk anyja vette észre.

Oroszék és Haga előadása között nagy ellentét mutatkozott. Tekintetbe vettük azt, hogy Haga 22 órákor távozott Oroszék lakásáról. Továbbá, hogy Haga és Zálíka lakásai közötti távolság 800—900 lépés lehetett, a tűz pedig 23 órákor keletkezett. Így Hagának az Oroszéktól történt eltávazás és a tűz keletkezési ideje közötti idő éppen elégséges lehetett a lakás felgyújtásához.

A 2-höz. Haga Jánosné, férjének Oroszéktól való hazaérkezését, lefekvését és a tűzhöz történt elindulását férjével egyezően adta elő.

Haga anyjának előadása már kevésbé volt kedvező. Ő a kikérdezés során azt állította, hogy a kérdéses éjjelen a tűz keletkezését nem észlelte s arra fiát nem figyelmeztette. Határozottan állította, hogy csak másnap értesült arról, hogy tűz volt a községben.

A 3-hoz. Gajdos János, a Haga szomszédja, a kikérdezés alkalmával állította, hogy ő valóban a kis-kapujából nézte a tüzet. Azidő alatt azonban, amíg ő a kapuban állott, Haga Jánost a lakása előtt el-menni nem látta. De azt sem hallotta, hogy valaki az ő ablaka előtt tüzet kiáltott volna.

Gajdos előadását szintén terhelőnek találtuk. Gajdosnak látnia kellett volna Hagát, amikor lakása előtt elfutott. Ha nem látta, akkor a kiabálását kellett volna hallania. Most az volt a kérdés, hogy honnan tudhatta Haga azt, hogy a szomszédja a kis-kaputól nézte a tüzet. Erre a következő magyarázatot találtuk: Hagáné láthatta Gajdos, így tőle tudhatta meg Haga, hogy a szomszédja honnan nézte a tüzet. Ezért tudta azt olyan pontosan megmondani.

A 4-hez. A Haga János által megnevezett Erdei János határozottan állította és többszöri kikérdezése után is megmaradt a következő előadása mellett: 1935 április 22-én éjjel lovait legeltetés végett a legelőre akarta vinni. Az istállóból kivezetett lovakal már indulni akart, amikor észrevette, hogy tűz van a községben. Lovait az udvaron hagyva, a Nyiracsádi utcán nyomban a tűzhöz futott. Ez alkalommal a Nagy-utcán nem járt, Haga Jánossal nem találkozott s attól a tűz holléte felől nem érdeklődött.

Haga szerepét az alibi-tanúk nem tisztázták, sőt, gyanúsabbá tették. Ezért az ellentéteket eléje tárva, újjabb tanúk megnevezését kértem. Haga azonban más tanukat megnevezni nem tudott, így továbbra is megmaradt a már ismertetett előadása mellett. Továbbra is ragaszkodott ahhoz, hogy Erdeivel a Nagy-utcán találkozott. Az illetőt ekkor határozottan felismerte, azzal beszélt is. Így erre Erdeinek vissza kell emlékeznie és őt igazolnia kell.

Hagának ez az Erdeihez való nagy ragaszkodása gyanússá vált előttünk. Úgy éreztük, hogy valami titok lappang a nagy ragaszkodás mögött. Ezért az Erdei kikérdezését többször megismételtük. Ő azonban kitartott az eredeti előadása mellett.

Az ismételt kikérdezések hiábavalónak bizonyultak. Ezért elhatároztuk, hogy előbb Erdeivel, majd Hagával külön-külön bemutatgatjuk azt az útvonalat, amelyen lakásaikról a tűzhöz futottak. Ezzel azt akartuk elérni, hogy az útvonallal kapcsolatos előadásaikat később ne módosíthassák.

Erdeit és két bizalmi egyént magunkhoz véve, Erdei lakására mentünk. Amidőn Erdei lakása elé értünk, felszólítottam, hogy vezessen el bennünket azon az útvonalon, amelyiken annakidején a tűzhöz futott. Felszólításomra Erdein látható izgatottság vett erőt és szinte felindultan a következő kérdést intézte hozzám: „Mi akar ez lenni, tisztehelyettes úr! tanuskodás vagy gyanúsítás?” Erdei kérdésére csak annyit válaszoltam: „Majd megtudja, csak induljon és vezessen bennünket”. Erdei sírva jelentette ki, hogy addig nem megy sehova, amíg el nem mond mindent úgy, ahogy az valóban történt. Már eddig is alig bírta a titkot tartani, — amint mondotta —, elkövetett egy nagy bűnt, de bűnhődni akar érte. Majd arra kért bennünket, hogy menjünk be a lakására, ott elmond mindent.

Őszintén megvallom, hogy nem tudtam mire vélni az Erdei viselkedését. Csak éreztem, hogy valami nagy dolog van készülöben. Ezért cselhez folyamodva, úgy tüntettem fel a dolgot, mint aki min-

1718 június 17. létrejött a passzarovici béke. A megrémült szultán Anglia és Hollandia közbenjárására kötött békét, melyben a Bánságról, Boszniáról (az Unnág), továbbá Szerbiának és Oláhországnak elvesztett részéről lemondott.

dent tud. Hogy el ne áruljam magam, esupán azt a megjegyzést tettem előtte: „Ezt már rég vártuk magától“. Erdei a lakásába történt belépésünkkor kijelentette, hogy nem ott, hanem az utcán fog majd mindent bemutogatni és elmondani. Arra kért, induljunk és kövessük őt. Erdei a nyiracsádi utcán levő lakásáról a Nagy-utca felé vezetett bennünket. Útközben állandóan azt hangoztatta, hogy elkövetett egy nagy bűnt. Emiatt már a lelkiismerete nem hagyta nyugodni, már öngyilkos is akart lenni. A felzaklatott idegzetű Erdei szavaiból kiérezhető volt, hogy a tüzesettel kapcsolatban lesz előadni valója, csak azt nem tudtuk, hogy mi? Erdeiről az izgatottság reánk is átragadt, ezt azonban igyekeztünk az illető előtt palástolni. A kíváncsiság űzött, hajtott bennünket úgy, hogy majdnem futva követtük az illetőt.

Erdei közben egy üres, de bekerített házastelek előtt megállott és a kerítésre mutatva, a következő kijelentést tette: „Hagával ezen a kerítésen át ugrottunk ki az utcára és futottunk tüzet kiabálva a Zálíka égő lakása felé.“ Erdei a további előadását, csak a közelben levő Zálíka lakásához történt érkezésünkkor folytatta tovább. Ott elmondta, hogy a Zálíka lakásától 30 méter távolságra, Haga őt az utcán figyelőül állította fel. Ugyanakkor Haga a kerítetlen lakóház mögé ment és annak eresztét a kémény közelében, öngyújtójával meggyújtotta. A lakóház meggyújtása után Hagával együtt a szemben levő ház kertjébe, egy kóróval körülkerített zöldséges-kert mögé futottak. Haga ajánlatára ott vártak addig, amíg a tetőzet teljesen lángbaborult. Amidőn hallották a tűz körüli kiabálást, rejtekhelyüket elhagyva, a bemutatott ürestekek kerítésén kinyitottak az utcára és futottak tüzet kiabálva a tűz felé. Ezt az eljárást a Haga kíváncságra óvatosságból azért rendezték, hogy ne az elsők között érkezzenek a helyszínre. Céljuk az volt, hogy az égő lakásba bemelve, mentési szándékot színlelnek s közben Haga a Zálíka pénzét megszerzi. Tervük nem sikerült, mert Zálíka férje a lakást lezárta és oda senkit sem engedett be.

Az eset ismertetése után Erdei izgatottsága megszűnt és olyan lett, mintha kicserélték volna. Nevezett kérésünkre az előzményeket a következők szerint ismertetette:

Haga János 1935 április 22-én éjjel megjelent lakásán és álmából felkeltve arra kérte, gyorsan öltözzék fel és tartson vele. Hagával már ezt megelőzően néhány lopást elkövetett, így azt gondolta, hogy ismét lopni hívja. Ezért vonakodás nélkül tett eleget Haga kérésének. Haga útközben elmondta, hogy most jött el az Orosz szomszédja lakásáról. Tehát ha most csinálnak valami balhét, Orosz szomszédja fogja őt igazolni, hogy a tettes nem lehetett, mert az eset történetekor a lakásán tartózkodott. Közben Haga lakására értek, aki ott borral kínálta meg és rábeszélte, hogy a Zálíka házat gyujtsák fel és annak pénzét mentés közben lopják el. Haga jelezte azt is, hogy erre most van a legjobb alkalom, mert a Kultúrházban bál van, sok részeg ember jár az utcán. Így azt gondolják, hogy a lakást sértettnek valamelyik haragosa gyújthatta meg. Ő nem akart menni, de Haga megfenyegette. Azt mondta, hogy a lakást egyedül is felgyújtja, de ha baj lesz, akkor őt is belerántja. Ezért engedett Haga kérésének és vett részt a már ismertetett módon a lakás felgyújtásában.

Erdei János ezután kijelentette, hogy a Haga Jánossal közösen elkövetett lopásaiért is bünhődni akar. Közösen elkövetett lopásaikra vonatkozóan a következőket adta elő:

1. A nyirábrányi határban levő Gotlieb Sándor birtokából, 1935. március hóban Haga Jánossal 6 zsák krumplit,

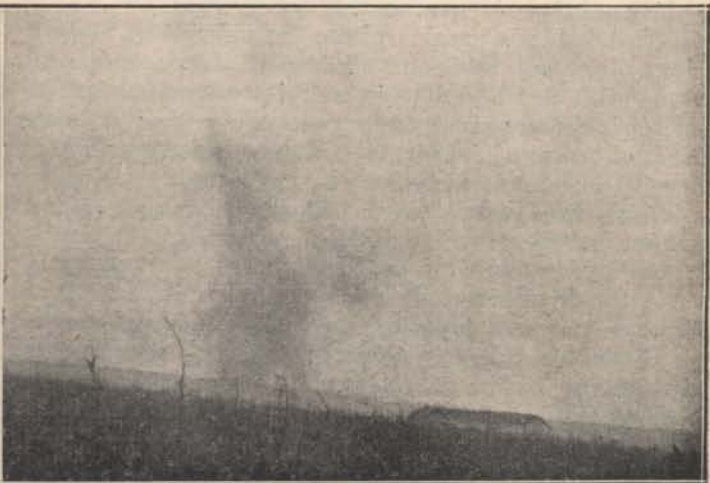
2. Nyirbátorban pedig 1935. március 22-én éjjel a Rotherberger Lajos pincéjéből, hamiskules használata mellett, libahúst loptak.

3. Ugyanakkor a lakat lefeszítése után bementek a Fatmann Szeréna kamrájába is, de onnan nem vittek el semmit sem.

4. 1935 április hó elején Tóth András nyirlugosi lakos kamrájából, hamiskules használata mellett lisztet és korpát,

5. Grósz Jenő libaóljából pedig, a lakat lefeszítése után, 3 libát loptak.

Haga János, 1935 április 20-ra újabb betörést tervezett. A kiszemelt helyiség: B. Molnár Mihály nyirlugosi lakos kamrája volt. Innen akartak a húsvéti ünnepekre italt, zsírt és szalonnát lopni. Haga ismerte az idős házaspár szokását. Tudta, hogy húsvétkor éjfél misére szoktak menni. Ezért azt aján-



A mezőn talált, fel nem robbant gránátot figyelmeztető táblával jelölik meg, míg felrobbantják.

lotta, hogy a lopást Molnár és felesége távolléte alatt — amíg azok templomban lesznek — hajtsák végre.

Lássuk most azt, hogy Haga milyen gondos előrelátással és nagy ravaszsággal készítette elő a tervezett betörést:

Haga a husvéti ünnepeket napokkal megelőzően átment Orosz József szomszédja lakására és ott beszélgetés közben felhozta, hogy húsvétkor a görög-katolikus templomban sohasem járt éjjeli misén. Arra kérte szomszédját, ha megy éjjeli misére, szóljon neki, hogy ő is vele mehessen. Orosz József a Haga kérését valóban teljesítette is, így együtt mentek éjjeli misére.

Mielőtt Haga a szomszédjával éjjeli misére indult volna, Erdei Jánost a lakására rendelte és annak meghagyta, hogy várjon reá, amíg visszatér. Ugyanakkor Haga a 16 éves fiát elküldte Molnár lakása közelébe azzal a feladattal, hogy figyelje meg Molnárékat, a templomba valóban eltávoztak-e?

Haga a szomszédja hívására valóban elindult szomszédjával együtt éjjeli misére. A szomszédjától azonban a templomban szándékosan eltévedt és lakására hazasielt, hogy az ott reá várakozó Erdei Jánossal a Molnárék lakásába tervezett betörést elkövethessék. A betörésből azonban semmi sem lett, mert a figyelőül kiküldött Haga fiú azzal tért vissza, hogy Molnárék lakása nem maradt őrizetlenül, Molnár egyedül ment templomba, a felesége otthon maradt. Az volt Hagának a szándéka, hogy a lopás elkövetése után gyorsan visszamegy a templomba és ott észrevétlenül Orosz szomszédjához csatlakozik s együtt térnek onnan haza lakásaikra.

A dolgot azért akarta Haga így rendezni, mert számított arra, hogy a betörés miatt a csendőrség gyanuba veszi. Úgy gondolta, hogy kikérdezése során hivatkozik arra, hogy ő a betörés tettese nem lehet, mert amikor az eset történt Orosz szomszédjával együtt a templomban tartózkodott. Feltételezte, hogy előadását a csendőrség Orosz szomszédja kikérdezésével ellenőrzi, aki jóhiszeműen nem állíthat mást mint azt, hogy együtt mentek templomba és együtt is tértek onnan haza a lakásaikra. Így — amint Haga mondotta, az ő alibijét egy megbízható és tisztességes ember fogja igazolni, ami a további gyanú alól mentesíti. Erre azonban a betörés elmaradása miatt már nem került sor.

Erdői János azzal fejezte be előadását, hogy a Haga Jánossal közösen elkövetett lopásokról úgy az ő, mint a Haga feleségének is tudomása van. A feleségének ezenkívül tudomása van a Zálíka lakóházának felgyújtásáról is. Erdei igazat mondott, mert a beismert esetekkel kapcsolatban a felesége előadása az ő előadásával teljesen megegyezett. Az önként beismert: nyirbátori, nyirábrányi és nyirugosi lopásokból úgy az Erdei, mint a Haga lakásáról tárgyi bizonyítékok is kerültek elő. Ezt látva Haga, a felsorolt lopások elkövetését ő is beismerte.

Erdői és felesége előadása alapján tisztázódott a rejtélyes Zálíka üdvözlése. A nyomozás adatai kétségtelenül igazolták a Haga János bűnösségét, ő

azonban ennek dacára megmaradt az első kikérdezése alkalmával előadottak mellett. Tagadta a Zálíka lakásának felgyújtását s azt ismételt kikérdezése során sem ismerte be.

IV. Egy rabló- és tolvajszövetség tagjainak felgöngyölítése.

Erdői János és felesége előadásából kiérzett a teljes őszinteség. Az illetők őszinteségét igyekeztünk a makacs tagadásban levő Haga János elleni adatgyűjtésre kihasználni, mert az volt a feltevésünk, hogy többet is tudhatnak a Haga viselt dolgairól, mint amennyit előttünk elmondottak. Ezért úgy Erdeitől, mint a feleségétől külön-külön történt kikérdezés során igyekeztem Haga előéletére és viselt dolgaira nézve minél többet megtudni. Az illetők kikérdezése során a következő adatok birtokába jutottam:

1. Haga János, 1935. április hó elején, egyik dél előtt egy töltött pisztolyt adott át Erdei feleségének, hogy a csendőrök nála meg ne találhassák. A pisztolyt Haga másnap vitte el Erdei lakásáról.

2. Haga János fia 1935. március hóban azzal dicsekedett Erdei Jánosné előtt: atyjának vadászfegyvere van. A csendőrök már többször kutattak a fegyver után a lakásukon, de azt soha nem találták meg. A fegyvert most ő olyan helyre ásta el, hogy száz csendőr sem találná meg.

3. A lopások elkövetésénél Haga János hamis kulcsot szokott használni. Haga a hamis kulcsait egy lyukas fában, a tűzhely alatt levő tűzifa között tartja, hogy azt a csendőrség a lakásán tartott házkutatás alkalmával meg ne találhassa.

A Haga János lakásán napokkal azelőtt tartott házkutatás során, az Erdei és felesége által bementett tárgyak egyike sem került elő. Ennek dacára az adatokat elfogadhatónak véltük, mert azokat Erdeitől és feleségétől külön-külön történt kikérdezés során nyertük.

Az Erdeitől és feleségétől nyert adatok helytállóságát látszott megerősíteni az a körülmény is, hogy éppen tudomásunk volt egy, 1932. május 11-én történt kétesövű vadászfegyver ellopásáról. A fegyvert ismeretlen tettesek Ölveti Sándor debreceni — Külsőguti — erdőőr bezárt kunyhójából lopták el. Miután ez a lopás kiderítetlen maradt, az ifj. Haga János által emlegetett fegyvert, az Ölvetitől elvesztett fegyverrel azonosnak véltük. Éppen ezért fontosnak tartottuk az Erdeiéktől nyert adatok alapján a nyomozás tovább folytatását. Idős Haga János makacsságát ismerve, meg sem kíséreltük a kikérdezését, hanem a további adatgyűjtést ifj. Haga kikérdezésével kezdtük meg. Az illető hosszas és makacs tagadás után a következőket adta elő:

Az 1-hez: Apjának valóban van egy kakasos golyós pisztolya, amit 7 darab fölténnyel együtt, ő a szőlőskert árkában, egy bodzafa tövében rejtett el.

A 2-höz: A kétesövű vadászfegyvert, apja rábeszélésére, 1932. év tavaszán Csupek Nagy György balkányi lakossal együtt, egy külsőguti erdőőr lakattal bezárt kunyhójából lopták. Miután a vadászfegyverhez nem tudtak töltenyt keríteni, így azt ő apja parancsára a kertjük végében levő erdőben elásta.

A 3-hoz: A lakásukban levő tűzhely alatt tartott lyukas fát, hamis kulcsokkal együtt a kertjük-

Mária Terésia (1740—1780) az 1764. év június 19-én a polgári pályán szerzett érdemek jutalmazására a Szent-István-rendet alapította, melynek a király a nagymestere. Ugyanezen királynő 1760. június 30. magyar nemes ifjakkól magyar testvérséget állított az udvarnál.

ben egy fő krumpli mellé ásta el, hogy a csendőrség a házkutatás alkalmával meg ne találhassa.

Ifj. Haga előadásának befejezése után a jelen volt bizalmi egyénekkel együtt elvezetett bennünket a nyirlugosi szőlőskert árkába, honnan a kakasos pisztoly a töltényekkel előkerült. Innen a kertjük végében levő akácos erdőbe mentünk, hol az elásott kétesövű puskát vette ki a földből. Az erdőből a kertjükbe vezetett bennünket, hol egy krumplító mellől egy 32 centiméter hosszú, 5 centiméter átméretű üreges nyárfagyökeret vett elő, amelynek belsőjében 6 darab különböző méretű hamis kulcs volt. Az előkerült tárgyak mindenben igazolták Erdei és felesége előadását.

Az ismét kikérdezés alá vont Csupek Nagy György, amikor a földből előkerült vadászfegyvert meglátta, azonnal tudta, hogy miről van szó. A tagadást meg sem kísérelve, ifj. Haga Jánossal egyezően adta elő a vadászfegyver ellopását. Feltételeztük, hogy ilyen könnyen boldogulunk idős Hagával is. E feltevésünkben azonban tévedtünk. Hiába raktuk eléje a tárgyi bizonyítékul szolgáló vadászfegyvert, pisztolyt, töltényekkel és a lyukas fagyökérrel előkerült hamis kulcsokat, Haga egyáltalán nem akarta ismerni azokat. Később, amikor látta, hogy a tagadásával célt nem ér el, azt állította, hogy a puskát, pisztolyt és hamiskulcsokat Csupek Nagy hagyta a lakásán, így azok holszerzése felől tőle érdeklődünk. Hosszas tagadás után azonban a jobb belátás nála is győzött. Elismerte, hogy a pisztoly és a hamiskulcsok az ő tulajdonát képezik. A vadászfegyverről később sem akart tudni semmit sem. Közben előkerítettük Ölveti Sándor erdőőrt is, aki a földből előkerült vadászfegyvert sajátjának ismerte fel.

Idős Hagát ezután a pisztoly mikénti és holszerzésére nézve kérdeztem ki. Haga azt állította, hogy a pisztolyt egy Kurencs Sándor nevű nyirlugosi fiatalembertől kapta ajándékba, aki azt Debrecenből egy ismeretlen embertől vásárolta.

A feltevésünk az volt, hogy Hagának és Kurencsnek, közösen elkövetett bűneik is lehetnek. Ezért a kikérdezés alá vett Kurencs előtt úgy tűntem fel a dolgot, mintha Haga nem csupán a pisztoly ügyet, hanem a közösen elkövetett lopásaikat is elmondta volna. Kurencs lépre ment, mert minden kertelés nélkül elmondta, hogy idős Haga János, ifjú Haga János és Kurencs György társaival együtt 1934 őszén egyik éjjel Csillag Endre nyirlugosi lakos bezárt magtárából hamiskulcs használatára mellett 9 zsák rozsot loptak. Az illető ezenkívül beismert egy betörés útján elkövetett dohánylopási esetet is.

Kurencs Sándor előadása alapján a gyanúsítottak száma Kurencs Györggyel szaporodott. Az ő kikérdezésénél már alkalmazott és bevált módszerhez folyamodtam. A módszer itt is bevált, sőt az eredmény meglepő volt, mert Kurencs György nemcsak a rozs- és dohánylopást, hanem ezenkívül még 7 rendbeli: Nyirlugos, Nyiradony, Nyirmihálydi, Nyiracsád, Balkány és Nyirbéltek községekben elkövetett liszt-, hús-, ital- és ruhaneműlopást ismert be. A beismert betöréseket részben idős Haga Jánossal, részben pedig Kurencs Sándor, Palóczy József és Palóczy András nyirlugosi lakosokkal követte el.

A betörések elkövetési ideje az 1932- és 1933-as évekbe nyúlt vissza. Ez a körülmény eszembe jut-

tatta a cikkem bevezető részében már említett: Hodászi, Nyiradonyi, Nyirmihálydi és Nyircsászári rablások nyomozását is. Tudatában voltam annak, hogy annakidején idős Haga ellen is folyt nyomozás a kérdéses rablási esetekben, ami akkor eredményre nem vezetett. Ennek dacára most — miután a Haga ravasz észjárásával megismerkedtem, — nem tartottam kizártnak tettességét a felsorolt rablási esetekben sem. Feltételeztem, hogy az említett bűncselekményeket Haga az akkori barátaival követhette el. Ezért elhatároztam, hogy adatot gyűjtünk arra nézve, hogy a felsorolt rablások elkövetési idején kik voltak idős Haga barátai. E kérdésre vonatkozó adatgyűjtésünk során ifjú Haga Jánostól a következő adatokat nyertük:

a) 1931. év folyamán Csupek Nagy György balkányi és Palóczy András nyirlugosi lakosok több ízben megfordultak a lakásukon. Volt rá eset, hogy az illetők atyjával együtt a délutáni órákban eltávoztak és oda csak másnap a kora reggeli órákban tértek — rőfös árukkal, csokoládéval, itallal és pénzzel — vissza. A magukkal vitt tárgyakon az ő lakásukon osztozkodtak.

b) Előfordult olyan eset is, amikor az ő apja Palóczy Andrással csak kettesben távoztak el. Másnap szappanáruval megrakodva és pénzzel tértek vissza.

Ezek az adatok idős Haga János és társai elleni gyanunkat méginkább megerősítette. Biztosra vetjük, hogy az illetőknek még elintézetlen ügyük van. Az ifjú Hagától nyert adatok tisztázását Csupek Nagy György kikérdezésével kezdtem meg, mert tőle reméltem a titokzatos kirándulásokra vonatkozó válasz megadását. Feltévésemben nem tévedtem, mert Csupek Nagy rövid tagadás után a Haga lakásáról történt kiruccanásaik történetét a következők szerint ismertette:

1. 1931 február havában egyik éjjel idős Haga János és Palóczy András társaival együtt Nyirábrányba mentek. Ott egy kocsmába és mézszárszékebe történt betörés útján italneműeket és készpénzt loptak.

2. Egy másik alkalommal Hodász községbe mentek. Ott egy fűszerüzlet falát ásták ki s azon keresztül az üzletbe, onnan pedig a lakásba bejutva sértettet kényszerítették, hogy a pénzét nekik adja át. Az így átvett 80 pengővel és magukhoz vett fűszerárúkkal elmenekültek.

3. Egy későbbi alkalommal Haga Jánossal egyik éjjel Nyiradony községbe mentek át. Ott egy lakás ablakán a lakásba bemásztak és a sértettől pénzt követelve 144 pengőt elvittek.

4. 1931 augusztus hóban Haga Jánossal és Palóczy Andrással Nyircsászári községben próbáltak szerencsét. Ott egy fűszerkereskedő lakásának ablakát törték be és azon át a lakásba behatoltak. Itt, amíg társaik pénz után kutattak, ő a sértettet és feleségét féken tartotta, hogy segítségért ne kiálthassanak. Miután pénzt nem találtak, árukat véve magukhoz elmenekültek.

Jól ismertem a Csupek Nagy által beismert eseteket, mert azok pótnyomozásában magam is résztvettem. Éppen ezért nehezen vártam, hogy tovább is sorolja a rablási esetek elkövetését, mert még hátra volt a Nyirmihálydi Weiszhausz Izrael és az özvegy Takács Sándorné nyirlugosi lakos sérelmére történt

rablási eset is. Miután ezek is a beismert rablási esetekkel azonos módon lettek elkövetve, így feltételeztem, hogy Csupeknek azok elkövetésében is része lehet. Csupek Nagyot azonban hiába kértem, hogy gondolkozzon, mert elfeledkezett néhány esetéről, nem beszélt tovább. Sőt az illető a leghatározottabban tiltakozott e feltevés ellen. Ő, amint mondotta, minden esetét őszintén felsorolta. Ha még van azonos módon elkövetett rablási eset, úgy azt Haga mással követhette el. Csupek szavát nem vontam kétségbe, mert előadásából az őszinteséget valóban kiéreztem. Valószínűnek tartottam, hogy a Weisshausz és Takácsné-féle rablást Haga és Palóczy követhette el.

Most már volt adatunk ismét idős Hagára vonatkozóan. Ezért ismét őt vettük kikérdezés alá. Az illetőt váratlanul és meglepetésszerűen érték a Csupek Nagy által beismert esetekkel kapcsolatos kérdések. A tagadást — mint előző alkalommal is mindig tette — ismét megkísérelte. Közben azonban ő is belátta, hogy tagadásával célt nem ér el. Nem is tagadott sokáig, beszélni kezdett ő is. Szó szerint egyezően elmondta részletesen a Csupek Nagy előadásában már ismertetett lopási és rablási eseteket. Így a közösen elkövetett bűncselekményeknek a legapróbb részletei is napfényre kerültek.

A kikérdezés során Haga János beismerte még a nyirmihálydi Weisshausz és a nyirlugosi Takácsné-féle rablási eseteket, továbbá Nyirmártonfalva községben 1931 február hóban elkövetett Hangyaszövetkezeti és Nyirgyulaj községben 1931 március hóban elkövetett falbontásos betöréses lopásokat is. E rablásokat és betöréseket azonban nem Csupek Naggyal, hanem Palóczy András nyirlugosi lakossal együtt követgette el. Most már meg volt a teljes beismerés a Haga részéről is. Palóczy András volt még hátra, de előkerítettük őt is, hogy a régi — már majdnem feledésbe ment — bűneit tisztázhassuk. Palóczy eleinte semmiről sem akart tudni. Az illető Csupek Nagyot mégcsak ismerni sem akarta. Tagadását azonban megtörte a Csupek Naggyal való felismerés céljából való szembeállítás. A Csupek Nagy és Haga János viselkedéséből ez alkalommal Palóczy észrevette, hogy azok a közösen elkövetett bűncselekményeikkel kapcsolatban mindent elmondottak. Ezért ő sem tagadott tovább, hanem elmondott mindent ugyanúgy, ahogyan azt Csupek Nagy és Haga tették.

A kikérdezés során Palóczy több olyan betörést ismert be, amit Haga János addig elhallgatott. Ennek következtében a beismert bűncselekmények és azok ügyében szereplő gyanúsítottak száma is állandóan emelkedett. Palóczy közben egyik-másik bűncselekménnyel még dicsekedni is kezdett. Elmondta, hogy Haga Jánossal, 1932. év nyarán egyik éjjel Berger Géza nyirlugosi mészárosot hogyan lopták meg. Berger jégvermét Haga hamiskulccsal kinyitotta, hol egy leölt borjút találtak. A borjú bőrtől volt kihalított állapotban. Miután a borjú húsból vágtak, több üveg sört véve magukhoz távozni akartak. Közben Haga azt ajánlotta, hogy a leölt

borjút kössék a jégverem közelében levő hintára és egy üveg sört tegyenek a szájába. Ezzel Bergert akarták megtréfálni, de tervüket teljesen nem hajhatták végre, mert az éjjeli őr munkájuk véghezvitelében megzavarta őket.

Idős Haga a kikérdezése során a Berger-féle lopást is beismerte s annak elkövetését Palóczy előadásával egyezően adta elő. Ugyanakkor kijelentette, hogy most már ő fog mondani egy olyan esetet, amit Palóczy hallgatott el. Majd a következőket adta elő:

1927. év május havában, egyik éjjel Palóczy András a Weinberger Dávid nyirlugosi lakos bezárt pincéjéből hamiskulcs használata mellett 2 bödön libazsirt loptak. A zsirt Palóczy lakására vitték, hol ő egyik lakattal lezárt bödönt hamiskulccsal kinyitotta. Miután a zsirt abból kiszedték, a lakatot ismét visszazárta s azután mindkét bödönt Weinberger pincéjébe vitték és eredeti helyére helyezték. Kíváncsian várták, hogy a zsír eltűnését Weinberger mikor veszi észre, hogy fogja-e azt a csendőrségnek jelenteni. Egy hónap mulva hallották, hogy Weinberger a lopást felfedezte és arról egyik csendőrszolgának jelentést is tett. Weinberger által jelentett lopási eset megtörténtét valószínűtlennek tartotta a járőr, ezért az ügyben nyomozás nem történt. A libazsirtlopási esetet Palóczy András is Hágával egyezően adta elő. A ritkaságszámbamenő esetet csak azért említettem, hogy az ilyen esetek sem tartoznak a lehetetlenségek közé.

A Haga János és 19 társa által elkövetett bűncselekmények elkövetési helyei: a nyirbélteki, nyirmihálydi, nyirabrányi, nyiracsádi, nyiradonyi, balkányi, máriapócsi, nyirbátori, nyirmegyesi és nyirmadai örsök körleteire terjedt ki. Ezért a nagyszámú bűncselekmények nyomozását a felsorolt örsök járőreivel és a debreceni nyomozó alosztálytól támogatásukra kivezényelt Szücs János II. és Berényi Ferenc törzsrörmesterekből állott járőrrel karöltve folytattuk le. Haga Jánosra és társaira *55 lopást, 5 rablást, 1 erőszakos nemi közönség kísérletét, 1 gyujtogatást és 12 orgazdaságot sikerült rábizonyítani.*

Miután régi esetekről is volt szó, így már tárgyi bizonyítékot nem sikerült mindegyik esetben biztosítani. Ezért a bűncselekmények helyszíneinek bemutatására különös gondot fordítottunk. A bűncselekmény pusztá beismerésével nem elégedtünk meg, hanem a gyanúsítottakat utasítottuk, hogy a járőrt külön-külön, bizalmi egyének jelenlétében vezessék el a helyszínre és ott mindent mutogassanak be. A gyanúsítottak a helyszínt mindenhol pontosan bemutogatták. Bemutatták a behatolás helyét, módját, hogy az elvitt tárgyakat honnan vették magukhoz. Általában elmondották mindazt, hogy ki mit végzett a helyszínen, hogy a rablásnál milyen szavakat és fenyegetést használtak stb. A 27 napon át tartott fázisú, de eredményes nyomozás ezzel befejezést is nyert. Haga Jánost és 6 társát a nyiregyházai kir. ügyészségnek adtuk át, 14 társát pedig feljelentettük.

A nyiregyházai kir. törvényszék Haga Jánost és Csupek Nagy Györgyöt 5—5 évi szigorított dologházra, Palóczy András pedig 3 évi fegyházra ítélte. A többi vádlott 1—7 hónapi fogház- és börtönbüntetést kapott.

Haga a gyujtogatás vádja alól tisztára mosta magát. Így most Erdei János is visszavonta beismerő

1312 június 24. *Károly Róbert király (1308—1342) Csák Máté seregét a rozgonyi völgyben (Kassánál) legyőzte. Csák Máté a legfélelmetesebb kényúr volt. Mindenáron a cseh Vencelt akarta volna a trónra ültetni.*

vallomását és a súlyos bűncselekményt sikerült büntetlenül megúszniok. Nemhiába hangoztatta Haga a bűntársai előtt, hogy ő minden ember eszét a tenyerén hordja. Majdnem igaza volt. Bizonyítja ezt az is, hogy a csendőrséget is sikerült félrevezetnie, mert besúgóként szerepelt. Ugyanakkor bandát alakítva a legsúlyosabb bűncselekmények sorozatát követte el. Okuljunk és tanuljunk a Haga esetéből.

Haga és társai ügyének tárgyalására a nyiregyháza kir. törvényszék engem és a bizalmi egyéneket is megidézte. Ez alkalommal a tárgyalást vezető elnök úr a szép nyomozásért megdicsért. Ugyanakkor megjegyezte, hogy Haga és társai ravasz módon elkövetett eseteit és viselt dolgait érdemes volna megörökíteni, könyvet lehetne róluk írni. Elnök úr szavát megfogadtam. A lefolytatott nem mindennapi nyomozást részletesen leírtam, hogy azt a *Csendőrségi Lapok* hasábjain, követendő példaként, fiatalabb bajtársaim elé állíthassam.

A csendőr és a bűnöző között örökös harc van. Ez a harc váltakozó szerencsével folyik. A harcból az kerül ki győztesen, aki túl tud járni a másik eszén. Hogy ez valóban így van, igazolja a Haga János és társai esete. Az ő és társai esetéből láthatjuk, hogy a szokásos bűnözőkből összetevődött rabló- és tolvajszövetség éveken át bírta a harcot, amíg ravasz és furfangos módszerük felett az igazság diadalmaskodott.

Igyekezünk a bűnözők szokásait és módszereit megismerni, mert azok ismerete a nyomozó csendőr munkáját nagyban megkönnyíti. Az ismertetett nyomozás több olyan módszert derített fel, amelynek megjegyzése kívánatos. E nyomozást is a Csupek Nagy György módszerének ismerete indította el, amely végül a szép eredmény eléréséhez vezetett. Ha a járőr egyik tagja nem ismerte volna az illető módszereit, akkor megelégszik az előkerült lopott pulykával és nem kutat tovább lopásból származó bűnjelek után.

Fontos megjegyezni a Haga János módszereit is, mert ugyanazt más bűnözők is követhetik. A legnagyobb valószínűség szerint követik is, mert a különböző büntetőintézetekben alkalom adódik nekik ahhoz, hogy a módszereket egymástól eltanulják és azt kiszabadulásuk után használhassák. Az ilyen módszerek eredményes nyomozások alkalmával rendszerint napfényre kerülnek s azokat kívánatos megjegyezni és lapunk hasábjain, fiatalabb bajtársainkkal is megismertetni.

A Haga János esetéből láthattuk, miként igyekezett alibitanukat szerezni, hogy magát a gyanú alól tisztázhassa. Éppen ezért minden alibivizsgálatnál fokozott elővigyázattal kell eljárni, mert ha a valódi tettes alibijét nem kellő gondossággal és alaposan vizsgáljuk meg, akkor minden további fáradozás sikertelen marad.

Láthattuk a Haga János esetéből azt is, hogy a lopott tárgyakat nem vitte mindjárt a lakására, várt addig, amíg a csendőrrjárőr megjelenik és lakásán a tárgyak előkerítése céljából házkutatást tart. Az illető tapasztalatból tudta, hogy az eredménytelen kutatás tisztázta szerepét és abban az ügyben a csendőrrjárőr a lakására többé vissza nem tér. Ugyanez a módszer előfordulhat más szokásos bűnözőknél is. Ezért a kiderítetlenül maradt esetek pótnyomozásakor, az eredeti nyomozásnál már gyanúba

vett szokásos bűnöző lakásán tartsunk meglepetés-szerű kutatást, mert az — mint Haga János esetében is történt — eredménnyel járhat.

A szokásos bűnözők lakásán tartott kutatás alkalmával fontos a levelezés átvizsgálása is. E nyomozást is egy ilyen, ravasz módon fogalmazott üdvözlét segítette elő.

A nyomozás menete és eredménye mutatja, hogy tervszerűséggel, alaposítással és a kínálkozó adatok teljes kiaknázásával hajtatott végre. A tanulságot vonjuk le belőle.

EMLÉKEZZÜNK!

Szabó János szenttamási örsbeli alörmestert egy katonaszökevény Szenttamáson, 1918 június 3-án orozva agyonlőtte.

Kereselics György zalacsányi örsbeli csendőr címz. örmester, 1916 június 4-én a lucki csatában Kol.-Knierut mellett elesett.

vitész Kazi Antal kalocsai örsbeli csendőrt egy nyomozott tolvaj 1938 június 4-én Foktón, leszállás közben agyonlőtte.

Mezei János nagyompolyi örsbeli csendőr, 1913 június 5-én a zimonyi komp közelében szolgálat közben a Dunába fulladt.

Makaró Pál járásörmester, győrszentmártoni járás- és őrsparancsnok, Fehérvári Miklós muzslai, Mituka Parténusz csikszentmártoni és Szilágyi Antal színérváraljai örsbeli csendőr címz. örmesterek 1916 június 5-én a lucki csatában Kol.-Malin és Pelza mellett elestek.

Király Bertalan stridóvári örsbeli csendőr címz. örmester 1916 június 6-án a lucki csatában Kol.-Knierut mellett elesett.

Tóth János orosháza örsbeli alörmestert, mint tábort csendőrt, szolgálat közben Koltowban 1917 február 6-án egy saját katonánk véletlenül fejből lőtte. 1917 június 8-án Zloczówban meghalt.

Pintér Pál járásörmester, kapuvári járás- és őrsparancsnokot, ellenforradalmi tevékenysége miatt vörös terroristák 1919 június 8-án Kapuvárott kivégezték.

Walther Ferenc nagybecskereki örsbeli címz. örsvezetőt és járőrtársát, Agoston Béla csendőrt, 1897 június 10-én Szerbelemér mellett lázongó néptömeg megölte.

Pakk János barcsi örsbeli csendőr címz. örsvezető 1912 június 11-én a krizsnicai kompnál szolgálat közben a Drávába fulladt.

Király Benedek dunaharaszti örsbeli csendőr az orosz harctéren szerzett betegségében 1915 június 11-én Munkácson meghalt.

Csizmadia Lajos rédei örsbeli csendőr címz. örmester 1915 június 14-én az oroszokkal Bania mellett vívott ütközetben elesett.

Albert Sámuel petrozsényi örsbeli alörmester, az orosz harctéren szerzett betegségében 1917 június 14-én Köpcsényben meghalt.

Hősök napjáról,

a tiszteletadás és emlékezés magasztos napjáról így írnak bajtársaink:

I.

Hősök napján egy régi karácsony jut eszembe. Akkor találkoztam először a magyar hőssel...

Ha csak szerét ejthettem, mindig elcsentem apám újságjait. Dobogó gyermekszívvel nézegettem a sűrűn telenyomott oldalakat. Kerestem, kutattam képek után. Nagy volt az örömöm, amikor képre lelttem. Különösen, ha a kép katonáembert ábrázolt.

Karácsonykor történt...

Türelmetlenül lapozgattam az ünnepi, vastag újságot. Nagyon boldog voltam, mert két kép volt az ünnepi számhoz mellékelve. Két, szép, fényes, nagy keménylaphra nyomott kép. És még hozzá katonakép. Az egyikben babérmagok övezte nagybajuszú komoly katonáarcok, a másikon hosszú, térdigérő atillás, botratámaszkodó, hófehértakállú aggastyánok.

— Látod fiam, — mondta apám, rámutatva az arcképekre — az aradi Tizenhárom. A másik kép: a még életben lévő negyvennyolcas honvédhősök.

Igy találkoztam én először a magyar hőssel...

Majd mesélt apám...

Azon az éjjelen házunk táját messze elkerülte a boldog gyermekálom.

Nyugtalan gondolataim ott jártak Branyiszkonál, Piskinél, Isaszegnél...

*

Sok év telt el azóta.

A gyermekvágyak valóra váltak.

Igazi, pusztító csaták tűzében is láttam a magyar hősokeket.

Láttam őket a nagy világégés emberfeletti küzdelmeiben. Isonzó égbenyuló szikláin, Wolhinia mocsarai között, a Kárpátok bércsein. Láttam őket, fiatalokat és öregeket, apákat és fiúkat, téli viharban, nyári forróságban, örömben, bánatban, reménykedve, elcsüggedve. Hosszú hónapokon keresztül földbe vajt nedves gödrökben, sziklába robbantott fedezékben élni... És meghalni.

Vérző homlokkal a kőre borulni... Kitárt karokkal a földet átkarolni. Hősi halált halni...

És láttam sok-sok katonasírt szétszórva a világ minden tája felé.

Sok-sok fakeresztet...

Egyesével, kettesével, százasaival. Egyszerűt és díszesebbet. Kicsit és nagyot. Egyiken golyóverte rohamsisak, a másikon kifakult, tépett katonasapka. A harmadikon összeszáradt mezei virágok hullatták szirmaikat a vigasztalan őszi esőben... Egyben azonban egyformák voltak. Hazájáért meghalt, kötelességű magyar katonák csontjai porladtak minden hant alatt.

*

És találok minden nap sok-sok embert, akik részvétel nélkül, egy pillantásra sem méltatva mennek el a magyar katona mártírümmát jelentő hősi emlékművek előtt.

Ilyenkor mintha mélységes bánat ülné meg a lelkeimet...

Elesett hőseink emlékének tisztelete egyértékű a hazaszeretetet nemes fogalmával. A hazaszeretetet vi-

szont a nemzethez, annak hagyományaihoz, az életet, megélhetést nyújtó ősi magyar földhöz való szívós ragaszkodás.

Elesett katonáink tisztelete megköveteli, hogy minden magyar ember külső jelekben is kifejezésre juttassa hőseink emlékeinek megbecsülését.

A magyar emberrel a hazaszeretetet veleszületik. Ha nem így volna, nem lenne ezerszázados dicső magyar múlt. Hazaszeretet nélkül már régen beleolvadtunk volna ellenségeink tengernyi árjába.

Annál érthetlenebb és feltűnőbb, hogy még mindig vannak számosan, akik mellőzik a hősi emlékek előtti tiszteletadást.

Hősök napja akkor lesz valóban hősök napja, ha kivétel nélkül, minden magyar ember hálatelt szívvel fog tisztelni a hősi emlékek előtt.

Czeglédy Örgy.

II.

A hősök napjának ünnepe kegyelet, emlékezés, hálaadás, de magyarságomnak biztatástele, erődő gyászünnepe is.

Ezen mély gyászünnepek alkalmával néhai édesanyám és néhai testvérbátyám emlékei és akkori szenvedései felé szállanak gondolataim s ezek vissza idézik életem a hazáért való küzdelmüket.

Szüleimnek 6 élő gyermekük volt a világháború kitérőésekor, három fiú és három lány. Apám 1915. év utolsó felében katonai szolgálatra bevonult. A gyermekek közül hősihalált halt néhai bátyám volt a legidősebb 18 éves, én pedig 16 éves.



1848/49-es hősi sír Alsóverecskénél

Gábor ezr. felv.



A sopronbánfalvai hősi temetőben honvéd bajtársak gondozzák a sírokat

Adorján L. törm. felv.

A hősök napján elszorult szívvel gondoltam és gondolom át most is édesanyám hősies küzdelmeit. Apám bevonulása után éjjelt is nappallá téve dolgozott, amiben bátyám és én segédkeztünk, hogy négy apró testvérkénk és magunk kenyerét megkereshessük. Nagyon szűkösen, de megvoltunk. Szó nélkül, szívünkben a legteljesebb bizalommal a haza sorsa iránt, megvoltunk. Apám táborigazgató lapjai boldog, elmondhatom, hogy Anyámnak mindig könnyes-boldog napokat jelentettek.

Azután, ahogy nőtt az ellenségek száma és fogyott a katona, úgy nőtt a behívottak száma is. 1916 májusában bátyámat is behívták. Félév múlva, 1916 december hónapban a karácsony előtti napokban, bátyámnak egy katonabajtársa táborigazgató lapon tudatta velünk, hogy bátyám december 6-án, mint 19-es honvéd, a román fronton Erdélyért vívott harcokban elesett, hősi halált halt.

Ez a gyász hír mélyen megrendítette édesanyámat. De azért küzdött és dolgozott tovább. Munka után számtalanszor félrevonult előlünk és — sírt. Én vigasztaltam, ami jól hatott rá, de mindennek van vége. A túlfeszített munka és bánat az erejét csökkentette. Megbetegedett s az orvos pihenést és nyugalmat javasolt neki. Lehet egy anyának gyermekek mellett, öt gyermek mellett, apa nélkül — pihenni? ... A bánat és gond mély barázdákat hagyott arcvonásain. Egyre összezsugorult. Száraz és vékony lett. Az ereje elfogyott és éppen akkor, 1918 március hónapban engem is behívtak katonai szolgálatra. Búcsúzásomkor anyám utolsó szavai ezek voltak: „Édes fiam téged sem látalak többé!”

Szava beteljesedett. 1918 május 23-án, a harctéren táviratot kaptam, hogy anyám meghalt. Előljáróim jóakarataiból szabadságot kaptam. Amikor falom állomásán a vonatból kiszálltam, előttem egy népfelkelő ment már a kijárat felé, az apám. Együtt utaztunk a vonaton anélkül, hogy tudtunk volna egymásról... A szülőházba érve apám és én mint katonák és a négy apró, árva, magára hagyott gyermek térdeltünk anyám ravatalánál. A megfeszített munka, az anyai bánat, a szenvedések elvitték hát hős fia után. Nem hiszem, hogy volna valaki is, aki azt mondaná, hogy az anyám nem volt hős...

Ez az, ami Hősök napján mindig eleven valósággá lesz és ezekből a gondolatokból egy vágyam van és marad: mennél előbb érjem meg azt az időt, hogy Erdélyben, a Rózsa-hegyen, ahol bátyám hősi halált halt és ahol 1916 december 6-ika óta pihen, ott, mint magyar csendőr letehessem a kegyelet és hála koszorúját.

Horváth György III. törm. (Karád).

III.

Ny. község lakói nagyrészt görög katolikusok, akiket az alvégesi római katolikus vallásúak „oláhok”-nak, azok pedig ezeket „pávisták”-nak tisztelnek ma is, amiből a két „vég” között már nem egyszer halálos kimenetelű verekedések voltak. Amikor azonban a világháború kitörésekor a mozgósítás megtörtént, alvégesi a felvégesivel együtt, vígan indultak a háborúba. Ezekkel ment el János bátyám is, más néven „Jani”, édesapám testvérének egyetlen fia.

Egy napon sírva jött hozzánk apám testvére, Mariska néném azzal, hogy Jani elment a háborúba.



Hőseink névsora előtt

Bálint tthts. felv.



A sopronbánfalvai hősi temetőben honvéd bajtársak gondozzák a sírokat

Adorján I. törm. felv.

A hősök napján elszorult szívvel gondoltam és gondolom át most is édesanyám hősies küzdelmeit. Apám bevonulása után éjjelt is nappallá téve dolgozott, amiben bátyám és én segédkeztünk, hogy négy apró testvérkénk és magunk kenyerét megkereshessük. Nagyon szűkösen, de megvoltunk. Szó nélkül, szívünkben a legteljesebb bizalommal a haza sorsa iránt, megvoltunk. Apám tábori lapjai boldog, elmondhatom, hogy Anyámnak mindig könnyes-boldog napokat jelentettek.

Azután, ahogy nőtt az ellenségek száma és fogyott a katoná, úgy nőtt a behívottak száma is. 1916 májusában bátyámat is behívták. Félév múlva, 1916 december hónapban a karácsony előtti napokban, bátyámnak egy katonabajtársa tábori lapon tudatta velünk, hogy bátyám december 6-án, mint 19-es honvéd, a román fronton Erdélyért vívott harcokban elesett, hősi halált halt.

Ez a gyász hír mélyen megrendítette édesanyámat. De azért küzdött és dolgozott tovább. Munka után számtalanszor félrevonult előlünk és — sírt. Én vigasztaltam, ami jól hatott rá, de mindennek van vége. A túlfeszített munka és bánat az erejét csökkentette. Megbetegedett s az orvos pihenést és nyugalmat javasolt neki. Lehet egy anyának gyermekek mellett, öt gyermek mellett, apa nélkül — pihenni? ... A bánat és gond mély barázdákat hagytak arcvonásain. Egyre rosszabb esett. Száraz és vékony lett. Az ereje elfogyott és éppen akkor, 1918 március hónapban engem is behívtak katonai szolgálatra. Búcsúzásomkor anyám utolsó szavai ezek voltak: „Édes fiam téged sem látalak többé!”

Szava beteljesedett. 1918 május 23-án, a harctéren táviratot kaptam, hogy anyám meghalt. Előljáróim jóakarataiból szabadságot kaptam. Amikor falum állomásán a vonatból kiszálltam, előttem egy népfelkelő ment már a kijárat felé, az apám. Együtt utaztunk a vonaton anélkül, hogy tudtunk volna egymásról... A szülőházba érve apám és én mint katonák és a négy apró, árva, magára hagyott gyermek térdeltünk anyám ravatalánál. A megfeszített munka, az anyai bánat, a szenvedések elvitték hát hős fia után. Nem hiszem, hogy volna valaki is, aki azt mondaná, hogy az anyám nem volt hős...

Ez az, ami Hősök napján mindig eleven valósággá lesz és ezekből a gondolatokból egy vágyam van és marad: mennél előbb érjem meg azt az időt, hogy Erdélyben, a Rózsa-hegyen, ahol bátyám hősi halált halt és ahol 1916 december 6-ika óta pihen, ott, mint magyar csendőr letehessem a kegyelet és hála koszorúját.

Horváth György III. törm. (Karád).

III.

Ny. község lakói nagyrészt görög katolikusok, akiket az alvégesi római katolikus vallásúak „oláhok”-nak, azok pedig ezeket „pápisták”-nak tisztelnek ma is, amiből a két „vég” között már nem egyszer halálos kimenetelű verekedések voltak. Amikor azonban a világháború kitörésekor a mozgósítás megtörtént, alvégesi a felvégesivel együtt, vígan indultak a háborúba. Ezekkel ment el János bátyám is, más néven „Jani”, édesapám testvérének egyetlen fia.

Egy napon sirva jött hozzánk apám testvére, Mariska néném azzal, hogy Jani elment a háborúba.



Hőseink névsora előtt

Bálint tthts. felv.

Hősök napjáról,

a tiszteletadás és emlékezés magasztos napjáról így írnak bajtársaink:

I.

Hősök napján egy régi karácsony jut eszembe. Akkor találkoztam először a magyar hőssel...

Ha csak szeret ejtethetem, mindig elcsentem apám ujságjait. Dobogó gyermekszívvvel nézegettem a sűrűn telenyomott oldalakat. Kerestem, kutattam képek után. Nagy volt az örömöm, amikor képre leltem. Különösen, ha a kép katonáembert ábrázolt.

Karácsonykor történt...

Türelmetlenül lapozgattam az ünnepi, vastag újságot. Nagyon boldog voltam, mert két kép volt az ünnepi számhoz mellékelve. Két, szép, fényes, nagy keménylapra nyomott kép. És még hozzá katonakép. Az egyikben babérkoszorú övezte nagybajuszú komoly katonáarcok, a másikon hosszú, térdigérő atillás, botratámaszkodó, hófehérszakállú aggastyánok.

— Látod fiam, — mondta apám, rámutatva az arcképekre — az aradi Tizenhárom. A másik kép: a még életben lévő negyvennyolcas honvédhősök.

Igy találkoztam én először a magyar hőssel...

Majd mesélt apám...

Azon az éjjelen házunk táját messze elkerülte a boldog gyermekálom.

Nyugtalan gondolataim ott jártak Branyiszkónál, Piskinél, Isaszegnél...

*

Sok év telt el azóta.

A gyermekvágyak valóra váltak.

Igazi, pusztító csaták tűzében is láttam a magyar hősokeket.

Láttam őket a nagy világégés emberfeletti küzdelmeiben. Isonzó égbenyuló sziklái, Wolhinia mocsarai között, a Kárpátok bércsein. Láttam őket, fiatalokat és öregeket, apákat és fiúkat, téli viharban, nyári forróságban, örömben, bánatban, reménykedve, elcsüggedve. Hosszú hónapokon keresztül földbe vájt nedves gödrökben, sziklába robbantott fedezékben élni... És meghalni.

Vérző homlokkal a kőre borulni... Kitárt karokkal a földet átkarolni. Hősi halált halni...

És láttam sok-sok katonasírt szétszórva a világ minden tája felé.

Sok-sok fakeresztet...

Egyesével, kettesével, százasaival. Egyszerűt és díszesebbet. Kicsit és nagyot. Egyiken golyóverte rohamsisak, a másikon kifakult, tépett katonasapka. A harmadikon összeszáradt mezei virágok hullatták szirmaikat a vígasztalan őszi esőben... Egyben azonban egyformák voltak. Hazájáért meghalt, kötelességű magyar katonák csontjai porladtak minden hant alatt.

*

És találok minden nap sok-sok embert, akik részvétlenül, egy pillantásra sem méltatva mennek el a magyar katoná mártírúját jelentő hősi emlékművek előtt.

Ilyenkor mintha mélységes bánat ülné meg a lelkemet...

Elesett hőseink emlékének tisztelete egyértékű a hazaszeretetet nemes fogalmával. A hazaszeretetet vi-

szont a nemzethez, annak hagyományaihoz, az életet, megélhetést nyújtó ősi magyar földhöz való szívós ragaszkodás.

Elesett katonáink tisztelete megköveteli, hogy minden magyar ember külső jelekben is kifejezésre juttassa hőseink emlékeinek megbecsülését.

A magyar emberrel a hazaszeretet veleszületik. Ha nem így volna, nem lenne ezerszázados dicső magyar mult. Hazaszeretet nélkül már régen beleolvadtunk volna ellenségeink tengernyi árjába.

Annál érthetlenebb és feltűnőbb, hogy még mindig vannak számosan, akik mellőzik a hősi emlékek előtti tiszteletadást.

Hősök napja akkor lesz valóban hősoke napja, ha kivétel nélkül, minden magyar ember hálatelt szívvel fog tisztelni a hősi emlékek előtt.

Czeglédy örgy.

II.

A hősoke napjának ünnepe kegyelet, emlékezés, hálaadás, de magyarságomnak biztatástele, erőadó gyászünnepe is.

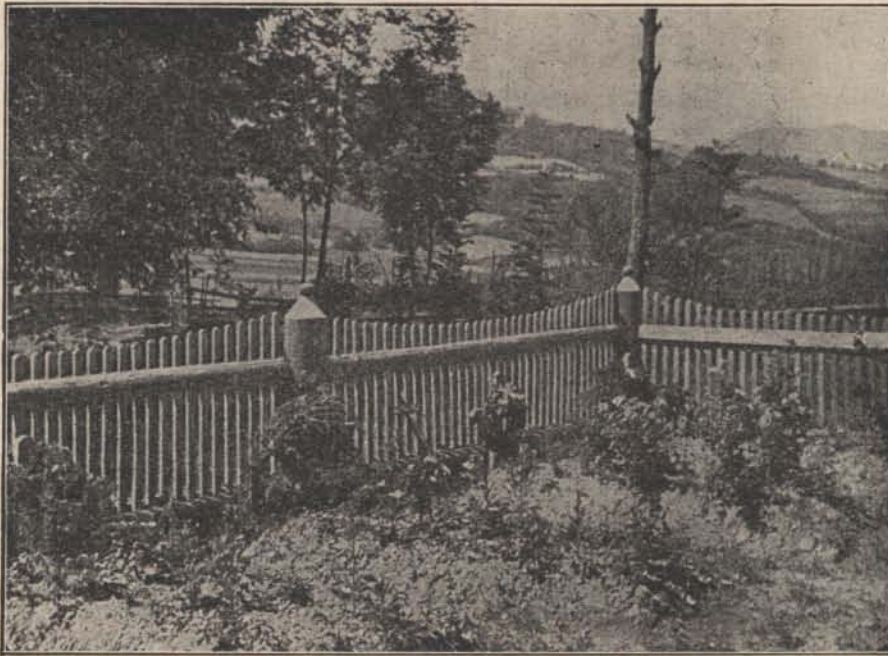
Ezen mély gyászünnepe alkalmával néhai édesanyám és néhai testvérbátyám emlékei és akkori szenvedései felé szállanak gondolataim s ezek vissza idézik elém a hazáért való küzdelmüket.

Szüleimnek 6 élő gyermekük volt a világháború kitörésekor, három fiú és három lány. Apám 1915. év utolsó felében katonai szolgálatra bevonult. A gyermekek közül hősihalált halt néhai bátyám volt a legidősebb 18 éves, én pedig 16 éves.



1848/49-es hősi sír Alsóverekénél

Gábor ezr. felv.



Magyar fiúk hősi sírjai Kárpátalján.

Gábor ezr. felv.

„Jani“-nak becézte már gyerek korától az egyetlen fiú gyermekét, akit úgy körülvelt és elhalmazott az anyai szeretet melegével, hogy még a széltől is féltette. Amikor pedig a templomban felbúgtak az orgona sípjai, a legboldogabb édesanyának érezte magát, mindég imára kulcsolta kezeit, és hálát adott a Mindenhatónak, hogy a Jani ujjai szótaltathatják meg azokat. Nem arra volt büszke, hogy a fia kántortanító, hanem arra, hogy a lelkipásztortól az utolsó koldusig mindenkitől csak jót lehetett hallani fiáról. Zokogva mondta most el mindezeket az apámnak. Édesapám vigasztalni próbálta a nagynénit. Ne sírj Mariska, majd hazajön a fiad... biztosan hazajön... Itt elakadt az apám hangja és az ablak felé fordította tekintetét. Gyerek voltam és nem tudtam mit jelent, hogy mereven néz keresztül az ablakon a nagy semmiségbe...

Rêgen volt, húsz éve elmúlt. János bátyám, „Jani“ azóta hiányzik. Neve a hősök szobrán aranylik...

Hősök napjának ünnepén, szabadságom alatt, felkerestem Mariska nénémet és vele mentem a templomba. Tipegett mellettem mint egy gyermek. A templomban láttam, könnyes volt a szeme és nagyot sóhajtott, amikor az orgonát megszólalni hallotta. Mise után együtt mentünk a lakására és amíg mentünk, mindég a fiáról beszélt. „Amikor elment, azt mondta, hogy nemsokára hazajön, de nem jött... Káplár Gyuri azt mondta, hogy a hadnagy úrral tizen mentek valahova... valami ellenséget mentek megnézni, de éjjel és mind önként jelentkeztek, amikor megtudták, hogy Jani is önként jelentkezett... mind a falubeliek... Együtt mentek a fiammal, Géczy Feri azt mondja, hogy mellette esett el a fiam, segíteni akart rajta, de azt mondta, hogy hagyja őt, ő már úgy is meghal, hanem vigyázzon magára, mert nagyon lőnek az oroszok... meg is halt szegény, mielőtt Géczy otthagya volna... Kárász Józsi is ott volt, akkor lett vitéz, azt mondja... és most már vitéz Kárászinak hívják.“

A nagynénit hazakisérve, készültem hazamenni, ki a tanyára. „Maradj itt ebédre fiam, — mondta — igaz, én nem ebédelek ma, de ez ne izgasson téged fiam! Maradj, úgymint ritkán lálak és ki tudja, nem-e utoljára?“ Maradtam. Az asztalnál azonban csak én ültem... De miért nem ebédel? — kérdeztem. A nagynéni nagyot sóhajtott és azt mondta: — A fiam halála óta minden évben böjtölök egy napot az ő lelkiüdvéért. Ezzel tartozom neki.

Nem tudtam szólni meglepetésemben és nem fogadtam el a falatot.

Amikor hazaérkeztem, terítve volt. Elmondtam, ahogyan Mariska néném áldozik az elhalt János bátyámnak, hát én sem ebédelek!... Néma csend ült az egész szobán, csak édesapám ajkát hagyta el egy mély sóhaj. A párologó leves érintetlenül került le az asztalról, vacsorához pedig nem kellett teríteni, mert aznap nem evett senki a családban.

Igy ünnepeltük meg a hősök napjának ünnepét, mindegyik a szíve mélyén érezte a mély gyászt, melyet az a nap jelentett.

Ha nem bűn a gondolat, le is írom: hogy attól a naptól irigylem a hőst, aki készséggel áldozza fel mindenét a hazáért. Így hősök napján kicsinek érzem magam a hősök magasztos emléke mellett és ha feltekintek rájuk gondolatban, szegény hazám fájdalma jut eszembe... Drága édes hazám, amelyet úgy leptek meg — mikor magára maradt —, mint here a lépet és úgy kell a testéről leszaggatni azokat, mint pőcöt a meztelen testről...

Kemenes István őrm. (Bihartorda.)

IV.

A hősök napja valóban áldozás azoknak, akik a legnagyobbak és akik mindenüket áldozták e hazáért. Nekem azonban nemesak az az egy nap a hősök napja, hanem minden napom, mert egy nagy hősnak az emléke, majdnem minden órában megjelenik előttem. Ez a hős pedig nem más, mint az édesapám. Ő az, aki miatt nekem minden nap hősök napja van,



Magyar katonák gyertyát gyújtanak a voléci Hősök-temetőjében. (A temetőben 983 hősi halott nyugszik.)

Laki Ferenc őrm. felv.

s Ő az, aki miatt a hősök napja nekem a legnagyobb ünnepek közé tartozik. Nem a fiatalok, hanem az öregedők közé tartozott és idehaza négy kis fia kérdezte anyámtól: — Édesanyám, hol van édesapám? Miért nem jön már haza? Édesanyánk pedig megnyugtatólag azt mondta, hazajön nemsokára... Ezek a szavak azonban csak szavak maradtak, mert Apám soha nem jött haza és nem láthatta meg az Őt hazaváró négy kisfiát. Nem láthatta meg mint élő hős gyermekeit, de úgy érzem, hogy mint halott nagy hős, a hősök nagy táborából — a mennyekből — annál nagyobb szeretettel szemléli most négy földi gyermekét, kik közül a jelenben hárman viselünk katonai egyenruhát, kik mind a hárman készen állunk arra, hogy ha a haza úgy kívánja, körözzük Őt a nagy hősök táborába és ott boruljunk szeretett apai keblére.

Kis Sándor II. törm. (Budapest.)

V.

Susog a szél. Zizegve hull a fákról a virágok szirma. Az égről emelt fővel néz le a nap az élő emberekre, mintha ő is ünnepelne. A májusi esőtől megtisztult fák levelei üdezőlően sütkéreznek a sugaraikban és a Hősök szobra körül kegyelettel elhelyezett koszorúk tömege ünnepélyesen borul a smaragdözd földre.

Most, mikor a nagyok között is a legnagyobb hősök emlékét hirdeti e nap virradata, itt van, összegyülekezett a hősöket tisztelő falu apraja-nagyja.

Az öreg, fáradt emberek, a régi katonák hálás szívvel teszik le koszorújukat a halott bajtársak emléke elé.

Nekünk fiataloknak a tavaszi szél szívünkbe sugója a halott hősök dicső emlékét. Ez az a nap, melyen minden magyar embernek melegebben dobban meg a szíve és elfogódottan hiszi és vallja, hogy e nap az év legszebb napjainak egyike. — Hősök napja! — Ma, még a nap is melegebben küldi alá éltető sugarait, a fű is élénkebben csillog s a kis madár is boldogabban csicsergi el dalát, hogy mindezt összetéve fénylő dicsőségkoszorút fonjunk a Haza Hőseinek emlékére.

Hősi halotti! Bizonyára a legkülönb név, melyet egy hű hazafi tetteivel kiérdemelhet. Nem azt je-

lenti, hogy meghalt és egy jeltelen sírgödörbe elhantolták, beföldelték, márványba vagy gránitba, sziklába, vagy gyalulatlan deszkába belevésték nevét, hanem, hogy az emléke örökké él...

Szeretettel és kegyelettel emlékezünk meg ezekről, akik hatszáz ezren vannak magyarok, akik halálából erőt, akaratot és lelkesülést meritünk, mely elég legyen egy másik évezred veritékes küzdelmeinek győzelmes megvívásához. Ezen a napon erőt kell gyűjtenünk a haldoklás ellen, ezen a napon ellent kell állanunk a nemtörődömségnek, ellent kell állanunk a hitetlen és a nemzetietlen szellem belopózkodásának és minden Hősök napján számonkérni önmagunktól, jól használtuk-e fel ezt az erőt?...

A hősök nevét besüppedt fejjákról lemoshatja az eső, de emléküik pihenni fog tovább, változatlanul a legszentebb nyoszolyán. Az élők szívében. A legenda hősök utódjainak mesemondó ajkain.

Nagy József próbacsendőr. (Abony.)



Portyázás.

Aki sokat utazik és figyeli az emberek beszélgetését, sokszor elcsodálkozhatik azon a szószátyárságon, ahogy az emberek a bizalmas egyéni dolgukat kitergetik. Nemcsak akkor, ha régi, meghitt ismerősök utaznak együtt, de megoldja nyelvüket a legfrissebben sarjadt vonatismeretség is. Valami ellenállhatatlan kényszer hajtja az embereket, hogy beszéljenek a vonaton. Olyan emberek, akik egyébként még a családi körökben is szófukarak, az idegennel szemben pedig tüskésen bizalmatlanok, a vasúti fülkében nekieresztik a szót és ömlik belőlük a végállomásig. Valami lelki és szellemi területenkívüliség kábulata lepi meg az utast, elszakad a napi élettől és mentelmi jogot lát a vasúti jegyében arra, hogy korlátlanul, felelőtlenül locsogjon. Ha a kerekek nem csapnának jótékony takaró zajt, a vonat lármás vitája-hangzavara megölné a nyugalmat a sinek mentén s a tanyák elköltöznének előle az átellenes megyéig.

S ha még csak a családi perpatvarok, balsikerű üzletek, a télen elfűtött vagy hiányolt szénmennyiségek, pletykák és hetvenkedések kerülnének szőnyegre, nem volna semmi hiba, de terítékre kerül a hivatal is. Kiki elsírja, hogy megöli a munka s bizonyításképpen hozzáfűzik, hogy tegnap is miféle fontos feladatokat kellett megoldaniok. Elmaradhatatlan a kritika, a mindenkori és bármilyen meglevő hivatali, szolgálati rendszer befektetése minél részletesebb, szakszerű bizonyítékokkal, nevekkel, iktatószámokkal és okfejtésekkel alátámasztva. Aki a köz-

élet legkülönbözőbb ágazataiban, az ipar, kereskedelem rejtett fogásaiban ki akarja képezni magát, ne menjen iskolába, hanem utazzon néhány évig — ezermester lesz. Aki tudni akarja a magyar közélet szervezetét, összetételét, bizalmas munkarendjét, összefüggéseit, aki pontosan meg akarja ismerni a magyar élet erős és gyenge pontjait, célkitűzéseit és egész összetételét, ne szervezzen drága és veszélyes kémhálózatot, hanem váltson évi bérletet a Máv. vonalaira, egy év múlva kofferszámba viheti haza az egészet jól használható híryananyagot. Higgyék el az olvasók, hogy nincs ebben a képben túlzás. Így van ez.

Mi csendőrök vagyunk jónéhány ezren és utazunk bőségesen. Vigyázzunk, el ne kapjon bennünket is a vonat szőlavinája, inkább intsük és tanítsuk azokat, akik erre okot adnak. Merjük állítani, hogy minden vonatra jut legalább egy hivatasos, vagy alkalmi kém, mostanában pedig akár tucatjával is. S ezeknek csemege, jólfizetett aratás az, amit a vonaton csendőrtől hallanak.

A cukorjegyről még mindig sok szó esik, de inkább csak azok részéről, akik megszokták a napi öt-hat és szeze teát és nyolc kockával isszák a reggeli kávéját. Aki a küzdelmes húsz trianoni évben megtanulták a nélkülözést, könnyebben törődnek bele, hogy egyideig valamiből még kevesebb jut. Így vagyunk vele mi csendőrök is, pedig a mi kemény, párhuzamos testi-szellemi munkánk igazán elkívánna néhány kockával többet.

Van azonban a magyar társadalomnak egy rétege, amelyik soha semmivel nincs megelégedve s ebben a rétegben a proletártól jóállású emberekig társadalmunk minden árnyalatából találunk példányokat. Ezek az élet terített asztalának a patkányai. Mindent elrágának, elesznek a többiek elől. Ez a társadalom társadalmonkízüli rendje. Külön emberfajta, amelyik nem tud és nem akar olyan érdekekről hallani sem, amelyek a legszemélyesebben nem az övéi. Ezek nem gyűjtenek, hanem halmoznak. Akármit, csak az övék legyen. Ne egyen egy évig egyetlen szem cukrot egyetlen magyar gyermek vagy senki a kerek világon, de az ő kamrájukban legyen csak ott az a huszonöt kiló. Lehet ötven is! Minél több s aztán a többi ezermillió emberre jöhet az özőnvíz.

Mostanában hallottuk ilyen emberek beszélgetését. Mindenki elsorolta, mi je van „dugasban”. Csak egy akadt közülük, aki nem harcsolt össze cukrot, a többiek faggatására aztán megmondta, miért nem. Egész sor okot elmondott: nem bízik a fűszeresben, a szomszédja a multkor gyanúsan kerülgette a kamráját, nem volt készpénze, stb., minden lehető okot megmondott, csak azt az egyet nem, hogy a tisztessége gátolta őt a halmozásban. Nem furcsa, hogy ez feltűnik? Nem különös és nem kíméletlen kézzel kell megtörni azokat — akiknél ez a tisztesség hiányzik?

Fiatal katonákat fogtak el az angolok. Német ejtőernyősöket. A faggatás során csak annyit mondtak ezek a fiatal katonák, hogy életük igazi értelme az lett volna, hogy a Vezérért és nemzetükért — odaadják az életet. Mindegyik ezt mondta, de mást aztán semmit.

Az angol lapok nyíltan és csodálkozva közlik ezeket a nyilatkozatokat. Megszállottságról, büvöletéről beszélnek, ami tatán már nem is az egészséges hazaszeretet, hanem annak valami különös, túlzásba-növekedett letki elfajulása. Pedig ez az igazi hazaszeretet. Eszünkbejuttak olvasmányok régi magyar vitézekről. Mikor olvastunk róluk, felszárnyalt bennünk is a magyar lélek, de valljuk be, mindig ott bujkált bennünk egy kis bizalmatlanság, kétkedés, hogy a történetíró, vagy éppen regényíró a régi történetet a maga színeivel tette még csillogóbbá. Ezért a kétkedésért már bocsánatot kértünk a huszonötéves előtti háborúban is és most ezt megújítjuk, mert látuk az akkori nagy háborúban is a valóságos hősokeket, de látjuk őket ma is. És azt is látjuk, hogy a hősiesség igazabb, színesebb, mint ahogyan azt a legszínesebb emberi toll is le tudja írni. Lehet, hogy némelyek, akik pedig szintén nem gyáva legények, ezt a hősiességet megszállottságnak tekintik, mi azonban tudjuk, hogy ez nem igaz. Sőt! Nagyon is céltudatos és egészségesen ösztönös vonása azoknak a népeknek, amelyek szabadság és tisztesség nélkül élni nem tudnak, mégis megpróbáltatták ezt velük.

Ugyan hol van már a zsoldos hadsereg, hol az ellenőrzés, korlátozás, a szomszédok győzelmi mámor és fölényeskedése? Volt csakugyan időszak, amikor gyengébb erejű magyarok már-már elhitték, hogy az egész világ minden szuronya kizárólag a trianoni határok egységére vigyáz? Mindez csakugyan valóság volt? Alig akarjuk elhinni, hogy igen, mert másfél esztendő szédületes arányú és iramú eseményei olyan messze-multba sodorták ezeket a kisantant-dolgokat, hogy szinte már csak a török-tatár dúlás távlatában látjuk őket. Az egyik győztes szomszéd eltűnt a térképről, a másik baráti jobbát nyújtja felénk, a harmadik pedig tanácstalan aggodalommal keresi a menekülés útját a mostani irtózatok orkánból. Most vegyük elő az ezeréves történelmünket, ha igazán meg akarjuk érteni, mert most szemléltető előadást tart belőle az Idő. Most itt áll előttünk a sok évszázad tömérdek küzdelme, fordulata minden leckeszerűség és minden romantikus máz nélkül. Most igazán látjuk Szent László kardját csillogni, most értjük meg igazán, mi volt a kuruc és mi volt a labanc és most értjük meg igazán, mit jelent magyarnak lenni a Duna mellett, de mit jelent a Dunának is, hogy magyarok élnek a partján.

Nem lehet a mai időket megérteni és világosan felmérni, ha csak 1914-ig lát a szemünk visszafelé. Azt mondják, soha nem látott vihar rázza a világot és látjuk, hogy a vihar kisebb-nagyobb nemzeteket sodor le a színpadról és halljuk a ki nem mondott, de sokakban szorongó aggodalmat: Kis nemzetek sorsa ebben a viharban nem biztosabb a hópehely sorsánál. Csak hogy a kis nemzetek sem egyformák. Sem a belső tulajdonságaikban, sem a földrajzi elhelyezkedésükben és még sok más, sorsdöntő dolgokban. Némelyik kis nemzet évszázadokon

1715 június 27. a kormány „magyarokból és idegenekből” állandó hadat kívánt felállítani. Az állandó katonaságot, melyet előben ekkor fogadtak el, csak az 1722—23. országgyűlés állapította meg részletesen. Az újoncmegajánlás jogát a rendek maguknak tarták fent. Ez az új állandó hadsereg nem volt az a nemzeti hadsereg, amelyről az 1593. rendek és Zrínyi Miklós álmodoztak. A német vezényleti szót 1747 és 1760 között hozták be a magyar ezredeknél.

át csak rövid időközökben tudott független nemzeti sorshoz jutni, a másik kis nemzet viszont ezer év minden viharában, mindig meg tudta őrizni a nemzeti létét. Forgassuk csak mostanában a magyar történelmet, de nézzük meg ugyanakkor más kis nemzetekét is, találunk különbségeket, nem a mi hátrányunkra. S ha évszázadokon át meg voltak ezek a különbségek, akkor ezeket olyan világerők, olyan egyensúlytörvények szentesítették, amiket újabb évek és évszázadok sem tudnak megváltoztatni. Ha nem így lenne, már rég elveszett volna a magyar szó a Duna mentéről, mert volt már ezen a földön vihar elég s köztük nem egy elérte az orkán erejét. Küzdeni mindig kellett a magyarnak a szélrózsa minden irányába, de éppen ez adja meg számára Európának ezen a kényes pontján a történelmi küldetést. Ezen a ponton kell lennie egy nemzetnek, amelyik körül óriás erők egyensúlyban tudnak maradni. Ha Magyarország nem volna a Dunának ezen a darabján, ki kellene találni ide egy másik országot, mert valaminek lennie kell.

Ez az, ami megkülönbözteti a mi történelmi helyzetünket más kisországokétól.

Olvasóinkhoz.

Július 1-én egy éve lesz annak, hogy a testület minden tagja előfizetője a Csendőrségi Lapoknak, ezáltal valóban és teljesen mindnyájunké lett az. Szétszórtan, mindenütt az országban, együvértartozásunk kapcsa, szolgálatunk tükre, tennivalóink és önképzésünk tárháza, segítő, tanácsadó bajtárs és szórakoztató jóbarát is a Csendőrségi Lapok. E hivatását a szerkesztő és a munkatársak legszorosabb egyetakarása munkálja, munkatárs pedig minden tiszt és legénység bajtársunk, ezért kérdezzük meg most, az évfordulón olvasóinkat: írják meg levelezőlapon, vagy levélben, hogy: 1. a lap közleményei közül melyeket olvassák legszívesebben, (vezető cikk, szakkcikk, tárcsa, tanulságos nyomozások, lexikon, csendőrelétekből vett leírások, pályázatok, katonai ismeretek, szerkesztői üzenetek, stb.) 2. milyen tárgyú közleményeket szeretnének olvasni, amelyekről eddig egyáltalán nem vagy csak ritkán írtunk, 3. van-e ezeken kívül valamilyen kívánságuk a lappal szemben? Mindnyájunké a lap, a szerkesztésben ezért figyelemmel akarunk lenni a kívánságokra, közös jóra irányul tehát kérésünk és ennek érdekében kérjük minden olvasónk — tiszt és legénység — hozzászólását. Leghasznosabbak a szépírtetés nélkül adott válaszok, ezek lesznek a szerkesztés legértékesebb adatai a jövőben. Már most is köszönjük olvasóink ilyen közreműködését és a válaszok feldolgozása után a legjobb munkákat külön jutalmazni is fogjuk.

Július 1-ig kérjük a válaszokat akár aláírással, akár jelíggel.

Ki tudta?

A katonai karhatalom rendeltetése az, hogy a polgári hatóságokat törvényes feladatok végrehajtásában, különösen az állam és társadalom rendjének és a közbiztonság fenntartására irányuló működésükben támogassa olyan esetekben, amikor a közrendészeti alakulatok arra nem elegendők.

A tettenért bűnös.

(Pályázatunk anyagából.)

(Folytatás.)

Egyszer így, máskor úgy...

1930 március 27-én Szabó János VI. őrmester járőrvezetőmmel a gamási őrskörlet egyik őrzárát portyáztuk. Aznap, 18—24 h-ig Hács községben az előírt nagypihenőt tartottuk, honnan 0 óra néhány percekor indultunk el a 4 km-re levő következő tereptárgyhoz, ami Gárdony puszta volt.

Az odavezető útunk utolsó fele kisebb emelkedésű, hosszan elnyúló hegyoldalható volt, homokos talajon, így csaknem minden időben vastagon poros volt annak a felülete, úgyhogy emberi léptek zaja jóformán nem is hallatszott. A leírt alkalomkor is ilyen volt.

A Szut. 91. pont utolsó mondata csak a községekben vagy lakott helyeken való portyázás, illetve szolgálatteljesítések alkalmával int a beszélgetéstől való tartózkodásra. Mi ez alkalommal — nem mintha gyűlöltük volna egymást, hanem a járőrvezetőm is kevésbeszédű volt, meg én is — a községtől a tettenérés helyéig a szabadban sem beszélgettünk. A kérdéses alkalommal igen sötét volt. Fél kettő lehetett, mikor Gárdony puszta közelébe értünk. A puszta északi — felénk eső — bejáratánál útunkat keletnyugati irányban keresztezte egy másik út. Az útkeresztezéstől mintegy 10 m-re, — tőlünk 6—8 lépésre —, egy felénk közeledő alakot vettünk észre. Ugyanakkor ő is észre vett bennünket és megálltunk és járőrvezetőm „Ki az?” kérdéssel megszólította az illetőt, mire egy huppanást hallottunk és láttuk, hogy az egyén visszafelé futásnak eredt. Mi ugyancsak futni kezdtünk utána. Pár lépés után már láttam, hogy a menekülő balra, keleti irányba fordult a keresztúton, ezért, hogy előnyt nyerjek, nem nyomom követtem, hanem a sarokszögből levágandó, a másfélméternyi magas, de szelíden lejtős parton át igyekeztem utána. A lejtő tulsó oldalán azonban valamiben megbotlottam és elestem úgy, hogy a hüvelyében lévő gyalogcsendőrkardom a laza földbe fúródott, amin fenn is akadtam volna, ha ránehezedő súlyom alatt a kardhüvelytáska a varrás mellett kétfelől csaknem egész hosszában el nem reped.

Járőrvezetőm az úton futott s mire én felkeltem, már el is került. Én azonban jobban tudtam futni s viszont elkerültem őt. Kb. 200 m-t futottunk, mire utolértem a menekülőt. Megragadni még akkor sem tudtam, hanem a puskatussal akartam egyet lökni az illetőn, hogy elejthessem, mert a megállásra való szölgatás eredménytelen volt. A távolság még nem volt oly rövid, hogy erőteljes lökést tudtam volna adni, de arra alkalmas volt, hogy az üldözőbe vett egyénnel érzékeltessem közvetlen közellételemet és belássa további futásának hiábavalóságát. Az érintés meg is állott, de akkor már csak 20 méterre lehetünk egy erdősaroktól, ahol az üldözés már jóval nehezebb lett volna.

Ahogy az illető megállott, elébe kerültem, kész helyzetbe vett puskával felszólítottam, hogy felemelt kezekkel előttem induljon vissza. Visszafelé menet, összeérve a járőrvezetővel, az megkérdezte embe-
rünkől, hogy kicsoda, hol járt, miért futott el, ami-

kor meglátott bennünket. Kérdezett bementa, hogy Pék Miklós a neve, Hácson lakik, a pusztán volt egy régi jóbarátját meglátogatni, azért szaladt el, mert azt hitte, hogy meg fogjuk verni, ha összetalálkozunk.

Járőrvezetőm azt kérdezte tovább, hogy azt a zsák kukoricát honnan vette, amit az úton eldobott — a jv. ugyanis útközben tapintással meggyőződött róla, hogy mi az, amit Pék eldobott magától. Némi habozás után erre azt felelte Pék, hogy azt az ismerősétől kapta. Minthogy azonban az állítottakat nem tartottuk valószínűnek, járőrvezetőm kijelentette Pék őrizetbe vételét, amit ruháinak átvizsgálása követett. Hosszú kabátja alól egy hosszúnyelű fokos, belsőzsebéből egy tollszárnyai hosszú, saját-maga készítette, durván kiformált kulcs, egy homályos üvegű villamos zseblámpa (igazi tolvajlámpa, mert csak egy pontra világított és tempa fénye volt) és egy — nyilván valamely árjegyzékből kitépett — kulcsokat ábrázoló könyvlap került elő, melyekből azt következtettük, hogy a zsákban levő tengerit Pék lopta, amit azonban még tagadott.

Visszamentünk a zsákhoz, azt Pékkel felvettük és a pusztába mentünk vele. Az útkereszteződéstől beljebb, kb. 50 m-re, közvetlenül az útmelletti szérűskertkapuhoz értünk, ami fasorompóval volt lezárva. Zseblámpánkkal a kapun bevilágítva három, egymásmelletti kukoricagórét láttunk. Itt véltük a további összefüggést megtalálni, ezért a góréhoz mentünk, hol járőrvezetőm a Péktől elvett kulccsal a górék végén levő ajtókat próbálta kinyitni. Az első nem nyitotta a kulcs. A másodikat igen, a harmadikat nem.

A középső góréba bementünk, összehasonlítottuk az ott és a zsákban volt tengerit. Azonos volt. Erre Pék beismerte, hogy igenis, onnan lopta a kukoricát. Bezártuk a górét, felköltöttük a pusztagazdát s még egy eselédet és ezeknek, mint bizalmi egyéneknek jelenlétében kikérdeztük a gyanúsítottat.

Gyanúsított beismerte, hogy ezt az esetet megelőzően már 3 alkalommal vitt egy-egy zsák csöves-tengerit a góréból, mindig éjjel. Előadta, hogy 1929. évben részért tengerit munkált az uradalomnak. A termést ők tartoztak a szekérre felrakni és a szekérről a góréba beszállítani. Minthogy többen is voltak részesek, egyesek kint rakták a szekereket, mások pedig zsákokba, kosárba leszedték a kocsiról és behordták a góréba. Ő is az utóbbi csoportban volt és munkaközi szünetben egyik napon támadt az a gondolata, hogy a góré kulcsáról másolatot készít és azzal bejárva, kukoricát fog lopni a góréból. Másik nap puha szappant vitt magával, azzal mintát vett a kulcsról és annak megfelelően saját maga el is készítette a zár nyitására alkalmas kulcsot.

Lakásán házkutatást tartottunk, de tengerit nem találtunk, mert állatjaival azt megetette. A nyomozás lefolytatása után gyanúsítottat, mint büntetlen tettenkapott egyént, tényvázzalattal áadtuk a kaposvári kir. ügyészségnek. A törvényszék Pék Miklóst egyhavi fogházbüntetésre ítélte. Az ítéltohozatalnál javára tudták be a változatlanul fenn-tartott töredelmes beismerését, büntetlen előéletét,

nagycsaládos voltát és azt is, hogy az uradalom részéről nem kívánták a megbüntetését.

Ezt a tettenérést a zajtalan járásra lehetőséget nyújtó homokos út, a látást erősen korlátozó sötétség és legfőképpen a társalgás nélküli néma portyázásunk eredményezte.

A marcali örsön létem ideje alatt — 1933. év telén — is kínálkozott egy hasonló alkalom, de ez éppen azért, mert nem mentünk csendben, nem sikerült.

Az időre csak úgy emlékszem, hogy az év eleji valamelyik téli hónapban volt. 2 óra tájban, őrzárat-portyázásból voltunk bevonulóban. Ahogy Marcali községbe a műúton beérkeztünk, az első mellékutából egy magas, egy alacsonyabb és egy egész alacsony termetű férfi igyekezett keresztül haladni előttünk az úton. A keresztezés helyéhez mi kb. 100 m-re, ők valamivel közelebb lehettek, amikor a mellékutca közénk eső oldalán megszakadt házsor lehetővé tette egymást meglátunk.

Ők nyomban észrevettek minket, amit abból láttam, hogy egy pillanatra megtorpantak, mikor járőrvezetőm hangos beszédére felfigyelve, felénk néztek. Borult idő volt, de valószínű erős hold lehetett, mert a nagyobb távolság ellenére is láttam, hogy egyiküknél bot volt, a másik pedig — a tárgy alakjából következtetve — befont boroskorsó félét vihetett magával.

Új ember voltam az örsön, csak később tudtam meg, hogy járőrvezetőmnek gyengéje volt, hogyha fiatal csendőri életének elbeszélésébe kezdett, úgy belemélyedt, hogy másirányú figyelo-képessége igen hiányos volt. Mint új bajtársnak, nekem is erről beszélt és súgva hiába mondtam neki, hogy mit észleltem, nem hallotta meg. Gyengéden meg is löktem a könyökömmel, akkor meg arrább ódalgott, mert azt hitte nyilván, hogy leszorított a kocsik által számára járt útról a göröngyre. Hangosan nem akartam neki mondani észleletemet, mert az érdekelték egész biztosan meghallották volna. Nem tehettem mást, mint nyújtani és gyorsítani igyekeztem lép-teimet, ezzel mintegy magammal húzva járőrvezetőmet, ilyenformán reméltem, hogy feltűnés nélkül megközelíthetjük a három férfit. Ez lehetségesnek is látszott, csak hogy ők is nyitott szemmel jártak, szándékukat megsejtették és ugyanúgy nyújtották és gyorsították lép-teiket. Mikor láttam, hogy előttünk mintegy 10 méterre az úton már-már keresztül érnek, odaszóltam nekik, hogy álljanak csak meg. Erre futásnak eredtek. Én utánuk, járőrvezetőm meg én utánam. Útunk az állatvásárterek közötti széles, felhajtó út volt, melyen az ősz beálltával tengelyig érő sár szokott lenni, amit még a fagyás előtt felvágattak és így rettenetesen göröngyös volt. Egy szekérjárta cik-cakos nyom azon is volt ugyan, de az egymást érő — bár levélnélküli — terebélyes nyárfák árnyat vetettek s így a járt nyomot nem tudtam rendesen követni. Az útszélén futottam tehát. Már reményem volt, hogy utolérem őket, akkor meg egy vizesárok szakította meg az utat, amit átugrani nem tudtam, áthidalva pedig csak a kb. 15 m széles útnak a közepén 2—3 m szélességben volt. A hídra kellett kerülnöm, így a menekülők előnyt nyertek és azután már csak nőtt a köztünk levő távolság.

Ki tudja?

Községeink lélekszáma milyen?

A hidon túl még vagy 20 m-en futottam utánuk, de az előbbi oknál fogva felhagytam a további üldözéssel. Visszafelé a járt nyomon mentem és rátaláltam az előbb csak vélt boroskorsóra, amit a menekülő vivője elejtett. A korsó fenékfonása már hiányzott, így csak az üvegnek a nyaki része maradt a burookban, a többi rész összetört és részben a leejtéskor a borral együtt, részben pedig akkor, mikor felemeltem, cserepekben kihullt a vesszőfonásból.

A korsó 5 literes volt, vörös otelló bor volt benne, ami nagy szagot árasztva, tócsában állt a fagyos földön.

A későbbi érdeklődés közben úgy hallottam, hogy a menekülők mindhárman fiatalok voltak és egyikük nagymamájának a pincéjéből vitték a bort, az elmondottakból ítélve, minden valószínűség szerint, annak tudta és beleegyezése nélkül.

Panaszos nem volt, a körülményekből ítélve sértett a család jóhírének megőrzése céljából talán maga is tagadta volna az eset megtörténtét, így nem történt nagy baj, hogy az esetet még ma is félhomály fedi. De én még ma is sajnálom, hogy nem csíphettük el őket.

Ezzel a két esettel szeretném felhívni fiatalabb bajtársaim figyelmét arra, hogy az utasításokat sohasem betűszerint, hanem annak szelleme szerint értelmezzük és ha nincs is kifejezetten kimondva, még lakott helyeken kívül is legyünk óvatosak a beszélgetésben, különösen éjjel, de még nappal is, ha olyan helyen portyázunk, ahol a környező terepet nem tudjuk áttekinteni. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy legyünk némák, mert a Szut. 262. és 567. pontjának 2. bekezdése szerint egyenesen kötelező a beszélgetés szolgálat közben is. De válogassuk meg, hogy mikor és hol beszéljünk, mert szolgálatunk eredményes elláthatása így követeli. Nemcsak az útirány, feladat és cél titokban tartása (Szut. 261. pont 2. bekezdés), hanem ez is szükséges ahhoz, hogy „mindenütt“ váratlanul és meglepetés-szerűen jelenjünk meg.

Zrinyi József thts. (Kaposvár.)

Ismét a templomban.

1931. évben a badacsonytomaji örsre voltam beosztva, az alább ismertetett tettenérés is az örs állomáshelyén, Badacsonytomajon történt.

1931 július 27-én este kb. 22–23 óra közötti időben feküdtem le. 0 óra 25 perckor a laktanya ablakán bezörget Tóth Ferenc badacsonytomaji lakos, fiatalember. Felkeltem és az ablaknál közölte velem, hogy egy idegen embert látott az utcán, ki a templom felé távozott el. Badacsonytomajon sok idegen ember volt, mert, mint fürdőtelepen, sok

idegen fordul ott meg. Kértem Tóthot, hogy várjon meg engem, míg felöltözöm és jöjjön velem. Tóth sürgős magánügyére hivatkozva, eltávozott. Én pedig gyorsan felöltöztem és kimentem az utcára, de ott senkit nem láttam. Már vissza akartam térni a laktanyába, mégis arra gondoltam, hogy a mellékutcán felmegyek a templom felé. A badacsonytomaji templom a főutcától kb. 100 m-re északra egy dombon van. (Az új templomot 1931. évben kezdték építeni, tehát ekkor még nem volt kész.) A mellékutcán végig mentem a templom felé s mikor a templom elé értem, pillantottam meg, hogy a templom főajtaja kissé nyitva van, mert onnan gyér világosság szűrődött ki. Arra gondoltam, hogy a templomgondnok az ajtót nyitva felejtette, de arra is gondoltam, hogy talán betörő van a templomban. Ez utóbbi feltevés mellett maradtam, kardomat óvatosan kihúztam hüvelyéből, a templom külső léces ajtaját kinyitottam (ez soha nem volt zárva) és figyeltem, de semmit nem vettem észre. Ettől az ajtótól kb. 3–4 lépésre következett a főajtó, melynek kicsi nyílásán a templomba nem tudtam betekinteni, ezért az ajtót lassan nyitottam, majd fejem bedugtam és tekintetemmel a templomon végig szaladtam, most sem láttam semmit. Beléptem a templomba, az ajtót magam után behúztam, jobb kezemben a kihúzott karddal a két padsor között igen lassú lépésekkel haladtam a templom főoltára felé, közben a padok alján stb. állandóan figyeltem.

Amikor a főoltárhoz kb. 5–6 m. távolságra lehettem, az örökmécs gyenge világítása mellett, a főoltár jobb sarkában egy furesának tűnő tárgyat fedeztem fel. Jól emlékeztem, hogy előtte vasárnap, mikor misét hallgattam, a főoltár jobb sarkában a furesának feltűnő tárgy nem volt ott. Ennek biztos megállapítása végett 2–3 lépéssel közelebb léptem s nagy meglepetésemre, egy emberi alak görnyedt alakját véltem felismerni a furesa tárgyban. Feje az oltárterítővel úgy el volt takarva, hogy ő engem látott, de én csak egész közelből tudtam megállapítani, hogy egy emberrel állok szemben. Most már tisztában voltam vele, hogy templombetörővel állok szemben, ezért úgy csináltam a dolgot, mintha nem fedeztem volna fel, hanem tekintetemmel más irányba fordultam, míg szemeim állandóan lesben állottak. Kb. egy m. távolságra oldalról megközelítettem az illetőt és hirtelen reárohantam, nyakánál a kabátot balkezemmel olyan erősen elkaptam, hogy annak minden porcikája ropogott s egy rántással kirántottam az oltárterítő alól. Ekkor láttam, hogy egy 20–22 év körüli fiatalemberrel van dolgom. A tettenért a legnagyobb erőfeszítéssel menekülni akart tőlem, de a kezemben levő kardom markolatával jó néhányszor oldalba löktem, mire az illető

Vászon, fehérnemű, kelenye legjobban **Mössmer-nél**

IV. Váci-utca 1, Járvészszőlő; 388-132.

A JÓ NEMET KÖNYV
Knapp Gusztáv könyvesboltjában,
BUDAPEST, IV., ESKÜ-ÚT 6.
Speciálitás KATONAI ÉS POLITIKAI KÖNYVEKBE.

DOXA

A TÖKÉLETES, MEGBÍZHATÓ SVÁJCI ÓRA.
DOXA órát vegyünk.

ÜGYELJÜNK AZ ÓLOMPLOMBÁRAI

még nagyobb erővel akart tőlem menekülni. Ekkor kardom lapjával jó néhány ütést mértem hátára és alsótestére, mire láttam, hogy sorsába belenyugodott. Még a templomban kérdőre vontam, azonban kérdéseimre egy szót nem válaszolt.

Közben a templomból kituszkoltam a templom előtti térre, de ekkor már a balkezem kifáradt az állandó erős fogásban és egy újabb fogást akartam rajta csinálni, mire ezt a pillanatnyi szabadidőt kihasználta, tőlem megugrott, de én nyomban a kardommal oly erős ütést mértem a hátára, hogy felbukott és újra elmarkoltam az illetőt.

A templom mellett közvetlenül az igazgató-tanító lakása van, aki felébredt a kinti zajra és kiszólt az ablakon, hogy miféle lárma van itt. Röviden közöltem, hogy egy templombetörőt fogtam. Erre az igazgató-tanító ruhát kapott magára és hozzám sietett. A templomban körülnézett, de különös elváltozást ott nem észlelt. Én az illetőt az örsre kísértem és másnap a nyomozást lefolytattuk. Az örsön bement, hogy Németh József, 20 éves badacsonytomaji illetőségű, azonban szüleitől több, mint két éve elment és azóta az ország különböző részeiben csavargott. Július 27-én délután érkezett hajóval a Balatonon át Badacsonytomajra, hol elhatározta, hogy a templomba álkules segítségével betör és onnan pénzt, kelyhet és a szentséget ellopja, hogy magának pénzt tudjon csinálni. A templom előtti téren cipőit levetette, azokat egy bokorba rejtette el és mezítláb látott neki a munkának. A templomajtó kiesukása kb. 10–12 pere időt vett igénybe, mire bement a templomba és a főoltárhoz sietett, hogy onnan a Szentséget és kelyhet lopja el elsősorban. Még munkáját ott meg sem kezdte, mikor kint lépések zaját hallotta és nyomban az oltár jobb sarkához bújt el, hol az oltárterítővel fejét eltakarta. Előadta, hogy amikor én a templomba beléptem, attól a pillanattól fogva engem állandóan látott és várta azt a pillanatot, hogy mikor tud a templomból kimenekülni, ez azonban nem sikerült neki. A templomból nem tudott elloplni semmit.

Ezen esetről csupán a véletlen játszott közre, bár Tóth felhívta figyelmem a gyanús egyénre, de mégis nagy körülményekre volt szükség, hogy az illetőt egyedül, ilyen körülmények között, aljas munkájában meg tudtam akadályozni és elfogni.

Igen nagy előnyökre volt az, hogy előtte vasárnap a templomban voltam és így határozottan emlékeztem rá, hogy a főoltár jobb sarkában semmiféle különös elváltozás nem volt. Talán ha ez a furcsa elváltozás nem tűnt volna szemembe, rövid körülmények után kijöttem volna a templomból azzal a tudattal, hogy a templomajtót a gondnok felejtette nyitva és így megadtam volna az alkalmat az illető-

nek arra, hogy a további munkáját nyugodt lélekkel elvégezhesse.

Békefi Ferenc törm. (Szigetvár.)

(Folytatjuk.)



HIREK

1920. június 4.

Megállás nélkül gördül előre az idő kereke. Június 4-én huszadszor virradunk arra a napra, amelyen a franciaországi Trianonban meghúzták feletünk a lélekarangot, miután tudatlan és gonosz latrok beletaszítottak a sírba. Nem volt kegyelem, nem volt bennük irgalom, csak tudatlanság és gyűlölet. Hatalmasok és gőgösök voltak, az igazság szava nem juthatott el a fülükbe, elnéztek a gyűlölt és nem ismert magyar nemzet lángeszű képviselőjének feje felett. Így született meg a trianoni békeparancs, a világtörténelem írásba foglalt legnagyobb hazugsága. Hatalmas pecsét éktelenedik rajta, letagadni nem lehet, pedig közeledik az az idő, amikor szívesen megtennék ezt, sőt, mi biztosan tudjuk, hogy már meg is tették volna, ha ezzel meg nem történté válna a nagy baklövés. De ilyen visszakozások a történelemben nincsenek, minden nemzetnek meg kell ennie a maga főztjét még akkor is, ha a hazugság tűzén keserű ízű ebéd fő.

Isten malmai lassan örölnék, de biztosan örölnék. Örlődik immár a trianoni papirrongy is, mozog a kő a síron, magyar Kárpáton kél ismét a nap.

A Felvidék legnagyobb és legolcsóbb cipő és harisnya beszerzési forrása

CIKTA
KASSA, Fő-utca 33.

Lábhápolási osztály, harisnya javítás, cipő javítás

„ELKA” lakberendezési vállalat,
KASSA, FŐ-UTCA 94. JÓ MINŐSÉGŰ BÚTOROK SZOLID ÁRAK MELLETT RÉSZLETRE IS.
Raktáron állandóan 30 berendezett szoba.

IRIBON

RUHÁZATI RT.

Jó minőségű ruházati cikkek jelenleg is

ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEKKEL

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. T. 139-281 és 131-297

Hálattelt szívvel állunk meg a Mindenható előtt, aki felhozza az igazak napját, aki újból elvezeti a szenvedések tüzeiben megtisztult népet az ígéret földjére, a Kárpátok övezte szent földre.

A vasúti tanfolyam záróvizsgálója. A bűn megelőzésének és a bűnös üldözésének régóta nélkülözött csendőri szervezetét, a vasúti csendőrséget ez év március 1-én fel lehetett állítani. A különleges ismereteket kívánó szolgálat megköveteli, hogy a vasúti őrsök legénysége megfelelő előzetes tanfolyamon vegyen részt. Az első tanfolyam május 18-án ért véget, azon a szakasz- és őrsparancsnokok, az őrsparancsnokhelyettesek és az idősebb altisztek, összesen 42-en vettek részt.

A tanfolyam parancsnoka: Lázár Pál százados, tanárai: dr. Lányi Géza máv. főtiszt, Bogyay István máv. mérnök, dr. Bartel Gyula postatanácsos, Hajnácskő László, Hadusfalvy István alezredes, Szentmiklósy Kálmán, Garzuly József honvéderősnagy, Czeglédy Jenő, vitéz Demény Elemér, vitéz Kudar Lajos őrnagy, Lázár Pál, Németh Ferenc, Tóth Ferenc, vitéz Ugray Gábor, Beodray Ferenc, dr. vitéz Székely Frigyes százados és Várbiro György főhadnagy voltak.

Az idő rövidsége a hallgatóktól megfeszített odaadást és hatványozott szorgalmat követelt, hogy a jórészt idegen anyagot megismerhessék. A tananyag főbb tantárgyait a vasúti Utasítás (Vut.), vasúti forgalmi-, vasúti műszaki-, a mozgóposta-ismeretek és a Bűnügyi Nyomozástan képezték, ezenkívül több különleges tantárgyból is kiképzést nyertek a hallgatók.

A tanfolyam 42 hallgatója közül 28 igen jó, 14 pedig jó osztályzatot nyert. A tanfolyamot elsőnek *Kürti Gergely* tiszthelyettes, másodiknak *Simon Lajos* tiszthelyettes, harmadiknak *Józsa Sándor* őrmester végezte.

Vizsga után valamennyi hallgató bevonult új állomáshelyére, hogy elfoglalhassák kijelölt őrhelyeiket és a területi őrsökön szolgáló bajtársaiknak segítségükre siethessenek.



Kürti Gergely tiszthelyettes végezte elsőnek a vasúti tanfolyamot

Dicséret. A m. kir. honvédelmi miniszter úr okirattal dícsérő elismerésben részesítette *Orbán György* székesfehérvári II. kerületbeli alhadnagyot, a m. kir. csendőrségnél különböző beosztásokban, de különösen őrs- és szakaszparancsnoki minőségben, a közbiztonsági szolgálat irányításában, a legénység oktatása és továbbképzése, — az alárendeltek szellemének fejlesztése, — nemkülönben a felszabadult Felvidéken a közbiztonság megszilárdítása terén teljesített eredményes és hasznos szolgálatait.

Kényszerítő eszköz alkalmazása. A tiszánánai őrs állományaiba tartozó Gönczi József csendőr és Moczó Gábor prb. csendőrből állott járőr május 4-én, 19 óra tájban a község cigánytelepén verekedő cigányokat ért tetten. Járőr a verekedőket rendreutasította és azok kikérdezését megkezdte. Közben Lakatos József és Bárdos András újból verekedni kezdtek, Moczó prb. csendőr nevezetteket a verekedés abbahagyására szólította fel. Mivel a felszólítás eredménytelen maradt, Moczó prb. csendőr Lakatos ellen tusaitást alkalmazott. Lakatos folyó hó 8-án meghalt és a községben az a

Kisörssy Aladár

VARTA accumulatorok autóhoz, rádióhoz.

PERTRIX szárazelemek lerakata.

BOSCH autóvillamos berendezések javítása.

BUDAPEST, IX., Lónyay-utca 7.

SCHMIDT M.

BUDAPEST, VIII., VAS-UTCA 5.

Szűjgártó, nyerges, bőröndös.

Készít, kocsizó és lovagló szerszámokat, bőrönd és finom bőrúrkat, vadász és sportcikkeket.

NAGY IMRE

cs. és kir. udvari szállító
virágkereskedő

Budapest, Fővám-tér 5.

Távbeszélő: 186-829 és 186-820

SCHMIDT GYULA

EZÜSTÁRÚGYÁR udvari szállító,

Budapest, VII., Nyár-utca 13.

Alapítva 1882.

Telefon: 140-135.

A m. kir. Honvédség szállítója.

Gör Nagy Illés

CSÓ és FÉMBUTOR ÜZEME

Budapest, X., Ceglédi-u. 15. távb.: 348-193.

DÓCZY DEZSŐ

Irodagépjavító üzeme
számológép specialista

BUDAPEST, V., Bálvány-u. 3. Tel. 183-787.

Új és használt írógépek raktáron. Csendőrség tagjainak 10% engedmény.

BUTORT

csak **ROYALNÁL** végy
Baross-utca 34.

Részletre is! Budapest

Delta

Magyarország
legnagyobb
cipő-harisnya szaküzlete

Budapesten és Magyarországon minden nagyobb városban.

hír terjedt el, hogy halála a csendőr bántalmazásából származott. A kivizsgálás megtörtént.

Csendőrségi Közlöny 11. szám. Szabályrendeletek. Külföldiek ellenőrző Országos Központi Hatóság kirendeltségei. Az ország területén tartózkodó külföldi állampolgárok személyes jelentkezése. Csendőrelégénység nőülési kérvényeihez mellékelni okiratok illetékkötelezettsége. Tábori zöld nyári ruha rendszeresítése és ezzel kapcsolatos öltözeti módosítások. Bejelentés kötelezettségének teljesítése a csendőregyének részéről. „Díszérem 35 évi hű szolgálatokért” illetéksége. Gépjárművek hajtására szolgáló benzín-szeszkeverék (motalkó) fogyasztásának szabályozása tárgyában kiadott 8230/1939. M. E. számú rendelet végrehajtása. Belvízi hajókon és úszó munkagépeken alkalmazott hajószemélyzetnek szolgálati könyvvvel ellátása tárgyában kiadott rendelet módosítása.

Pályázat az Országos Tisztí Kaszinóban 1940—41. idényben megtartandó katonai tárgyú tudományos és ismeretterjesztő előadásra. Az O. T. K. tudományos bizottsága az 1940—41. évben hat katonai vonatkozású előadásnak a megtartását vette tervbe. Ezekből kettő-három előadás tárgya szabadon választható, míg három-négy előadás kötött tárgyú. Utóbbiakra az O. T. K. választja ki az előadókat és kéri fel őket az előadás megtartására. A szabad tárgyú előadásokra az O. T. K. ezennel pályázatot ír ki s felszólítja a pályázókat, hogy legkésőbb szeptember hó 1-ig küldjék be az O. T. K. elnökségének a kidolgozott előadás két gépirásos példányát. Részletek ott megtudhatók.

A kihágások és felsőbbbírósi határozatok. Írta: *Tusnádi Éltés Gyula* dr. egyetemi m. tanár, a Kihágási Tanács büntetőbírája. A törvényekbe és miniszteri rendeletekbe ütköző kihágások, döntvényekkel és magyarázatokkal. I—II. kötet, összesen 1085 oldal. Teljes vászonkötésben csendőrnöknek kedvezményesen 16 pengő és 82 fillér postaköltség. Fizethető negyhavi részletben is befizető lapokkal. Megrendelhető a szerzőnél, Budapest, XI., Fadrusz-u. 4. IV. 2.

A nyugati hadszíntér új térképe megjelent. Nagysága 50 x 70 cm, 10 színben nyomtatva. Kókai-kiadás. Ára P 1.20. Kapható minden könyvkereskedésben.

Nyugállományú csendőralisztnek kiválóan alkalmas két szoba, veranda, hall, konyha, kamra, alagsorban mosókonyha,

pinca, W. C., a Balatontól 50 méterre, évi 300 P bérért kiadó Viriustelepen, u. p. Balatonszepezd. Érdeklődők forduljanak Rohonci Imre ny. áll. csendőrezredeshez, Szentes, Bartha János-u. 8/a.

Eladó: Hatvan községben téglából épült 2 szoba, konyha, kamra és üvegverandából álló családi ház 250 négyszögöl gyümölcsösrel. Cím: *Ujj Sándor* tiszthelyettes, Szolnok, Bátya-utca 5. szám.

SZEMÉLYI HÍREK.

Új őrsparancsnokok: a *székesfehérvári II. kerületben:* Halmos József, Racz Ferenc I., Horváth József III., Bodor Mihály, Laki Dezső, Hóvári Lajos tiszthelyettesek; a *szombathelyi III. kerületben:* Székely Kálmán, Herczeg István II., Horváth László I., Horváth Antal IV., Gulyás Sándor I., Szalai Sándor III. tiszthelyettesek; a *szegedi V. kerületben:* Bene József, Utasi László tiszthelyettesek; a *kassai VIII. kerületben:* Cséke Zsigmond, Nagy Dezső, Lóránt Ferenc, Kerégyártó Mihály, Tihanyi Lajos, Asztalos József, Marton János, Kéri Mihály, Dombóvári Ferenc, Papp Miklós, Kerécs János, Daru Antal tiszthelyettesek őrsparancsnokká kinevezettek.

Alcsoportvezetői kinevezések: a *budapesti I. kerületben:* Horváth Lajos V. nyilvántartó tiszthelyettes nyilvántartó alcsoportvezetővé, Dabóczy László, Marton János, vitéz Major János, F. Kis János tiszthelyettesek alcsoportvezetőül; a *debreceni VI. kerületben:* Enyedi László tiszthelyettes alcsoportvezetőül kinevezettek.

Előléptek: Alhadnagyokká: a *budapesti I. kerületben:* Bákay Lajos, Tárnok József, Pintér András, Elek Sándor számvivő tiszthelyettesek; a *szombathelyi III. kerületben:* Pataki István I. számvivő tiszthelyettes; a *pécsi IV. kerületben:* vitéz Diósi Ferenc tiszthelyettes; a *szegedi V. kerületben:* Szigethi Lajos, Biacsi Sándor számvivő tiszthelyettes; a *debreceni VI. kerületben:* Vértés József számvivő tiszthelyettes; a *miskolci VII. kerületben:* Orbán József I. számvivő tiszthelyettes. **Tiszthelyettesekké:** a *budapesti I. kerületben:* Gönczöl Mihály, Zsíros Sándor, Kenyeres József, Kocsis András, Báró Dezső, Székely János I., Szabolcs Sándor, Kerkes Aladár, Ludányi Endre, Mátra József, Polgár István,

Igyunk Kneipp malátakávé!
Ezt Kneipp maga adta az emberiségnek

BERTALANNÉ

KERESZTÉNYBÚTORSZALON

Hálóok, ebédlők, kombinált szobák, konyhák, előszobák, kárpitos különlegességek. FIZETÉSI KEDVEZMÉNYEK!
A BAROSS SZÖVETSÉG TAGJA

Budapest, Rákóczi-út 82. I. em. Telefon 140-699. Díjtalan árajánlat

NAGY KÁROLY és VASVÁRY MIKLÓS új és használt **ÍRÓGÉPEK**
Nádor-utca 30.
Távbeszélő: 126 - 243.

Akkumulátorok Szárazelemek
minden célra

Sziklai és Társa

Budapest, VII., Péterfy Sándor-utca 9.

Távbeszélő: 135 - 143.

A m. kir. Belügyminisztérium Rádióállomása,

A m. kir. Csendőrség szállítója.

Fényképezzen



anyaggal!

SZEMÜVEGEK, LÁTCSÓVEK, FÉNYKÉPEZŐGÉPEK és KELLEK

legelőbban
beszereshetők

BARNA ANDOR

látzerspecialista. M. Kir. Honvédség, Mabi, Otba, Háv, Posta stb. szerződéses szállítója, optikai és fotoszaküzletben. Budapest, VI., Andrásy-út 26. Telefon: 316-546. (Operaház mellett) Vidékre készséggel küld árajánlatot. foto vagy látéső árjegyzéket.

ÚJ TÉRKÉPEK

lrodák, autók, csendőrség, katonák számára

KÓKAI LAJOS-nál Budapest, IV., Kamermayer-utca 3.

A M. Kir. Honvéd Térképészeti Távbeszélő: 189-444 és 189-464

Intéset főbismányosa. Áttekintő-lap, szakárjegyzék ingyen!

Horváth János V., Tóth Sándor III., Takács István, Kökényesi József, Bálint Géza, Lukács Pál, Major Sándor, Polgár Mihály, Kató Ferenc, Hegedűs Imre, Bakonyi Béla, Horváth Sándor I., Pap Lajos III., Nemes József, Gerendeli Pál, Naszvadi József, Somogyi István, Tóth György I., Virág Béla, Mohai János, Peéri Ferenc, Szabados Zsigmond, vitéz Szilágyi Lajos törzsrőmester vizsgázottak; *a székesfehérvári II. kerületben:* Rácz Ferenc I., Halmos József, Szabó József XII., Sebestyén József, Biharszegi György, Fenyves József, Szigeti József, Mészáros László I., Horváth József III., Tóth József, Kövári István, Hóvári Lajos, Laki Dezső, Bodor Mihály, Szalai Márton, Halmos József I., Kövári János, Németh István I., Németh Imre I., Pongrácz János, Ország József törzsrőmester vizsgázottak; *a szombathelyi III. kerületben:* Gulyás Sándor I., Szili Ferenc, Székely Kálmán, Horváth László I., Szalai Sándor III., Porcz János, Horváth Antal IV., Szalai Mihály, Magyarósi Imre, Pandur János, Boros Jenő, Bartos Sándor, Kondor János, Markó István törzsrőmester vizsgázottak; *a pécsi IV. kerületben:* Csaba József, Balázs Imre, Halmi János, Nagy Sándor VIII., Nagy József III., Nagy Sándor I., Székely József, Fehér Károly, Kovács Sándor I., Bérczes Lajos, Bácsi István, Kecskés Pál, Balogh József II., Jakabfi József, Papp Kálmán, Hajdu Sándor, Palánki Lajos, Ladi Ferenc, Révész János, Marton György, Bakonyi Vendel törzsrőmester vizsgázottak; *a szegedi V. kerületben:* Monori Pál, Kiss Gyula II., Bene József, Kamarás József, Szegedi Sándor, Utsai László, Csizmadia István, Tápai István, Kiss Sándor, Kiss Ferenc, Molnár György, Bordás József, Takács Károly II., Bitó Ferenc, Makra Balázs törzsrőmester vizsgázottak; *a debreceni VI. kerületben:* Boros János, Vasvári István, Madarász Gyula, Rádi Pál, Bognár László, Várnagy Imre I., Kálmánchelyi András, Kalmár Péter, Béres Illés törzsrőmester vizsgázottak; *a miskolci VII. kerületben:* Horváth József V., Márton Károly, Labancz József, Zsolnai Imre, Szalóki Lajos, Dudás Mátyás, Buzás József, Nagy Lajos, Csider János, Szőke Sándor, Kis Pál, Szaniszló Dániel, Agócs Vince, Csiki Miklós, Szekeres István, Sándor Mihály, Orbán József I., Becsei Sándor, Tolnai András, Halász István I., Darvas János, Szabó László, Csap Mihály, Söti János törzsrőmester vizsgázottak; *a kassai VIII. kerületben:* Cséke Zsigmond, Nagy Dezső, Pelei János Lőránt Ferenc, Darvas Sándor, Kerékgyártó Mihály, Tihanyi Lajos, Asztalos József, Marton János, Kéri Mihály, Seregélyes Márton, Karádi József, Gyüre Mátyás, Balogh Sándor II., Nemes Lajos, Horváth Nándor I., Dombóvári Ferenc, Papp Miklós, Tolcsvai Antal, Kertész János, Litkei Ádám, Fenyvesi János, Farkas Imre, Daru Antal, Váli Ferenc, Fogarasi László, Erdélyi Lőrinc, Szabados Dezső, Turi Sándor I., Sándor János I., Tánzos István, Liget János, Márkus József, Kiss Sándor I., Csóka György, Tollár Gyula, Magyar József III., Lukács József, Kádas Imre, Farkas István, Kövári Ferenc, Bori István, Gonda András, Szalai József, Mácsai József törzsrőmester vizsgázottak. **Törzsrőmesterek:** *a budapesti I. kerületben:* Vitéz József, Szabó István VI., Tóth János V., Halmi Gáspár őrmesterek; *a székesfehérvári II. kerületben:* Házi János, Molnár Pál, Polgár János, Kovács Sándor III., Németh Kálmán IV., Orbán József II., Ormándi József, Unyi József, Tóth Ferenc, Csuka István, Erdélyi Lajos, Szabó Imre, Papp Mihály őrmesterek; *a szombathelyi III. kerületben:* Máté Sándor őrmester; *a pécsi IV. kerületben:* Takács Károly I. őrmester; *a szegedi V. kerületben:* Varga Mihály, Farkas György, Kabács József, Károly Antal, Honvágyó Pál, Rácz József, Kállai István, Kovács János II., Keszi József, Fodor János II., Szedres Károly, Boros Jenő, Molnár Bödő József, Gonda Pál, Békési Pál, Horváth Ferenc II. őrmesterek; *a debreceni VI. kerületben:* Budavári József őrmester; *a miskolci VII. kerületben:* Farkas Gyula, Korponai István őrmesterek; *a kassai VIII. kerületben:* Vadnai Lajos, Bordás András, Tóth Imre I., Bus Mihály, Kapuvári István, Sipos Mihály, Csete Béla, Gönczöl József, Mészáros János I., Juhos Imre, Kulcsár István, Balla Ferenc őrmesterek. **Őrmesterekké:** *a budapesti I. kerületben:* Dörömbözi András, Markos Lajos, Palotás Pál I., Tóth József I., Gál Albert, Csordás Sándor, Nagy Lajos II., Fekete Dániel, Almás István, Kaposi István, Márton Ferenc, Váróczy László, Szalai Sándor, Réz István, Kovács Pál, Tevely József, Nagy Sándor, Bence Sándor, Bérczes Sándor, Tóth Sándor I., Erdei István, Nyilasi Béla, Taky József, Maros Rezső, Felsővári Ferenc, vitéz Hadi József, Székely Ferenc II., Kőrösi Imre, Lukács Dénes, Kiss Cz. Gyula, Sebestyén Ferenc, Krasznai János, Miklós István II., Tánzos Lukács csendőrök; *a székesfehérvári II. kerületben:* Vági József, vitéz Fekete Ferenc, Markó József, Szabó



MIÉRT

választja a legtöbb
vevő a

CONTINENTAL

hordozható (portable) írógépet?

MERT:

megbízható és elpusztíthatatlan;
nemes - pótanyagoktól mentes -
acélból készült alkatrészeit gondos
munkáskezek alkotják tökéletes
géppé; nemcsak ujjkorában ír szépen,
de írása hosszú esztendőkre erős
használata után is tiszta és egyen-
letes. Járása halk.

MÉGSEM DRÁGÁBB, amellettt igen
kedvező részletfizetésre is kapható.

ÁRA SZIGORÚAN SZABOTT!



Kapható igen sok megbízható író-
gépkereskedőnél és a magyar-
országi vezérképviselőnél:

GOÛ ÉS KOVALSZKY

Budapest, V., Nádor-utca 11. sz.

Dénes, Halmos Ferenc, Várnagy János, Lepsényi János, Utasi János, Buzási Balázs, Nyitrai Imre, Göbölös Imre, Őri Kálmán, Wissky Zoltán, Bakonyi János, Kárpát János, Szenté László csendőrök; *a szombathelyi III. kerületben:* Molnár Pál, Berta Kálmán, Burányi Lajos, Pálmai István, Karácsony Ferenc, Szalai János I., Farkas György, Maros János, Regős Ágoston, Kovács Antal, Horváth Pál, Fejes József őrmesterek; *a pécsi IV. kerületben:* Nagy Teleki Gyula, Kovács Szabó János, Harmatos Gyula, Csanádi István, vitéz Hollósi Lajos, Kudari Márton, Varga Géza, Janka István, Pászthory István, Mogyorósi Gyula, Varga József V., Palotás Ferenc II., Szamos György, Szabó Miklós, Varga Ferenc III., Farkas Gyula II., Magyar István I., Kosztolányi István, Szücs István, Visnyei András, Major Lajos, Molnár Imre, Dancs Gábor, Mészáros Ferenc II., Németh Pál, Oszlanczi József, Terényi Gyula, Tölgyesi János, Ungvári István csendőrök; *a szegedi V. kerületben:* Berta János, Ferenczi János, Gács Imre, Rátkai Sándor, Szakács István, Cselényi János, Varga József, Alpári József, Tóth Lajos I., Hortobágyi Béla, Pocsai Dezső, Kővári János I., Tóth János I., Molnár Ferenc, Vörös Mátyás, Harkai József, Kincses Mihály, Borbély József, Simon József, Fekete István II., Loczkai István, Török Ferenc csendőrök; *a debreceni VI. kerületben:* Kláris János, Szécsy Bálint, Szántó István, Szabó Mihály I., Csaplár Ferenc, Sajti Lajos, vitéz Fekete Bálint csendőrök; *a miskolci VII. kerületben:* Dombovári Sándor, Lovas Ferenc, Kővári Sándor, Solymosi András, Palotás Pál, Kerégyártó József, Bártfai András, Csontos István, Farkas István I., Nagy Miklós I., Zérczi József, Nagy János II., Korsós Ambrus, vitéz Sós Bertalan, Ballók Lajos, Palkó Miklós, Szentkúti László, Jánosi Ferenc, Székely Ferenc I. csendőrök; *a kassai VIII. kerületben:* Medve Sándor, Farkas Imre, Tokodi Lajos, Berkó József, Csiba Géza, Lengyel Lajos, Kozák János, Varga Alajos, Kovács Ferenc I., Fodor Sándor, Jánosi Ferenc, Kassai Imre, Karacs Gábor, Solymos Károly, Erdei Jenő, Keresztes Ferenc II., Sándor Mihály I., Kiss Lajos, Honti Ferenc, Bordás György, Varga Ferenc II., Majoros András, Várszegi Kálmán, Erdősi Ferenc, Vörös Ferenc, Karácsony Bertalan, Varga András, Bogár András, Pap Lajos csendőrök.

Véglegesítették: *a székesfehérvári II. kerületben:* Heves Ferenc, Szabó Lajos IV., Hozensteiner József, Pomothy Béla, Lenkefi Ferenc, Peng Ferenc; *a szegedi V. kerületben:* Fata Gyula, Cserhalmi Ferenc, Bucsi Ferenc, Nagy József I., Tenglovits István, Papp Károly, Flinta Mihály, Sarkadi Fazekas András, Holocsi Imre, Bálint István; *a miskolci VII. kerületben:* Balogh József, Horgonyi Béla, Kiss Bertalan, Pető Mihály, Sipos Béla, Soós Károly, Szikla Sándor, Tóth János, Bihari Barnabás, Kósa Dániel, Okos Imre, Ko-

vács Béla II., Müller Ferenc, Sziráki Mihály; *a kassai VIII. kerületben:* Pál Lajos, Tarcsai Sándor, Matolcsi Mátyás, Takács József II., Nagy Sándor, Pénzes Imre, Szabó János Lajos, Hentes József, Gócs Sándor, Szilágyi Imre, Papp András, Kerekes János, Konyha András, Iski József, Laczkó László, Nagy Mihály, Jászay Gábor-József, Hangya Gyula, Jani József, Szücs József, Juhász József, Tóth Illés, Orvos Mátyás, Monostori János, Czinger József, Szabó Balázs, Boda József, Fessler János, Bruzsa József, Erőss István, Fehér János, Csák Illés, Ujfalvi (Novogradecz) Vendel, Berda Sándor és K. Molnár József csendőr a próbaszolgálati idő letöltése után.

Házasságot kötöttek: *Nagyalásonyi Barcza Jenő* őrnagy és *Porkoláb Mária* úrnő május 18-án tartották esküvőjüket Celdömölkön. *A szegedi V. kerületben:* Dóczy Gyula őrmester Zsádón Máriával Cegléden; *a miskolci VII. kerületben:* Jó Bernát törzsőrmester Ács Máriával Karesán; *a kassai VIII. kerületben:* Oláh Pál I. tiszthelyettes Hadobás Máriával Csanádpalotán, Pándi József törzsőrmester v. N. Csátó Erzsébettel Tiszasason, Venyige Vince törzsőrmester Lanszbach Máriával Püspökladányban, Németh István III. őrmester Salamon Irénnel Egyházasrádócon, Dávid Lajos őrmester Miokovits Ilonával Törökbálinton, Baji László őrmester Pusztavámon, Markó István őrmester Komári Ágnessel Uj-szászon.

Született. *A budapesti I. kerületben:* Békefi József törzsőrmester feleségének László-József fia, Harmat György őrmester feleségének Anna-Mária leánya; *a szombathelyi III. kerületben:* Mikos Imre tiszthelyettes feleségének Imre fia; *a pécsi IV. kerületben:* Vince Simon tiszthelyettes feleségének György fia, Szár István törzsőrmester feleségének Mária-Éva leánya, Németh János V. tiszthelyettes feleségének Mária-Magdolna leánya, Tihanyi István tiszthelyettes feleségének György-Ferenc fia; *a szegedi V. kerületben:* Kókai István őrmester feleségének István fia, Takács Károly II. tiszthelyettes feleségének Károly fia, Pinczés István törzsőrmester feleségének Zoltán fia, Piros István törzsőrmester feleségének László-Károly fia; *a debreceni VI. kerületben:* Szegedi Imre tiszthelyettes feleségének Klára-Zsuzsanna leánya, Borbély József törzsőrmester feleségének József-Miklós fia, Turós István törzsőrmester feleségének István-Sándor fia; *a miskolci VII. kerületben:* Szedő János törzsőrmester feleségének Dénes-Antal fia, Gál Ferenc törzsőrmester feleségének Zoltán-János fia, Oláh András tiszthelyettes feleségének Ervin fia; *a kassai VIII. kerületben:* Molnár Sándor II. törzsőrmester feleségének Sándor-László fia, Zétényi Mihály törzsőrmester feleségének Irén leánya, Várnagy Vendel tiszthelyettes feleségének Csaba-József-Pál fia, Kolozsi Sándor törzsőrmester feleségének Sándor-József fia.

Halálozás. *Deák-Béres Miklós* tiszthelyettes *Gyula-Kálmán* fia Szentendrén meghalt.

DEICHSEL

BUDAPEST
Váci-út 98. T. *29-89-96.

Külföldi testvérvállalatok: Hindenburg 0/5. Witkowitz (Németország.)

74. Jótékony célú m. kir. államsorsjáték

Főnyeremény: 40.000 ar. pengő.

21.320 nyeremény, 312.000 pengő értékben.

Nyeremények:

20.000.— ar. pengő	négyszer	2.500.— ar. pengő
10.000.— ar. pengő	hatszor	2.000.— ar. pengő
5.000.— ar. pengő	huszonegyszer	1.000.— ar. pengő

és még számos nagyobb és kisebb nyeremény, melyeket mind készpénzben fizetnek ki.

Húzás: június 5-én. Sorsjegy-árak: **Egész: ar. P.3 Fél: ar. P.1.50**

A nyeremények számát és összegét a multíhoz képest emeltük.

Kapható minden osztálysorsjegyfőárusítónál, valamint az összes dohánytözsdékben.



Szerkesztői üzenetek.

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírással hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. — A közlemények fogalmazási átciszolásának és — ha szükséges — tartalmi módosításának, valamint a törlés és a kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak.

A kéziratot kérjük a papírlapnak csak egyik oldalára és félhasábosan lehetőleg írógéppel írni. Olvashatatlan, vagy névtelen kézirattal nem foglalkozunk. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ és csak akkor küldünk vissza kéziratot, ha a szerző megcímzett és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel ahhoz. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük.

Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének nyilatkozatát arról, hogy a felvételek közléséhez — a szokásos tiszteletdíj ellenében — hozzájárul.

A megjelent közleményekre, fényképekre, rajzokra tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni.

Közlemények különnyomatait a nyomda a velünk kötött szerződésben megjelölt árszabás szerint köteles elkészíteni.

Minden hozzánk intézett levélre a szerkesztői üzenetekben válaszolunk, jelige alatt. Jeligéül legcélszerűbb kisebb helység nevét, vagy ötjegyű számot választani. Aki jeligét nem jelöl meg, annak neve kezdőbetűi és állomáshelye megjelölése alatt válaszolunk.

Magánlevelet nem írunk, akkor sem, ha a beküldő válaszbélyeget mellékel.

Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a Csendőrlexikon rovatban felelünk.

Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk és azok tartalma, vagy beküldőinek kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást.

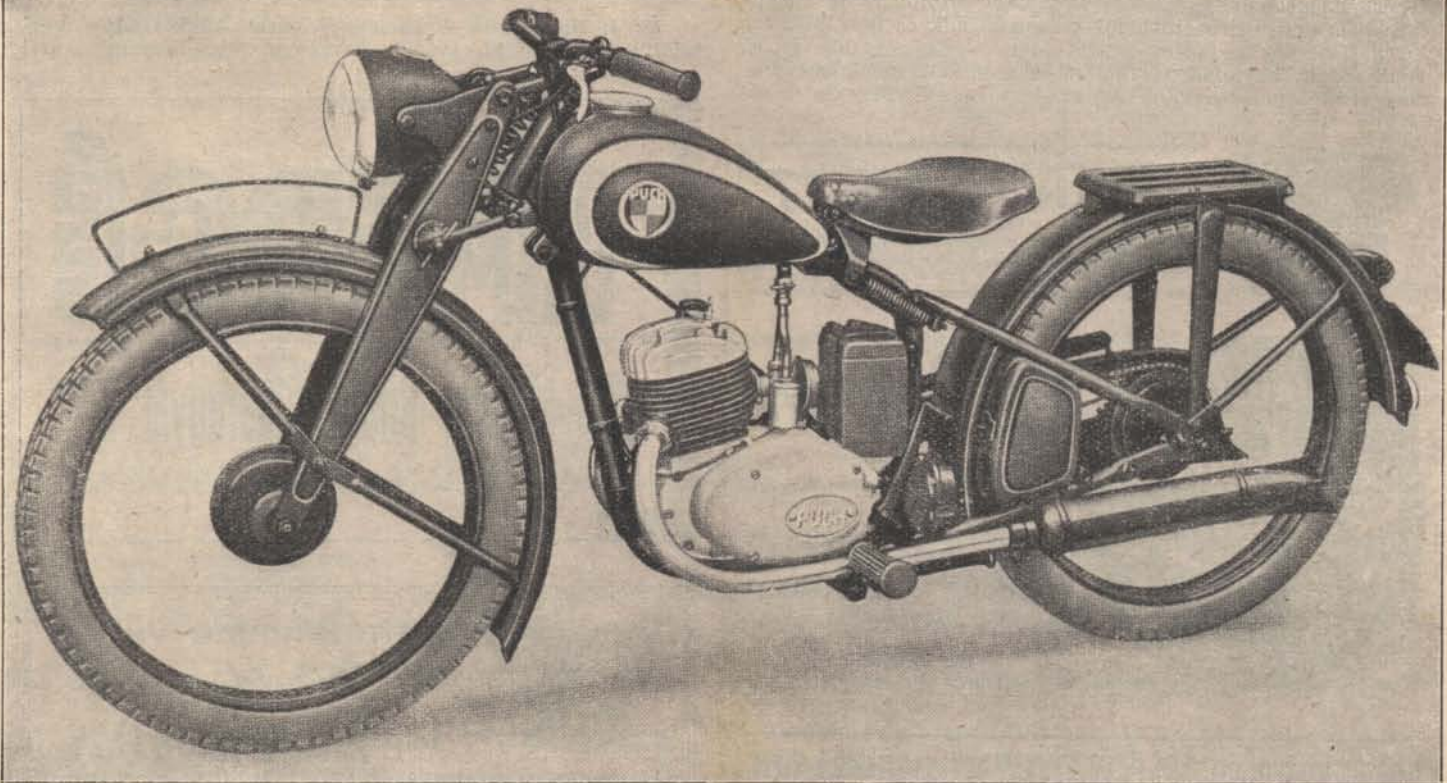
Előfizetést csak a csendőrség nyugállományú tagjaitól, továbbá a honvédség és a m. kir. rendőrség, a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. Előfizetési díj a nyugállományú csendőrtisztek, valamint a honvédség, rendőrség, bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjai részére évi 12 pengő, a nyugállományú csendőrlégénység részére pedig évi 8 pengő. Legkisebb előfizetési idő: félév. A nyugállományú csendőrlégénység az előfizetési díjat negyedévi 2 pengős részletekben is fizetheti.

A pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342 számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni.

Cimváltozását mindenki maga köteles velünk közölni, kérjük, hogy ezt a borítólapon 3. és 4. oldalán nyomtatott levelezőlapra tegyék.

N. T. Nyíregyháza. Az 1939. évi november 16-án kelt 970/csf. eln. 1939. számú rendelet szerint a már felvett és próbaszolgálatot teljesítő próbacsendőrök származásukat csupán a szülőikig bezárólag kötelesek igazolni. Ez vonatkozik öccsére is, akit szintén a hivatkozott rendelet kelte előtt vettek fel a csendőrséghez.

„Ez lesz az a gép“ PUCH 125



amely a csendőrnek legjobban meg fog felelni!

Miért? — Mert: 1.) minden strapát kibíró tökéletes motorkerékpár.

2.) ára alig lesz magasabb mint a segédmotoros kerékpároké. Piacra kerül előreláthatólag ez év agaszutásában. Előjegyzést elfogad és részletes tájékoztatást nyújt a

SIEYR - DAIMLER - PUCHMŰVEK magy. ker. rt.
BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 25. SZÁM

cikke), továbbá az 1939. évi számok 678. oldalán „Szent-péterur” és a 762. oldal „Zalaegerszeg” jeligés üzeneteinkben.

H. L. Miskolc. Sok a hasonló ügy s ezért késnek vele. Írja meg, hogy hivatalos használatra szüksége van rá és kérje az elintézését.

Mementó. Ez nem ok arra, hogy soron kívül kérhesse a nősülési engedélyt. Olvassa el 1938. évi 19. számunk „Árvák” jeligés és 1939. évi 3. számunk „Csobánc” jeligés üzenetét is. Gondoljon a többi bajtársára is és várjon türelemmel.

Többeknek. Sokan fordulnak hozzánk azzal a kérdéssel, hogy mikor kerül reájuk az előléptetés sora, vagy hogy miért nem léptették őket elő stb. Mi minden közérdekű, sőt teljesen magánvontatkozású kérdésre is szívesen válaszolunk, ezt természetesen bajtársi kötelességnek ismerjük. Az előléptetés azonban parancsnokságok hatáskörébe tartozó kérdés, mert kizárólag a parancsnokságok hívatottak annak megállapítására, hogy ki kerül sorra s ezek közül ki üti meg a mértéket. Azok ismerik az egyéni és szolgálati körülményeket, mi tehát csupán az érvényes rendelkezésekre hivatkozással tudhatunk választ adni a kérdésekre, viszont azokat mindenki kellően ismerheti s annál többet mi sem mondhatunk, ezért előléptetési ügyekben hozzánk intézett kérdésekre nem válaszolunk.

Érmelléki 1893. Miután február 1-ével egy év tartalmára várakozási illetményekkel szabadságolták, ettől az időtől kezdve az előfizetési díjat a gazdasági hivatal nem vonta le. Küldjön be biankó csekkfizetési lapon a Csendőrségi Lapok 25.342. számú csekkszámújára egy évi előfizetési díj fejében 8 pengőt. Címváltozást elintéztük.

11.111. A kért lapokból nincs tartalékpéldány.

KÉZIRATOK. FÉNYKÉPEK.

Helikon. Nem elég tartalmas ahhoz, hogy helyet szoríthatnánk neki. Egyébként ügyesen megírta.

Sasad. Átdolgozva sorát ejtjük.

99.999. Néhányat közlünk belőle.

K. J. Kőtelek. Tanulság nélküli és igen köznapi történet. Nem közölhetjük.

N. I. Budapest. Jó. Átfésülve hozzuk.

P. J. Budapest. Érdekes és tanulságos. Kár, hogy kissé zavarosan írta meg. Átdolgozva sorra kerül.

Kaposvár. Derék csendőr, hogy ilyen gondolatokkal foglalkozik. A megvalósítás — ha másképpen is, mint ahogyan Ön gondolja — már folyamatban van, ezért mi nem foglalozunk vele.

Öreg csendőr. Örvendjen, hogy még igen fiatal. A versírásról bizony fogalma sincs, ami nem baj, de a helyesírással is hadilábon áll, ami már baj. Mielőbb barátkozzék meg vele, a versírást pedig hagyja.

Á. J. A választ már megadtuk az 1940. évi 5. számunkban.

10.900. Átírva sorra kerül majd.

V. M. Tarpa. Méltán örülhetett az eredménynek. Különös tanulság azonban nincs benne, nem közölhetjük.

B. R. Újfécske. Próbacsendőr létére igen jól fogalmaz. Szívesen látjuk majd, ha csendőri tudásra és tapasztalatra szert tett. Mostani írásának nem szorítunk helyet.

88.888. Ismert közmondások ezek. Nincs ilyesmire helyünk.

Olád 13. Mulatságos eset, de nem válik a csendőr becsületére, hogy eltevesztette a vonatot és másfelé utazott. Most még csak tanuljon, bizonyára fogjuk jobb munkával is látni.

Ung. — P. L. Szekszárd. Köszönjük, sokszorosításra nem alkalmasak. Nincs is bennük elég érdekesség.

Bösze csendőr. A lerombolt házakból még nem sokat tudunk, így nem is közölhetők a képek. Igen jó gépe van, jó szeme is, várjuk többi képeit.

Legénybúcsú. Nem elég érdekes.

Fecső. Csak ne késlekedjék neve magyarosításával!

Megfejtések.

Ismerd meg önmagadat —

jelszava volt már a régi görög világnak is. Ennek az ismeretnek a birtokában boldogul az ember: tudja ugyanis, hogy mire képes és mire nem. Ha józan és komoly, nem vállal olyat, amire képtelen, nem kezd hozzá, mert időt és erőt pazarol arra s nemcsak egyéni kár okozója lesz, de a köznek is árt. A csendőr, aki a köz szolgálja, nem kísérletezhetik, tudnia kell, és pedig biztosan. Ha ismeri önmagát, akkor azt is tudja: hol és miben gyenge, vagy nem elég erős, ha pedig ezt tudja, akkor azt is tudja, hogy kiegészítés, pótlás hol kell. Ha jó csendőr akar lenni — és ki nem akar? — tudnia kell, hogy szüntelen munkával kell képezni önmagát a már birtokolt tudásban is és sokkal inkább ott, ahol hiányosságai vannak. Botorság tehát azt hinni, hogy a katonai szolgálat és az iskola elvégzése után — mindenre képesített vaiaki. Dehogy! A mi szolgálatunk az ezerszínű élet: minden pere más és más feladatokat hoz. Arra készen kell lenni. Önvizsgálat, szigorú önszemlélet kell hozzá, hogy tisztában legyünk azzal: készen vagyunk-e, vagy sem a ránkruházott feladatokra? Önvizsgálat kell ahhoz, hogy ott, ahol részt, bizonytalanságot érzünk, ott azonnali munkával dolgozzunk azok elűntetésén.

Pályázatunkra néhány igen szép munkát kaptunk, azokból — útmutatásul — közölni fogunk — természetesen név nélkül. A legjobb munkákat jutalmazzuk. Ezek: **Fesler János** cső. (Huszt), **Keskés János** törm. (Ricsa), **Ujfalussy János** törm. (Kölse) és **Takács Ferenc** thits (Kassa) — dolgozatai.

Lovas bajtársainkhoz

fordultunk április 1-i számunk egyik pályázatával; néhány képet kívántunk látni a csendőr hűséges járőrtársáról, a lórol és magáról a lovas szolgálatról is. Közöl kétszáz (193)

G A A R
KENYÉRGYÁR,
KERESZTÉNY CÉG. U N G V Á R.

Kerékpár, rádió, gramofon, csillár, részletre is
IFJ. VARGA JÓZSEF-NÉL
GYÖR, Árpád-u. 50. sz. • Javítás Köteszűzés

FEINER GYULA

Márkás órák
arany, ezüst ajándéktárgyak megbízható kivitelben. Kedveső fűs. feltételek, szakszerű javítások. • Keresztény magyar üzlet.

ÓRÁSÉSÉKSZERÉS Z
SZOMBATHELY
GRÓF CZÉCHENYI-UTCA 6

BARNA BÉLA

elektrotechnikai és rádió vállalato
U N G V Á R,
Nagyhid-utca 7. Tel. 11.

Varga Sándor

KERÉKPÁR RAKTÁRA ÉS JAVÍTÓÜZEME,
BEREGSZÁSZ, Árpád-utca 4.
ZSEBLÁMPA ELEMEEK.

Mindennemű kerékpárok, vadászegyek, varrógépek, takaréktűzhelyek, stb. kedvező fizetési feltételek mellett kaphatók
A csendőrség kedvelt, megbízható bevásárlóhelye.

D. HORVÁTH IMRE
vaskereskedőnél
ZALAEGERSZÉGEN,
RÁKÓCZI-ÚT 1. SZÁM.
Püch-kerékpár közveti képviselő.

lovas bajtárs felelt a kérdésekre s egyetlen sor nem volt a nagy anyagban, amelyből ne csendült volna ki a lovasszolgálat iránti szeretet.

Néhány adatot közlünk a pályázat anyagából; megszólaltatunk rendfokozatonként egy-egy bajtársat.

Arra a kérdésre: *átengedi-e szívesen szolgálati lovát másnak, ha a szolgálat kívánja?* így felel a csendőr: . . . amikor a szolgálat megköveteli, minden csendőr kötelességből átadja lovát, de ebben legkevesebb a szíves odaadás, mert minden lónak különleges szokásai vannak s nagyon sok lovas, ha ismeretlen lóra ül, attól is azt követeli, amit saját lován megszokott s nem gondol arra, hogy ami saját lovának jó volt, azt a másik alig bírja esetleg s így az egész szolgálat veszekedés . . . Az én lovamnak nagyon rossz szokása, hogy ha valaki nem enged neki, megáll és nem törődik a mellette elment járőrtárssal, megáll, feláll hátsó lábaira és a felhőket vizsgálja . . . Ilyenkor egész szolgálat alatt nem lehet megnyugtani s nem jóbarátok, de ellenségek járják az őrzőterületet.

Az őrmester így felel: . . . ha a szolgálat kívánja is, nem szívesen engedem át lovamat, mert mindenki másként kezeli a lovat s így esetleg egy szolgálat alatt azon, de különösen annak száján annyit ront, hogy hetek alatt is nehéz helyrehozni.

Törzsőrmester bajtársunk így vélekedik: Lovamat nem szívesen engedem át másnak, még akkor sem, ha a szolgálat kívánja, mert sok ember úgy van vele, hogy ami nem az övé azt nem kíméli, Rendszerint olyankor szokott ugratni, futtatni és bravúroskodni, sarkantyúzni a lovat és a száját össze-vissza rángatni, persze azért, hogy a ló nyugtalanul menjen s a lovas pedig úgy tűnjék fel a polgári egyének előtt, mintha a ló szeszélyes és csökönyös volna ellenére is milyen bátor ember a rajtaülő . . . Sok esetben ebből keletkezik a nyeregnyomás, hevederiszony, csökönyösség, a ló szája pedig elfásul és a szársegítségekre nem reagál. Mikor aztán saját lovasa ül fel a lovára, hetek, sőt sokszor hónapok keltenek ahhoz, míg a nem szívesen látott vendég-lovas hibáiról nyugodt jóindulattal leszokik a ló.

Előfordult azonban már az is, hogy a csendőr, rendszerint szemle előtt, mások lován járt, a maga lovát kímélte — mint ahogy később kiderült — azért, hogy elismerést kapjon lova jó állapotban tartásáért. Nem törődik azzal, hogy az államkinestárt kétszer károsítja meg, először azért, mert saját lova az állásban megy tönkre, másodszor pedig azzal, hogy a másét kíméletlenül hajtja.

Tiszthelyettes őrsparancsnok pedig ezeket mondja: . . . odaadom, de alaposan kioktatom lovam szokásaira, mert keserves dolog jól beszoktatott lovat elrontva visszakapni. Őszintén leírom, hogy lovammal 9 év és 3 hó alatt úgy össze-forrtam, hogy — érzem — az elválás nehéz lesz . . .

Abonyi őrm., Bardócz Árpád őrm. (Makó), Csetreki Antal eső. (Jóka), Székely Sándor tőrm. (Alsódabas, Várnagy Imre II. thts. (Érsekújvár):

Arra a kérdésre: *hány szolgálati órát teljesített az elmúlt évben?* természetesen különböző adatokat kaptunk, Célnk e kérdéssel nem is volt más, mint hallani újból, hogy mily nagy munkát végez a csendőrlő. Átlag 155–163 szolgálati óraszámot kaptunk a pályázati anyagból. Ennek 1/3-a pihenő, tehát 100–110 órai menetet kell átlagnak vennünk. A mai rendszer szerint fokozott ütemű portyázással teljesítik a szolgálatot: ügetés — lépés. Tessék kiszámítani, hogy óránként, azután havonként *hány kilométer* utat tesz meg tehát a csendőrlő? Látni fogjuk, hogy közel 1000 kilométert! Nem lehet tehát a szolgálati ló teljesítményét óraszám szerint nézni!

A pályázaton résztvevők közül sorshúzás útján jutalmat kaptak: **Várnagy Imre II. thts.** (Érsekújvár), **Székely Sándor tőrm.** (Alsódabas) és **Csetreki Antal eső.** (Jóka). A jutalom: szobrászművészi munka.

Versenyfeladat.

Ki mit követett el?

1. Az örs elfogott egy gyanúsítottat, aki súlyos bünelekményt követett el. Az esetet a Szut. 408. pont 1. bekezdése alapján egyidejűen a kir. ügyészségnek bejelentette. Rövid idő múlva egy kir. ügyész távbeszélőn felhívja az örsöt és a kir. ügyészség nevében felhívást ad, hogy a gyanúsítottat bocsássa szabadon, mert a fogvatartására nincsen ok. Az örs a felhívást távmondatba foglalja és annak alapján a gyanúsítottat szabadonbocsátja. Később kiderül, hogy a szabadonbocsátásra vonatkozó felhívást nem a kir. ügyészség adta ki, hanem a gyanúsított cinkostársa beszélt egy kir. ügyész nevében, hogy ilyen módon az elfogott egyén szabadonbocsátását kieszközölje. Milyen büntetendő cselekményt követett el az elfogott egyén cinkostársa?

2. Mikor minősül a rablás vétségéig?

3. Mikor lehet egy magánszemélyt, aki nem közhivatalnok, a Btk. 480. §-ába ütköző hivatali hafalommal való vizsgálás vétsége miatt elítélni?

Mindenik kérdésre csak a minősítést és a vonatkozó jogszabályt kell leírni, indokolás nélkül. Az egyes kérdésekre adott válaszok terjedelme legfeljebb három sor lehet.

Határidő: július 1.

Csak legénységi állományú bajtársaink pályázhatnak. Azok között, akik mindhárom kérdésre helyes választ adnak, értékes emléktárgyat sorsolunk ki.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

Besenyői BEÜTHY KALMAN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.

Felelős: Györy Aladár igazgató.

FÉNYKÉPEZÉSHEZ

KODAK FILM

MINDIG A LEGJOBB ÉS LEGMEGBÍZHATÓBB!



FÉNYKÉPÉSZETI ÉS OPTIKAI CIKKET
ZSOLDOS KÁROLY

CÉGTŐL VEGYEN

ŐSKERESZTÉNY CÉG.

BPEST.VI, VILMOS CSÁSZAR-ÚT 17. (BAZILIKÁVAL SZEMBEN)

TEL. 11-25-62.

